de materia trinitatis reprobat̄ vt heretica: ipſe tn̄ nō hereticus cōdēnat̄. Et hoc ideo: qꝛ ſubmiſit opuſcula ſua correctiōi ⁊ determinationi eccleſie i fine. Ut pꝫ ex̄ de ſū. tri. ⁊ fi. ca. dānam⁹. ¶ Itē ꝙ dicūt nō ſufficere talē reuocationē: ſ3 oportet facē publice ⁊ cū adiuratione ſolēni: inducētes plura. c. vt. i. q. vij. Donatū. ⁊. c. ſoluberrimū. ⁊. c. Conuenientib⁹. Et ex̄ de here. Ad abolēdam. falſū eſt. Nā illa iura loquūtur qn̄ error ē diuulgatus ⁊ ille hꝫ facultatē reuocādi publice: ⁊ p̄lati eoꝝ hoc exigūt ad tollēdū ſcādalū infectio tal' doctrine: q̄ oīa vacāt i caſu nr̄o. ¶ Uex̄ in ill' inſiſtere: dicūt non curare: qꝛ ſucceſſores ei⁹ nō cū in ill' erroribus ſecuti ſunt. Sed hāc ſniam quā detmiauit de pauptate xpi ⁊ aploꝝ. ſ. ꝙ habuerūt aliqua vt mobilia in cōi: quā dicūt hereticā quia iſtā nō reprobauit: ſ3 nec ſucceſſores ei⁹ ſed eā ſequūt' dicūt eſſe hereticos. Sed ipſi peſſimi hoīes ſunt heretici veri: qꝛ aſſerūt ꝯtra determinatōēꝫ catholicā factā p eccl'iam ⁊ dnm̄ papā: Jo. xxij. ⁊ omnes ſucceſſores ei⁹ veros catholicos ſūmos pōtifices: ⁊ alios omnes p̄latos eccleſie ⁊ doctores vtriuſqꝫ ⁊ mgr̄os p̄timos i theologia cuiuſlibꝫ religiōis acceptatā exaltatam ⁊ approbatā vt veriſſimā. Et faciētes ſciſma ab obediētia romani pōtificis receſſerūt p̄ficiētes ſibi aliud caput antipapā vl' poti⁹ antixp̄m aſſerētes penes ſe verā eccl'iāꝫ catholicā cū ſint ſinagoga ſathane. Et cū oīs iuriſditio p̄latoꝝ eccl'ie vt a fonte ꝓcedat a papa: falſo opinātes oēs ſucceſſores Jo. xxij. qꝛ ſecuti ſūt verā determiatiōēꝫ ei⁹ factā circa dictā māam eſſe hereticos: ⁊ p ꝯn̄s dicūt eē excōicatos ⁊ ſuſpēſos: ⁊ omnes et p̄latos q̄ aſſētiūt illi determiatōi. Nec debere a talib⁹ accipi ſacr̄a: niſi baptiſmū in cāu neceſſitat': nec audiri diuia eoꝝ: ſ3 a ſuis pſeudo epīs ⁊ ſacerdotibus accipi ſacr̄a vtiliter fere. ¶ Ad ꝯfirmationē ſue docīne adhuc ſalute hn̄t oñdere vnuꝫ puū miraculū: niſi fumū ⁊ cineres cū cōbuſti fuerūt aliq̄ ex eis. Nec miꝝ qꝛ verax de⁹ nūqꝫ falſitatē ſuis opibus. ſ. miraculoꝝ approbarꝫ cū eā deteſtet'. Noſtri aūt q̄ tenuerūt illā determinatōēꝫ Jo. xxij. vt veriſſimā vſqꝫ ad pn̄s. ſ. annū. Mccccl. claruerūt varijs miracul' i diuerſ' locis. ¶ In dicto libello cū eis ꝯburēdo aſſeuerāt nos dicē: ꝙ i papā nō cadat ſimonia Qd̄ falſuꝫ eſt nr̄os doctores hoc dicē. Sꝫ bn̄ diſtinguūt. b. Tho. ⁊ Pe. in. iiij. ⁊ alij: qꝛ de ſimonia poſſum⁹ loq̄ dupl'r. Uno° q̄ ad penas a iure inflictas ꝯ ſimoniacos. ſ. ſuſpēſiōis vel excōicatōis. Et ſic eſt veꝝ ꝙ in papā nō cadit ſimōia: qꝛ nullis penis iuris poſitiui ſbijcitur vel ligat'. Alio mō q̄ ad peccatū qd̄ mortale ē. Et ſic in papā pōt cadere ſimonia: qꝛ ſi ordies vel ſacr̄a vel alia ſpūalia ꝯferat ꝓ tpalib⁹ appreciatiue: vtiqꝫ ſimoniā ꝯmittit. Nō aūt ſi cōferēdo bn̄ficia reſeruet ſibi p̄tē fructuū diuerſis de cauſis: ꝓ neceſſitatib⁹ curie ⁊ hmōi: vt fit i annatis: qꝛ non cenſet' illud ſimoniacū. Et ſic oēs noſtros dicūt eſſe ſimoniacos: qd̄ falſū eſt. Sed de ſimonia hēs plene in. ij. p̄te. ti. i. c. iiij. ⁊ de cenſuris eius i. iij. p̄te. ti. de excōicatione. ⁊ ti. de ſuſpenſione.

¶ Titulus tredecimus de dono fortitudinis
Fortitudinis quidditas ⁊ effectus. Ca. i.

POſt donū cōſilij ſequit' in auctoritate Iſa. xi. donū fortitudinis: de q̄ in pſal. cxvij. Fortitudo mea ⁊ laus mea dn̄s ⁊ factus ē mihi in ſalutē. Hec cū ꝯſiſtat in aggrediēdo multū ardua vbi ſunt mortis p̄icula in ſufferēdo eq̄nimit' moleſta. In repellēdo p reſiſtētiaꝫ diabolica tētamēta: q̄ oīa abundabūt vltra ſolitū in tp̄ibus futuris in pſecutōe antexp̄i: ꝓpt' qd̄ dicit dn̄s Jeſus. Erit tribulatō talis: q̄lis nō fuit ab initio mūdi vſqꝫ ad illud tp̄s. Mat. xxiiij. Et dabūt pſeudo ꝓphe. ſ. antixp̄i ſigna ⁊ ꝓdigia mag̃: ita vt in errorē inducant' ſi fieri pōt: et electi: qd̄ erit ad maximā tētatōem eoꝝ Nō ſb iſto titulo de pſecutōe antixp̄i aget': i q̄ maxīe neceſſaria erit v̄tus fortitudīs: de qua in v̄bis p̄s. cxvij. quatuor poſſunt elici.

Habitus nālis: fortitudo mea.
Repletus vel actus rōnalis: laus mea.
Effectus diuinalis: dn̄s.
Fructus ſalutaris: factus eſt mihi in ſalutem

Fortitudo eſt quidaꝫ habitus q̄ nobis īfundit' a ſpū ſancto ꝯ mūdi aduerſa: vt in eis virilit' trāſeamus: nō deficiētes ꝓpterea a v̄tute ⁊ mādat' dei. Importat eni quandā aī ꝯfidētiā ⁊ firmitatē q̄ req̄rit' in oībus arduis agēdis ⁊ in oībus mal' ſufferendis. Uñ ⁊. b. Greg. dicit ꝙ fortitudo dat cōfidētiā trepidanti. differt tn̄ ꝯfidētia ⁊ firmitas quā dat fortitudo q̄ ē donū de q̄ agit' ab ea cōfidētia quaꝫ dat fortitu⁹ v̄tus moral'. Actus tn̄ vtriuſqꝫ tā doni q̄ꝫ v̄tutis ſūt circa eandē māꝫ Sed differūt in q̄tuor. In v̄tute: in ope: i q̄titate: ⁊ in fine. Et in v̄tute q̄dē: qꝛ fortitudo q̄ ē v̄tus hꝫ mēſurā ſui actus: pōm hūanā ſeu vires hūanas. Uñ ea q̄ ſupgrediūt' vires hūanas neqꝫ aggredit' neqꝫ ſuſtinet. vñ phs dic̄ ꝙ fort' eſt inſtupefactibilis i terribilibus q̄ ſūt ſm hoīem. Sꝫ fortitudo q̄ ē donū ſpūs ſancti hꝫ ꝓ mēſura ſui actus diuinā pōm: de cui⁹ auxilio ꝯfidit: ſic dr̄ in p̄s. In deo meo trāſgredior muꝝ. i. oē qd̄ poſſet hūane īfirmitati obuiar̄

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Scḋo differūt in ope: qꝛ fortitudo ṽtus pficiam ad ſuſtinēda q̄cūq; picula: ſ; nō ſufficit dare
fiduciā ad euadēda vel aggrediēda q̄cūq; peri
cula. Sȝ fortitudo donū vtrūq; facit: qꝛ ipſa p
ficit ⁊ in ſufferēdo q̄cūq; aduerſa ⁊ in aggre-
diēdo q̄cūq; ardua. vñ ⁊ dr̄ eccl̄. Liberaſti me
a rugiētib⁹ paratis ad eſcā. i. demonib⁹: de ma
nib⁹ q̄rentiū aiam meā: ⁊ de m̄ltis tribulatōni
bus q̄ circūdederūt me: ⁊ in medio ignis non
ſuȝ eſtuat⁹. ¶ Tertio differūt in q̄ntitate: qꝛ for
titudo ṽtus nō ſe extēdit ad oīa difficilia. Sȝ
fortitudo donū ad oīa. Rō hui⁹ diuerſitas eſt
qꝛ fortitudo ṽtus innitit facltati ſeu ṽtuti hu
mane: q̄ infirma eſt reſpectu potētie diuie. vñ
nō eſt vna facultas vl̄ potētia hūana reſpectu
oīuȝ difficultatū. Sȝ diuerſe facultates ſ̄t or-
dinate ad diuerſas difficultates ⁊ q̄nq; ab inui-
cē ſepant. Nā ſūt in delectabilib⁹: vt ſupādis
ↄcupiſcētijs prauis q̄ nō hȝ facultatē ad vincē
das difficultates in horribilib⁹ vt picul̄ mort̄
Sȝ fortitudo donū vtit facltate diuia q̄ſi ſua
q̄ ad oīa difficilia ſufficiēs eſt. Iux̄ illud Iob
xxix. Pone me iux̄ te ⁊ cui⁹ vis manus pug
net ↄ̄ me: qꝛ. ſ. nil p̄ualebit dei ṽtuti. Et in ps.
xvij. Diligā te dñe ṽtus mea. Et merito qꝛ tu
es ꝓpugnatoꝛ potēs: imo oīpotēs: guberna-
toꝛ prudēs: ↄſolatoꝛ clemēs: remūeratoꝛ afflu
ens. Securus ḡ ꝓiicio om̄eȝ ſolitudinē ⁊ fidu
ciā in eū cuius nec potētia vici: nec ſapīa falli:
nec ꝓuidētia īpediri: nec beniuolētia fatigari
q̄ min⁹ impleat om̄eȝ indigentiā meā ⁊ ſatiet
in bonis deſideriū meū ¶ Quarto dr̄nt ī fine
qꝛ fortitudo ṽt⁹ nō ſemꝑ ꝑducit ad finē opis
inchoati: q̄m nō ſ̄beſt ꝑtāti hoīs vt fineȝ opis
ſui ↄſeq̄nt vl̄ euadat mala ſeu picula: cū q̄nȝ
opprimat ab eis in mortē. Sȝ fortitudo q̄ eſt
donū hec in hoīe opat: qꝛ ꝑducit eū ad vitam
eternā p opa fortia q̄ ē finis oīuȝ bonoꝝ opm
⁊ euaſio oīum piculoꝝ. Et hui⁹ rei infundit
quādā fiduciā mēti ſpūs ſancti p donū fortitu
dinis: ↄ̄riū timorē excludēs. hec Tho. ſuper
iij. ſententiaꝝ. di. xxxiiij. .§.II.

Quod iſta fortitudo

ſit effect⁹ diuinalis pȝ tertō in eo q̄d dic̄ ps. c.
xvij. Dn̄s. ſ. fortitudo mea. Et eſt ibi ꝑdicatō
p cām: vt dicit mgr̄ in p̄⁰ ſentē. Nō. n. vult dr̄e
ps. q̄ dn̄s ſit ille habitus q̄ ē donū fortitudis
q̄d vtiq; accn̄s eſt: q̄d pōt adeſſe ⁊ abeſſe. i. cor-
rūpi ſeu deficere ꝑter ſ̄biecti corruptōem. Sȝ
dr̄ fortitudo qꝛ in nobis cauſans fortitudineȝ
ipām. vñ apl̄s ad philipē. iiij. Oīa poſſū in eo
q̄ me ↄfortat. vbi glo. b. Amb. Oīa poſſū ⁊ pa
ti ⁊ agē in deo q̄ mihi poſſibilitatē ⁊ vires de-
dit. vt. n. dr̄ Iſa. xxvi. Oīa opa nr̄a opatus es
in nobis dñe. ſ. bona opa. Et p charitatē infu
ſaȝ a ſpū ſancto. Charitas aūt oīa ſuffert: oīa
credit: oīa ſupat: oīa ſuſtinet. i. ſuſtinere facit.
Ubi notandū q̄ duplex eſt actus fortitudis
⁊ ſ̄m q̄ ē ṽtus: ⁊ ſ̄m q̄ eſt donū. Prim⁹ eſt ag
gredi ardua. Scḋs ē ſuſtinē cōnimit aduerſa
q̄ patit. Et lȝ aggredi ardua ⁊ īuadere ſit ꝑus
tpe q̄ ſuſtinē ⁊ pati laborē in actu: tn̄ ſuſtinere
eſt eēntiali⁹ fortitudini: ⁊ nobili⁹ ⁊ difficilius ⁊
pfectius. vt dic̄ Alb. i. iij. ethi. q̄d recolligit. b.
Tho. Q̄d pbat triplici rōe. Prīo rōe fortio
ris pugil̄ ſic. Difficili⁹ eſt pugnare cū fortiori
q̄ cū debiliori: debilis. n. de facili vicit. Sed q̄
aggredit īuadit p modū fortiōris. q̄ vero ſuſti
net p modū debilioris. Sufferēdo ḡ pugnat
cū fortiori. ſ. malo aliq̄ cū inuadēte. Et ſic pati
ent ferēdo vt debilioꝛ vincit fortiorē. ḡ ⁊c. Se
cūdo ē pfecti⁹ ⁊ difficilius ſuſtinē q̄ aggredi
rōe p̄ntis diſcrimis. Sic difficili⁹ ē nō moueri
a mal̄ p̄ntib⁹ q̄ a futuris: eo q̄ malū p̄ns pl⁹
mouet q̄ futuꝝ. Sȝ q̄ aggredit hȝ mala vt fu
tura: q̄ vō ſuſtinet: iā ſentit picula vt p̄ntia vel
īminētia: vñ dat ſibi occaſio maioris tīoris et
mag̃ deſiſtendi a ṽtute: vt illa q̄ ſentit euadat.
Tertio rōe lōgioris tpis. ſic difficilius eſt diu
aliquē manē īmobilē ī difficilibus: q̄ ſ̄bito mo
ueri ad aliq̄d arduū. Sȝ aggredi pōt hō ſ̄bito
motu. Suſtinē aūt īportat diuturnitatē tpis
vñ ⁊ phs dic̄ in. iij. ethi. q̄ q̄dā ſūt p̄uolātes añ
picula. In ipſis aūt deficiūt vel recedūt. Pa
tiētes āt lōgo tpe īmorāt. h̄ ēt. b. Tho. 2ᵃ. 2ᵉ.
q. cxxiij. Et liberi⁹ papa ait. vñ nāq; beata pſe
uerātia niſi de ṽtute patiētie: q̄ ſ̄m aplicā do-
ctrinā. Oīs q̄ pie volūt viuē in xp̄o: neceſſe
eſt vt pſecutōem patiant. vij. q. i. Suggeſtuȝ.
fortitudo includit patientiam. .§.III.

Quomō āt fortitudo

in actu ſuo ſit rōalis ſeu ṽtualis oſtendit ſcḋo
cū dr̄. Laus mea. q̄d tripl̄r pōt exponi. Prīo
ſic. De fortitudine mea in actu ſuo nō me ex-
tollo: nō me iacto: nō me laudo: ſ; dn̄m a q̄ eam
recog̃ſco ⁊ ſibi aſcribo: i cuius ↄfidētia ardua
aggredioꝛ: vñ ipe Dauid cū ad ſinglare certa
mē ↄ̄ Goliath virilit accedēt: tot⁹ inermis in-
ḡt ad euȝ. Tu venis ad me cū gladio ⁊ haſta
ego aūt in noīe dñi. ſ. ↄfiſus de adiutorio eius
nō fortitudie mea: cōgreſſuſq; cū eo lapide ex
fūda iactato q̄ ſignificat fortitudinē. fort ē. n.
lapis ex hūilitate ſignata: p fūdā eū deiecit. i.
Regū. xviij. Sic ⁊ Iudas machabe⁹ fortiſſi
mus ↄ̄ hoſtes ꝓcedēs appolloniū: ſerō nicha
norē ⁊ alios q̄plēs ↄfidētes in fortitudine ex
ercit⁹ ſui ſeq; laudātes eos pſtrauerūt: hūilia-
ti ⁊ de dei ṽtute ↄfiſi orātes ⁊ dicētes. Cōgre-
gati ſūt īimici nr̄i ⁊ gliant ī ṽtute ſua. Cōtere
fortitudinē illoꝝ vt cognoſcāt: qꝛ nō ē alius q̄
pugnat ꝓ nobis niſi tu de⁹ vt pȝ. i. Mach. iij.
⁊. ij. Macha. vlti. Econtra ſanſon: qꝛ fortiter

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dimicauerat ꝯ philiſteos infideles mādibula
aſini mille ex eis occidēs: aliq̃lr ſe glorians ꝛ
laudās dicēdo. In mādibl̄a aſini occidi mille
ꝛc. hūiliat⁹ ē ſitiēs vſq̄ ad mortē: vt in ꝑcictu
eſſet deueniēdi ad man⁹ īimicoꝝ. Sꝫ orāti ꝛ ſe
hūiliāti ſibi ꝓuiſū eſt a deo. Scdo pōt ſic itel
ligi: fortitudo mea ꝛ laus mea dn̄s. i. de fortitu
dine mea ꝛ actib⁹ eius: nō q̄ro laudes hoīuꝫ ꝛ
glīaꝫ ſ; dei: ob cui⁹ honorē laudē q̄ fortia ꝛ ar-
dua aggredioꝛ. Multi. n. fortia gerūt opa ex
ponētes ſe ꝑiculꝭ mortꝭ: ꝛ ipāꝫ ēt ferētes. Sed
q2 nō ad glīaꝫ dei ꝛ laudē: ſ; ſui mēoriā volētes
mūdo relinq̄re ꝛ ab hoīb⁹ laudari h̄ egerunt:
nullū fructū ſui laboris reportarūt niſi ventū
ꝗnimo ꝛ dānatiōeꝫ eternā. Nil ꝓfuit Curtio
fortiſſimo romanoꝝ ſui tpis: q facto magno
hiatu terre ī vrbe: ſciſcitātib⁹ ciuib⁹ de reme-
dio clauſure: q2 dictū eſt a demonib⁹ ꝑ idola
loquētibus q niſi fortiſſim⁹ Curtius in illud
chaos deſcēderet: vt refert Aluar⁹: nō claude
ret. Ille laudis auid⁹ armatus ſe in illā aptu
rā ꝑiecit: ꝛ ī īfernū deſcēdit: vt refert ēt Aug.
xviij. de ciuita. dei. Hinc Hiero. ſup eplāꝫ ad
Hal. Si inq̄t martyriū fecerim⁹: vt velimus
nr̄as ab hoīb⁹ reliq̄as venerari: ꝛ ſi opinionē
vulgi ſectātes intrepidi fuderim⁹ ſanguinē ꝛ
ſbam nr̄am vſq̄ ad mēdicitatē ꝓpā dederim⁹
Huic opi nō tā premiū q̄ pena debeꝭ: ꝛ pfidie
mag̃ tormēta ſūt q̄ corona victorie. i. q. i. vide
Ecōtra aplꝰs dicebat. ij. ad Thi. ij. Oia ſuſti
neo ꝓpꝫ electos: vt ꝛ ipſi ſalutē ꝯſequāꝭ: q̄ eſt
in xp̄o ieſu in glīa celeſti. Et ſic fortitudo ſua
erat laus dei quā q̄rebat nō ſua. Tertio ex-
ponitꝭ ſic. Dn̄s fortitudo mea ꝛ laus mea. i. ex
fortitudīe mea q̄ vtiq̄ a deo eſt mihi: exurgit
apō hoīes laus mea. Nil pene ita reddit lau-
dabilē ꝛ glōſuꝫ apō deū ꝛ hoīes ſic act⁹ forti-
tudinis: exponē ſe morti: ꝛ oīa mala ſufferꝭ ꝓ
honore dei ꝛ ſalute ꝓximi. vn̄ mag̃ laudaꝭ de
us ꝛ ſācti glōſi ex patiētia q̄ ex martyrijs va
rijs coꝝ ꝯſtanē tolerat. Vn̄ Iob ita ꝯmēdaꝭ
niſi ex patiētia q̄ vtiq̄ ps fortitudinis ē. Et in
laudē ipſius patiētie ſic ait. b. Hiero. ī li. ō bo
no patiētie. Patiētia v̄tus ē nob̄ cū deo cōis
Di. n. de⁹ fortꝭ ꝛ patiēs. ꝑs. vij. Que āt glīa eſt
ꝯſilem deo fieri. Quāta felicitas ē hr̄e ī v̄tuti
bus qō diuis laudib⁹ poſſit eq̄ri. Ille inocēs
iuſt⁹: imo inocētia ꝛ iuſticia inꝭ facioroſos de
putaꝭ: ꝛ teſtionijs falſitas premiꝭ. Iudicatu
rus iudicaꝭ: ꝛ dei b̄mo ad vltimū tacēs eijcitꝭ.
Et cū ad crucē ei⁹ ꝯfundāꝭ ſidera: ꝯtremiſcat
terra ꝛ ꝯturbenꝭ elemēta: ille nō loq̄ꝭ nec mo
ueꝭ: nec maieſtateꝫ ſuā ꝓfiteꝭ: ſ; oīa pſeuerāꝭ
tolerat: vt in eo plena ꝛ pfecta patiētia ꝯſūeꝭ
Porro vnuſq̄ſq̄ cū naſciꝭ ꝛ hoſpitio huius
mūdi excipiꝭ: īitiū ſumit a lachrymis: ꝛ cū ad
huc oīuꝫ reꝝ ignar⁹ ſit: nihil aliud q̄ flere no

uit. Prudētia nāli lamētaꝭ: mortaꝭ vite ꝓcel-
lis q̄s igrediꝭ gemit⁹ ꝛ ploꝛat⁹ ī ipſo exordio
ſuo rudis aīa teſtaꝭ ſudatura: hic q̄diu viuiꝭ
ꝛ laboraꝭ: nec ſudātibus ꝛ laborātib⁹ pn̄t mag̃
alia q̄ patiētie ſbuenire ſolatia. Nec aliud ma
gis iuſtos ꝛ iiuſtos diſcernit: q̄ q in aduerſ; ꝑ
ī patientiā blaſphemat iiuſtus ꝯq̄riꝭ: ꝛ patiē-
tia iuſt⁹ ꝓbaꝭ. Deniq̄ patiētia ē q̄ nos deo ſer
uat ꝛ ꝯmēdat: q̄ irā tpat: linguā refrenat: mētē
gubernat: pacē cuſtodit: diſciplinā regit: potē
tiā diuitū coercet: inopiā paupeꝝ refouet: faꝭ
hūiles ī ꝓſperis: fortes in aduerſ;: docet deli-
quētib⁹ cito ignoſcē: ꝛ delinquēteꝫ diu ꝛ mul
tū rogare: fidei fūdamēta munit: īcremēta ſpeꝭ
ꝓuehit: actū dirigit. Ceteꝝ charitas q̄ eſt vin
culū fraternitaꝭ: fundamētū pacis: tenacitas
ꝛ firmitas vnitaꝭ: q̄ fide ꝛ ſpe maior ē: q̄ opa ꝛ
martyria p̄cedit: que nobiſcū ſꝑ etn̄a mā̄ebit.
Ipſa charitas vt ait apoſtolus patiens eſt. i.
Cor. xiij. .§. IIII.

Fructus fortitudinis

quarto notaꝭ ſeu vtilitas cū additꝭ. Factus eſt
mihi in ſalutē. ſ. dn̄s: ꝛ h̄ ꝑ fortitudinē. ꝓū. vl.
Mulierē fortē. i. aīaꝫ q̄s īueniet. q. d. difficile
eſt īuenire. Multi. n. deficiūt ī varijs tribula
tōib⁹. alij ex diutinis afflictōib⁹: pl̄es in q̄uib⁹
pſecutōibus tyrānoꝝ vel alioꝝ: pl̄imi ī diuerſ;
tētatōibus. Nō ſi q̄s īuenit ꝓcul ꝛ de vltimis
finib⁹ p̄ciū eius. i. merces ꝛ p̄miū: q2 q̄ ſuffert
. i. ꝯſtanꝭ vincit tentatōem: ī oī tribulatōe ē tē-
tatio ī patiētie. hic recipiet coronā vite. Iac. i.
Cōfidit ī muliere. i. aīa forti coꝛ viri ſui. i. xp̄i:
q2. ſ. nō receder a fide ei⁹ ꝑꝑ quecūq̄. Spolijs
nō indigebit. i. indumētis v̄tutū q̄bus diabol⁹
expoliat incōſtātes. fact⁹ ē g̃ dn̄s in ſalutē for
ti ꝑducēdo ad glām. Inſup fit ei in ſalutē: vt
aliq̄n nō videaꝭ dolores ſētire: ꝯſolatiōes diui
nas mēti infūdēdo. Ubi ſciendū q ēca actuꝫ
fortitudis tria ſūt ꝯſiderāda. ſ; b. Tho. 2ᵃ. 2ᵉ
q. cxxxvi. Primū ē q fortꝭ ī actu ſuo p̄ncipali
q̄ eſt ſuſtinere pōt ꝯſiderari ex pte corpis. Et
ſic ſuſtinē pcuſſiōes: flagella: vulnera: mortē:
eſt triſtabile ꝛ doloroſū. Et h̄ negare: eſſet ne-
gare eos eſſe carnales. i. hr̄e ꝓꝑetatē carnis.
Si. n. hn̄t carnē ſēſibilē: neceſſe ē q leſiua infe
rāt eis dolorē: ꝛ tāto mag̃ q̄to q̄s ē delicatio-
ris ꝯplexionis. Pōt ēt cōſiderari ex pte mētꝭ
ꝛ ſic fortꝭ hꝫ q delecteꝭ de actu fortitudis ꝛ de
fine ei⁹. ſ. q2 ꝑꝑ deū vel ꝓximū illa ſuſtinet. vn̄
Eleazar⁹ q2 noluit comedē carnes porcinas
ex eo q erat ꝯ legē dei: dū grauiꝭ cedereꝭ ait.
Dn̄e q̄ hēs ſācta ſciaꝫ tu ſcis q2 diros ſuſtico
corpis dolores. ſ. q̄ ad ſenſū carnis: ſ; aīaꝫ v̄o
ꝑꝑ timorē tuū libēt hec patioꝛ. ij. Macha. vi.
Scōm qō notādū eſt circa actū fortitudis ē q
ī dolore ſeſ⁹ ipediꝭ mēs fortꝭ: ne ī ꝓpa opatiōe

foꝛtitudis.ſ.patiendo delectatiõez ſentiat. Eo
ꝙ vehemẽtia paſſionis vni⁹ potẽtie ipedit po
tentiã aliã in actu ſuo: ꝓpter ꝯnexionẽ potẽti
aꝝ adinuicẽ:ſic ꝛ cũ aliqͣs itellectũ figit ad ali-
qͥd:nõ videt q̃ añ ipm ſunt. Nõ ẽ reqrit̃ ꝙ foꝛ
tis ſentiat delectatiõez in ſuo actu:ſ; ſufficit ꝙ
nõ ita ꝯtriſtet̃ vt a rõne ṽtute recedat. Vñ ꝛ
Petrus i canonica ſua ait. Modicũ ↄ̃ſi oꝫ
vos cõtriſtari i varijs tẽtatõibus vt ꝓbatõ fi-
dei vr̃e ꝑcioſioꝛ ſit auro ꝛc̃. Nõ dicit delectari
ſ; ꝯtriſtari. Ex.vij.q.i. Suggeſtũ.dr̃. Nõ vos
chariſſimi a pio mẽte ꝓpoſito afflictõnũ ama-
ritudo coartet recedere: ꝯſiderãtes q̃tã pro
abſolutõe nr̃a creatoꝛ dñs ꝛ redẽptoꝛ nr̃ ptu-
lerit qͥbuſue ꝯtumelijs ſe afficiẽdũ tradiderit
¶ Tertiũ qđ põt attẽdi ꝯ̃ca actũ foꝛtitudinis ẽ
ꝙ grã dei ſupabũdãs:foꝛti⁹ eleuat aĩaz ad di-
uina iu qͥb⁹ delectat̃ ꝗ̃ coꝛpalib⁹ penis affici-
at̃.vñ apl̃s ad Coꝛ.vij. Supabũdo gaudio i
oĩ tribulatõe nr̃a. Hinc ꝛ Tiburti⁹ cũ ſup car
bones viuos nudis plantis incedẽt aiebat.vi
det̃ mihi ſup roſeos floꝛes incedẽ in noĩe dñi
Et Agatha. Ego i his penis ita delectoꝛ: ſicͭ
q̄ audit bonũ nũciũ:aut q̄ videt amicũ diu deſi
deratũ.vñ aliqñ ẽt miraculoſe fit: vt talia ad-
uerſa ꝛ martyria coꝛpi nõ noceãt:vt pꝫ i mar-
tyrib⁹ inumeris:q̄ ex diuerſ cruciatib⁹ foꝛtit̃
tolerãt euaſerunt a moꝛte liberi:vt dicẽ talis
poſſit illud ꝑs.cxvij.foꝛtitudo mea ꝛ ſal⁹ mea
dñs fact⁹ ẽ mihi in ſalutẽ ẽt coꝛpis ¶ Fit ãt in
ſalutẽ act⁹ foꝛtitudis nõ ſolũ ſibi: ſ; ẽt ꝓ̃ximis
Multi.n.pugnantes foꝛtit̃ ꝓ pr̃ia:ꝛ moꝛti ſe
exponentes:liberauerũt ꝓ̃ꝓ̃os ſuos: vt Ju-
dith ꝛ Machabei. Et.b.Amb.ẽt dic̃ in li. de
offi. Foꝛtitudo q̃ bello a barbaris defẽdit pa
triã:vel domi defẽdit ifirmos:vel a latronib⁹
ſocios:plena ẽ iuſticia.i.ṽtute.xxiij.q.iij. foꝛti
tudo. Coꝛrñdꝫ aũt huic dono beatitudo q̃rta
vbi dr̃. Mat.v. Beati q̄ eſu.ꝛ ſiti.iuſti.qm̃ ipi
ſatu. Et h̃ ſat ꝯueniẽter:qꝛ ſic foꝛtitudo inher
mis ꝯſiſtit: ita ẽt eſuries ꝛ ſitis iuſticie: qđ pꝫ
ex eo:qꝛ valđ ṽtuoſũ ẽ ꝙ aliqͣs nõ ſolũ fac̃ opa
ṽtuoſa q̄ cõiter opa iuſticie dicũt̃:ſ; ꝙ ea faciat
cũ qͣdã deſiderio inſatiabili: qđ põt ſignificari
ꝑ famẽ ꝛ ſitiꝫ iuſticie. Et glo.ibi dic̃ ꝙ eſuries
iuſticie ſpũ foꝛtitudis fulcit̃ ne i via laſceſcat.
Sic̃.n. de foꝛtitudine coꝛpali ꝓcedit eſuries
nãlis ꝛ eͦ ex debilitate coꝛpis faſtidiũ:ſic ꝛ de
foꝛtitudie ſpũali. Et ſic̃ ex foꝛtitudie coꝛpali ẽ
eſuries certaminũ: ſic ꝛ de dono foꝛtitudis ẽ
eſuries iuſticie in pñti:ꝛ ſatietas i futuro. Eſu
riẽtib⁹ ꝛ ſitiẽtib⁹ ſaturitas eſt q̃ſi laboꝛãtibus
ꝛ certãtib⁹ refectio. Juſticia aũt ſua vnicuiqꝫ
reddit deo ſibi ꝛ ꝓ̃ximo. Hec iuſticia non plene
in nobis iplebit̃:donec ſit deus oĩa in nobis.
Et h̃ poſſum⁹ eſurire:ſatiari ãt in futuro vbi
hoc donũ hẽbit̃ a ſanctis:nõ qͣdẽ ad actũ illuꝫ

qui eſt in pñti.ſ.patrãdi.ibi.n.nulla penalitas
vñ nec difficultas. Sꝫ q̄ ad hũc actũ.ſ. inniti
ꝑfectiſſime ṽtuti diuine.ſeu ſm̃.b.Tho.in.iij.
di.xxxiiij.ꝑfrui plena ſecuritate ab oĩbus la-
boꝛibus ꝛ malis. Et ſic dñs erit factus in ſalu
tem perfectam.

¶ De triplici foꝛtitudine. Capitulũ.ij.

PRo ampliatiõe
hui⁹ mãe foꝛtitudis lꝫ m̃lta ſint di-
cta ſ̃ de ipſa ꝛ de ptib⁹ eius.ſupꝛa i
ti.de foꝛtitudĩe ꝑ totũ:ꝛ in.c.de patiẽtia: q̄ hic
nõ opꝫ replicare. Alia adhuc ponent̃ ꝑ aliuꝫ
modũ. Et quia in ſcripturis frequẽter de foꝛ-
titudine: ſciendum ꝙ triplex eſt foꝛtitudo.
Foꝛtitudo que eſt temporalis.
Foꝛtitudo que eſt virtus ſpiritualis.
Foꝛtitudo que eſt bonitas generalis. §.I.

De pꝛima dicitur Hiere.ix. Nõ
gloꝛiet̃ foꝛtis in foꝛtitudine ſua. Jnfirma h⁹
mũdi elegit deus vt ꝯfũdat foꝛtia. Sꝫ q̄ foꝛti
tudo tpalis:cũ oĩs caro fenũ ꝛ oĩs gl̃ia ei⁹ q̃ſi
flos feni. Jſa.xl. Hõ.n natus de m̃liere breui
viuẽs tpe q̃ſi flos ingredit̃ ꝛ ꝯterit̃ ꝛ fugit ve
lut vmbꝛa ꝛ nũq̃ in eodeꝫ ſtatu ꝑmanet. Job.
xiij. Sꝫ ꝛ hec foꝛtitudo tpalis triplex. Foꝛti-
tudo actõis criãlis:ꝛ hec d̃teſtãda. Foꝛtitudo
dñatõis mũdialis:ꝛ hec nõ affectãda. Foꝛtitu
do vigoꝛis coꝛpal̃:ꝛ hec edomãda ¶ De foꝛti
tudĩe criãli dic̃ ꝑs.cxvij. Foꝛtes q̃ſierũt aĩam
meã.ſ.auferre. Siue hoĩes ſiue demones foꝛ
tes ad vicia ꝑpetrãda:q̄ nullis laboꝛib⁹ vl̃ dif
ficultatib⁹ dimittũt qn̄ mala faciãt. vñ de dia-
bolo dr̃ Job.xl. ṽtus ei⁹ in lũbis ei⁹ ꝛ foꝛtitu
do eius i vmbilico vẽtris ei⁹. Quia.n.vt dicit
b.Greg.ſemiariũ luxurie ẽ viris i lũbis.vñ.ſ.
decidit̃ ſemẽ:ꝛ i mulierib⁹ in ũbilico:cũ diabo
lus mag̃ laboꝛet diuerſ vijs ꝛ fraudibus ad i
ducẽdũ viros ꝛ mulieres ad luxuriã q̃ ad alia
vicia. Sãctos.n.viros q̄s ꝑ alia vicia nõ po-
tuit deijcẽ ꝑ iſtud ꝓſtrauit.:iõ ꝑcipue foꝛtitu-
do ei⁹ dr̃ eſſe i lũbis ꝛ vmbilico. Et Jſa.v.dr̃.
Ve q̄ potẽtes eſtis ad bibẽdũ vinũ:ꝛ viri foꝛ-
tes ad miſcẽdã ebꝛietatẽ. Et i qͥbus ꝯſiſtat foꝛ
titudo vicioſa maloꝝ oñdit.b.Gre.i li.moꝛal̃.
tractãs illđ Job.vi. Que ẽ foꝛtitudo mea vbi
git. Repꝛoboꝝ foꝛtitudo ẽ trãſitoꝛia ſine ceſ-
ſatõe dilige:ꝫ flagella ꝯditoꝛis iſenſibilit̃ ꝑdu
rare:ab amoꝛe tpaliũ nec aduerſitate q̄ſcẽ.ad
inanẽ gl̃iaꝫ cũ detrimẽto vite ꝑuenire:malitie
augmẽta q̃rere:bonoꝝ vitã nõ lingua ꝛ moꝛi-
bus ſ; ẽt gladijs ipugnare. Jn ſemetipis ſpẽ
ponẽ:iiq̃tatẽ q̃tidie ſine vllo defectu ꝑpetrare
An ñ ſt̃ foꝛtes repꝛobi.q̄ ad pñs vite ꝯcupiaꝫ
tot laboꝛibus currũt tot ꝑicul̃ ſe audacter obij
ciũt ꝑ lucris libẽt ꝯtũelias ferũt. Ab appetit⁹

ſui libidie nulla victi ꝯrietate deſiſtūt: percuſ-
ſoibꝰ decreſcūt: ⁊ mala mūdi tolerāt: ꝓ mūdo
ʒ eiꝰ. vt ita dixeri: gaudia ꝗrentes ꝑdūt: nec tñ
biꝰ ꝑdētes fatigāt. vñ ⁊ q̄ſi i abſinthio iebriāt
hꝫ c. b. Gre. ⁊ ſic fortes ſūt ad miſcēdā ebrietatē
nō vini ſuauiſ: ſ; abſīthiatici amariſſimi Tren.
v. c. Inebriauit me abſinthio. Deteſtāda eſt ꝗ
iſta fortitudo ⁊ euitāda. De fortitudie dñij tpa
lis q̄ ꝯſiſtit i lato dñio ⁊ mag̃ exercitu dr̄ Gen.
x. ꝙ Neroth cepit eſſe potēs i terra robuſtus
venator corā dño. i. extictor ⁊ oppſſor hoīuꝫ ꝑ
tyrānidē: q̄ ꝑmo ꝑ fortitudinē ſuā voluit dñari
de q̄ dic̄ Joſephꝰ ꝙ fec̄ hoīes elatos ad iiuriā
dei ⁊ ꝯtēptū Neroth filiꝰ Chaꝫ: cū eēt ceteris
audacior: ceteriſq; fortiſſimꝰ manu: ſuadebat ñ
eſſe attribuēdū deo: ſ; ꝓꝑis viribꝰ ꝙ hoībꝰ feli
citas eueniret. Suadēs hoībꝰ a tiore dei rece-
dere: ⁊ in ꝓꝑis viribus ſpē ponē qđ eis fuit cā
turris edificande vſq; ad celū. Sꝫ ꝯfuſi liguis
deſtiterūt. Et ille Neroth fulmie peryt: vel in
bello occiſus ſ; alios. De Attila rege hunoꝝ
legit̄: ꝙ cū viciſſet ⁊ ſbiugaſſet orbē ⁊ occidiſſet
Theodoricū regē vuādaloꝝ ⁊ Nethiū patciū
romanoꝝ: q̄ hēbāt in exercitu ſuo q̄nquies cen
tū milia pugnatoꝝ q̄ ꝯfederati erāt ꝯ eū: ⁊ ſub
iugaſſet ⁊ depopulatꝰ fuiſſet romā ⁊ aqlegiā ⁊
italiā ⁊ mltas alias regiōes. Cū victor ad ter
rā ſuā rediſſet ⁊ nuptias celebraſſet i ipa nocte
vino ingurgitatꝰ incaleſcens: ſāguinē ꝑ nares
emittēs a vino victꝰ ⁊ occiſus: cū eo aiaꝫ euo-
muit. Ois potētatꝰ iqt ſapiēs: vita breuis: qđ
patuit i Alexādro mag̃: q̄ poſtq̃ fortitudie ſua
⁊ exercituū ſuoꝝ totū orbē ſbiugauit modico
veneno extictꝰ ē in. xxxij. anno ſue etat. vñ hꝰ
fortitudo nō affectāda ſ; ꝯtēnēda. q: vt dicit. b.
Gre. oīne qđ h eminet plus merorībꝰ afficit̄ q̄
honoribꝰ gaudꝫ. di. xiij. Nerui. Fortituꝰ cor
palis ad vſū bonū exercēda ē: ſm illđ ps. lviij.
Fortitudinē meā ad te cuſtodiā. i. ꝯſeruabo ea
vtendo ad tuū honorē. Adeo. n. corpe forꝰ fuit
dauid ꝙ adoleſcēs cū gregē ouiū patris cuſto-
diret: vrſū vel leonē rapientē ei oues capiebat
⁊ occidebat. Et ea fortitudine vſus ē ad dei lau
dē: bellādo totꝰ inermis cū fūda ꝯ Goliath gi-
gātē fortiſſimū: ⁊ quē lapide ex fūda iactato ꝓ-
ſtrauit: ⁊ gladio eiꝰ caput āputauit. Nec tñ de
iſta gloriādū: q: cito ſupat̄. Judas machabeꝰ
fortiſſimꝰ dr̄. ij. Mach. xij. q̄ ſilis factꝰ ē leoni i
opibꝰ ſuis. i. Mach. ij. de leone dr̄ ꝓū. xxx. leo
fortiſſimꝰ beſtiaꝝ ad nullius pauebit occurſū.
Qui tādē poſt mlta ꝑlia gl'oſe inita: ⁊ plīmas
hoſtiū ſtrages ⁊ victorias i bello occiſꝰ ē. Her
cules fortiſſimꝰ corpe: a q̄rtana febre correptꝰ:
ꝓpt̄ impatientiā i ignē ſeipm ꝓiecit Sāſon fortiſſimꝰ
fuit: ſ; tñ victus a Dalida fuit. §. II.

Secundū genus fortitudis q̄ eſt vtus ſpālis pōt triplr aſſignari. q: vel eſt ex acq̄ſitōe
vel ex infuſiōe: vel ex donī actiōe. de ꝑma loqt̄
phs in li. ethi. ⁊ tulliꝰ ⁊ ſeneca ⁊ alij ethnici in li
bris ſuis. Sic eā diffinit tullius. Fortitudo eſt
rōal' terribiliū aggreſſio: ⁊ eoꝝ ꝯſtās ꝑpeſſio
Macrob. āt ſic. Fortitudo ē aiuꝫ ſupra metū
ꝑicli agē: nihilq; niſi turpia timere: vl' aduerſa
vel ꝓſpera fortit̄ tolerare. Et ſm papiā dr̄ for
titudo a fero fers: q: fac̄ oia eq̄nimit̄ ferre: vl' a
ferro: q: ipſa facit hoīeꝫ ferreū ⁊ duꝝ ad frāgē
dū: ſicut ferrū domat alia metalla ita fortitudo
ea q̄ ſūt dura vicit ⁊ emollit. Cauſat̄ āt iſta for-
titudo ex actibꝰ ſic̄ ⁊ alie vtutes morales. Sic̄
eni ex frequētibꝰ actibꝰ caſtitat ⁊ abſtinētie: ge
nerat̄ vtus q̄ dr̄ caſtitas vl' abſtinētia: ita ex fre
quēti aggreſſiōe arduoꝝ ⁊ toleratōe aduerſoꝝ
generat̄ fortitudo. Hac claruerūt antiq̄ rōani q̄
ꝓ bono reipub. mlta ꝑicla ſuſtinuerūt ⁊ adūſa
vt marcꝰ regulus ⁊ ſcipiōes: q̄ tñ ex hiꝰ ꝑmiū
glie nō ſūt ꝯſecuti: q: nec fidē nec gr̄aꝫ hūerūt
Scđa fortitudo ē ex infuſiōe. vbi nōndū ꝙ ſꝫ
Tulliū nomē vtut q̄uis ſit cōe ad oīneꝫ vtutē
ꝑ q̄dā tñ excellētiā attribuit̄ ⁊ dr̄ de fortitudie
q: vix tuet̄ ne ꝑꝑ diuerſa q̄ frequēt̄ accidūt de-
ficiat. vñ ⁊ Sap. viij. dr̄ ꝙ ſapia diuina q̄ gr̄aꝫ i-
fūdit ſobrietatē. i. tꝑantiā ⁊ prudētiā docꝫ: iuſti
ciā ⁊ vtutē q̄bꝰ nil meliꝰ i vita ē hoībus. Appel
lat āt vtutē fortitudineꝫ. Docet āt hāc vtutē. i.
fortitudinē nō hūana ſapia ſ; diuina. Et in hoc
dr̄ a fortitudie acq̄ſita. Scđm. n. mām ēca quā
vſat̄. i. aggreſſū difficiliū ⁊ tolerātiā maloꝝ cō-
ueniūt: Sꝫ in cā ⁊ in fine drn̄t. Nā ꝑma cāt̄ ex
actibꝰ mltiplicat ꝓcedētibꝰ ex lumie rōis. Sꝫ
fortitudo iſuſa nō cāt̄ ex actibꝰ hūanis ꝑmo: ſ;
ex gr̄a infuſa ⁊ diuio lumie. Sꝫ bñ auget̄ ex acti
bus poſtea mltiplicat. vñ ⁊ mlti recepta baptiſ
mi gr̄a imediate exponebāt ſe ad oīa ardua ēt
ipam mortē: nō ſolū viri ſ; ⁊ tenere puelle. In
fine drn̄t q: fort ex vtute acq̄ſita: fortia agit ꝑꝑ
ciuilitatē ſeu rēpublicā terrenā: ſꝫ fort ex gr̄a
iſuſa ardua aggredit̄ ⁊ tolerat ꝑꝑ ciuilitatē ce-
leſtē pncipalr: ⁊ ſic ēt ꝑꝑ bonū reipublice aliqñ
Et ſine iſta q̄s ſaluari nō pōt: vñ ⁊ neceſſaria ē
cuicūq;. vñ ⁊ Ber. in q̄dā ſmōe: veritate: chari
tate ⁊ fortitudie me mltū eget̄ fateor. Defic̄. n.
rō mea ꝓ ignorātia vitat. Lāguet volūtas pre
inedia affectōis. Caro infirmat̄ ꝑ inopia forti
tudis. Nā rō minꝰ intelligit q̄ agēda ſūt: volun
tas minꝰ diligit intellecta. Et corpus qđ corrū
pit̄ aggrauat aiaꝫ: vt nō q̄ volumꝰ illa faciamꝰ
hec ille. Sic ḡ vitas ꝑfic̄ itellectū: charitas vo
lūtatē ſeu affectū: ita ⁊ vtus fortitudis ſenſuali
tatē ſeu affectū: ꝑcipue iraſcibilē ⁊ actū. Ad
hāc multū hortat̄ deꝰ in ſcripturis vt Deu. xx
xi. dr̄. Viriliter agite: cōfortami ⁊ nolite timere:
neq; paueatis ad ꝯſpectū inimicoꝝ. Et merito
multū ꝯmēdabil' eſt: q: ipa de ſuitute peccati li
berat ps. lxvij. Qui educit victos. i. peccatis li
gatos i fortitudie. Ipa de diabolo triumphat

Judic.vi. Dicit angelus Gedeoni vade i hac
fortitudie tua liberabis iſrahel de manu Ma
dian.i.demonū. Ipa deū letificat ꝛ pacat. Eſd.
viij. Gaudiū.n. dn̄i fortitudo vr̄a. Sic rex q̄li-
bet multū amat ꝛ gaudet de milite q̄ viriliť pu-
gnat ꝛ durat vulnera ſuſtinet. vn̄.b. Andreas
dixit tyrāno Egee minā̄ti tormēta. Tāto regi
meo ero acceptior q̄to ḡuiora tormenta ꝑ eo
fuero ꝑpeſſus. Ipa aīam hōīs ſpūalib⁹ dictat.
ꝓū.x. ꝛ aliq̄n ēt tp̄alibus. Egeſtatē opata ē ma
nus remiſſa: manus aūt fortiū diuitias parat.
Ipa hoīeȝ ꝯfortat vt q̄ſi mala nō ſentiat. Vn̄
Stephan⁹ plen⁹ gr̄a ꝛ fortitudine: orabat ꝑ la
pidātib⁹ q̄ſi ꝑcuſſiones nō ſentiret. Et ꝓpterea
de eo cantat̃. Lapides torrētes illi dulces fue-
rūt. Et Seneca. Si magnanim⁹ fueris: nūq̄
iudicabis tibi ꝯtumeliā fieri. De inimico tuo di
ces. nō nocuit ēt ſi nocēdi aīuȝ hūerit: ꝛ cū illū i
ꝑtāte tua vindicam putabis iudicari potuiſſe.
Nec mai⁹ gen⁹ vindicādi q̄ ignoſcer̃ hec ille.
Hec eſt fortitudo vincē ſeipm̄. Ipa dn̄m ꝓſtat
ꝓū.xij. Man⁹ fortiū dn̄abit̃: ꝛ ſupnū regnū in
trat. Iſa.lxi. Vocabūtur in ea fortes iuſticie
plantatio dn̄i ad glorificādū. Quāuis aūt iſta
fortitudo cauſet̃ ꝑmo ꝛ ꝑncipaliť a gr̄a dei: mľ
ta tn̄ alia: coopant̃ ad actū ei⁹. Et ꝑmo fides.
Ad Hebre xi. Sancti ꝑ fidē vicerūt regna ꝛc.
Fortes facti ſūt in bello tēpali ꝛ ſpūali. Jo.v.
Hec eſt victoria q̄ vincit mūdū.i.aduerſa mūdi
fides noſtra. Scd̄o ſpes: ad Hebre.vi. Fortiſ-
ſimū ſolatiū habem⁹ q̄ ꝯfugim⁹ ad tenēdā ꝓpo
ſitā nob̃ ſpē. Et Iſa.xl. Qui ſperāt i dn̄o mu-
tabunt fortitudinē q.d. vbi ꝑus erāt fortes pro
mūdo poſtea erūt robuſtiores ꝑ deo. Tertio
dilectio. Cant.vl. Fortꝭ vt mors dilectio. q.d. fa
cit hoīeȝ fortē vt oīa vincat ardua. qm̄ ſm̄. bea.
Augu. oīa difficilia ꝛ aſpa leuia ꝓpe nulla facit
amor. Quarto timor dei. ꝓū.xiiij. In timore dn̄i fi
ducia fortitudis. Job.iiij. vbi ē timor tu⁹ ibi forti
tudo tua. Quito caſtitas. Job.xvij. Mūdis
manib⁹ addet fortitudinē. Et Judith dr̃.c.xv.
Feciſti viriliť ꝛ ꝯfortatū eſt cor tuū: eo ꝙ ama-
ueris caſtitatē. Narrat̃ in li.de.vij.donis: ꝙ cū
Gottifrid⁹ de bullione q̄ ꝑmus d̄ frācis regna
uit in irl'm: cepiſſꝫ armis ātiochiā: irl'm ꝛ ſyriā
occiſis ꝛ expulſis ſarracenis: cū mirarēt̃ oīs
ei⁹ fortitudinē: eo ꝙ null⁹ ſarracen⁹ poterat ei
reſiſtere: nec ictū manus ei⁹ ſuſtinē: tpe treuge
turchor̄ āmirati miſerūt ei mūera viſitātes eū
ꝛ q̄rētes vn̄ tāta eēt manib⁹ eius fortitudo qui
corā eis enſe ſuo ſcīdebat equi caput ꝛ dicerēt
q̄dā ꝙ erat v̄tute enſis ſue: accepto ipe Gotti-
fridus alio enſe a ſarracenis tradito idē fec̄ de
alio equo. Et tūc cū quererēt vn̄ hec ei v̄tus eū
nō eēt maior alijs hoīb⁹ ait: ꝙ nūq̄ manus ſue
ꝯtractauerūt carnes mētricis: nec luxuria fue
rāt inq̄nate. Et ſic pȝ ꝙ caſtitas coopat̃ ad for
titudinē ꝛ corpalē ꝛ v̄tualē. Sexto ē exhortat⁹
maior̄. vn̄ ꝛ dn̄s mādauit i veteri lege Deut⁹
xx. ꝙ appropinquāte hora belli exercēdi ꝯ̄ inimi
cos: ſacerdos ſtarȝ añ aciē ꝛ ſic loq̄ret̃. Nolite
timere nec formidet̃ eos: q2 dn̄s de⁹ vr̄ i medio
vr̄i ꝛ ipe dimicabit aduerſarios vr̄os. Sic Ju
das machabe⁹.ij.macha.xv. exhortādo ſocios
ad bellū ꝯ̄ inimicos q̄ erāt icōpabiliť pl'es cum
Nichonore fortiſſimo: dr̄ ibi ꝙ ſinglos eor̄ ar
mauit nō haſta ꝛ clypeo: ſʒ ſmōib⁹ optimis q̄b⁹
fortificati victoriā hūerūt. Egiſipp⁹ ēt narrat
de cladib⁹ iudeor̄: ꝙ Tit⁹ cū obſideret hiero-
ſolymā. hortabat̃ rōanos milites ad viriľr di-
micādū: ne ſbījcerēt̃ victi ꝑplo iudeor̄ i ꝯfuſio
ne rōane ꝓbitatis: ꝛ ne victi ꝛ occiſi mitterent̃
in infernū. Propoſuitq̄ eis exēplū leonide q̄
cū eēt in pugna cū trecētis lacedemōibus q̄b⁹
ꝑerat: ꝯ̄ infinitā mľtitudinē pſar̄ bellatur⁹: ait
ſuis. Prādeam⁹ añ pugnā in terris: q2 ſi victi
fuerimus cenaturi ſum⁹ in iferis. Que exhor
tatio tm̄ valuit ꝙ ipſi pauci perſas vel occide-
rūt vel fugauerūt. Septio eſt ꝯſideratō exem-
plor̄ eor̄ q̄ fortiť egerūt: inter q̄ ꝑcipuū eſt me-
ditatio xp̄i paſſiōis: apl's ad hebre.xij. Recogi
tate eū q̄ talē ſuſtinuit aduerſus ſemetipm̄ ꝯ̄di
ctōeȝ vt nō fatigemini aīs vr̄is deficiētes. Qui
ꝓpoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucē ꝯfuſiōe ꝯtē
pta. Gre. Si paſſio xp̄i ad mēoriā reuocet̃: nil
eſt tā aſper̄ qd̄ eq̄ aīo nō toleret̃. Et Jac.v. dr̄
Exēplū accipite exitus mali.i.dure mortꝭ ꝛ lō-
ganimitatꝭ: laboris ꝛ patiētie ꝓphar̄. Ecce be
atificam⁹ eos q̄ ſuſtinuerūt patientiā Job au-
diſtis ꝛ finē domini vidiſtis. §.III.

Tertia fortitudo eſt ex do ni ſpirit⁹ ſancti opatōe: de q̄ dr̄ in ꝑs. Spū oris eius oīs
v̄tus.i.fortitudo cor̄: celor̄ vȝ aplor̄ ꝛ ſctor̄
viror̄ ꝓcedit. Et dr̄ ſpūs oris dei: q2 a filio dei
miſſus ipe ſpūs. Fili⁹ aūt dei dr̄ os pr̄is: q2 ipe
nobis manifeſtauit ſecreta ei⁹. Quāuis.n. per
fortitudinē v̄tutē infuſaȝ q̄s valeat aggredi ar
dua ꝛ ſuſtinere ingruentia aduerſa: tn̄ adhuc ꝑ
iſtud donū fortitudinis mag roborat̃. vn̄ dr̄ō
ꝓſe.di.i. Dn̄s fideles. Cū ſpūs ſctus infūdit̃
ſ.ꝑ donū eius: cor fidele ꝑ prudētiā ꝛ ꝯſtātiā di-
latat̃: vt ēt ad ea q̄ nō ſunt neceſſaria ad ſaluteȝ
deſudādo vſq̄ ad mortē ſe exponat: nō q̄dē irrō
nabiliť ſʒ cū prudētia: vt ad honorē dei ꝛ zelū ſa
lutē alior̄. In q̄bus aūt differat fortitudo vir
tus moral'a fortitudie q̄ eſt donū. hēs ſupra in
iſto ti.§.i. ¶ Et q2 fortitudo hec donū inducꝫ ad
ꝯtentū vite ob amorē dei ꝛ ad martyriū appe-
tendū ꝛ ſuſtinenduȝ. Iō aliq̄ ad huiuſmōi que
pōit Cypꝛianus adijciā. In li. de moralitate ſic
ait Cypꝛianus. Eius ē mortē timere q̄ ad xp̄m
nō vult ire. Et eius ad xp̄m eſt nolle ire qui nō
credit ſe cū xp̄o incipe regnare. Cōtēnenda eſt
oīs iiuria ꝑn̄tiū malor̄: fiducia bonor̄ futuror̄
Mori timeat q̄ ad ſcd̄am mortē de hac mortē

trãſibit. Mori timeãt cũi hoc mora lõgiore
conferꝛ: vt cruciatus ⁊ gemitus interim diffe-
ratꝛ. Mortalitas iſta xp̄i hoſtibus peſtis eſt:
Eius aũt ſuis ſalutaris exceſſus. Martyriũ
incipimus libēter appetere: dũ diſcim⁹ mortē
non timere. Sed forte opponat aliq̃s hoc me i
p̄nti mortalitate ↄtriſtatꝛ: ꝙ qui ad tolerantiã
paſſionũ tota me v̄tute deuoueram: martyrio
meo priuor dũ morte p̄uenior. Rex non eſt in
tua poteſtate: ſed in dei dignatõne martyriũ.
Nec potes te dicere ꝑdidiſſe: quod neſcis an
merearis accipere. Deinde ſcrutator cordium
deus: q̃ ꝓſpicit apud te paratã fuiſſe v̄tutē: red
dēt ꝑ virtute mercedē: q̄ð ſequitꝛ: habetꝛ de pe.
di.i. Nunq̃d. Apud quē martyriũ mēte ↄcipitꝛ
aius ad bonũ deditus deo iudice coronatꝛ. Ali
ud eſt.n. martyrio aium deeſſe. Aliud aio deſu
iſſe martyriũ. hec ibi. Nec deus querit ſangui
nē noſtrũ: ſed fidē. Nã nec Abrahã: nec Iſaac
nec Jacob occiſi ſunt: qui tñ iuſticie ⁊ fidei me-
ritis honorari inter patriarchas ꝑmi eſſe me-
ruerũt. Non lugēdi fratres noſtri accerſione
dñica de ſeculo liberati cũ ſciamus eos non ad
mitti ſed premitti: ⁊ occaſionē non eſſe dandũ
gentibus vt nos merito ac iure rep̄hendat: illi
quos viuere apꝺ deũ dicimus: vt extinctos ac
perditos lugeamus. Nihil.n. prodeſt v̄bis ꝑ-
ficere virtutē ⁊ factis deſtruere veritatē. Nõ
ergo interim morimur ad imortalitatē morte
tranſgredimur: nec poteſt vita haberi niſi hinc
cõtingerit exire. Non exitus iſte ſed tranſitus
⁊ tp̄ali itinere decurſo ad eterna tranſcurrere.
Eius eſt i mũdo diu velle manere: quē mũdus
oblectat: quē ſeculũ blãdiens ac decipiēs illece
bris terrene voluptatis iuitat. Porro cũ mũ-
dus oderit xp̄ianũ: quid amas qui te odit: ⁊ nõ
magis ſequeris xp̄m qui te diligit ac redemit:
hec ille. In ep̄lis aũt idē Cyp̄anus ad mar-
tyres ſic ait. O q̃tuꝫ vos martyres diuina di-
gnatõ honorauit: vt ex vobis iã pars martyrῑ
in ↄſumatione ad coronã ꝑceſſerit pars adhuc
in carcere clauſtris ⁊ vinculis demoret: ad me
ritoꝝ titulos ampliores: tormētoꝝ tarditate ꝑ
ficiēs: habitura tot mercedes in celeſtibus pre
mijs q̄ð nunc dies numerantꝛ in penis. Poſu
erũt cõpedes pedibus veſtris: ⁊ mēbra felicia
ac dei templũ infamib⁹ vinculis ligauerũt. Sꝫ
ornamēta ſunt iſta non vincula. nec pedes ve-
ſtros copulãt ad infamiã: ſed clarificãt ad coro
nã. O pedes felicitati qui nõ a fabro ſed dño re
ſoluũtur ⁊ itinere ſalutari ad ꝑadiſuꝫ diriguntꝛ
O pedes in ſeculo ad p̄ns ligati: vt ſint ſemp
apud deũ liberi ⁊ celeriter ad xp̄m glorioſo iti
nere curſuri. O martyres ſancti quibus vos
laudibus predicē quibus vos votis preconijs
exornē. Non ceſſiſtis ſupplicijs: ſed poti⁹ ſup-
plicia vobis ceſſerũt. Steriſtis voce libera: mē
te incorrupta: virtute diuina: armis quidē ſecu
laribus nudi: ſed armis fidei armati. Steterũt
ſerui dei torti: tortoribus fortiores ⁊ pulſantes
ac laniãtes vngulas: pulſata ac laniata mēbra
vicerũt. Jnexpugnabilē vitã ſuã ſupare non
potuit ſeuiens diu plaga repetita: q̃uis rupta
ↄpage viſceꝝ torq̄rentꝛ in ſeruos dei non iã mē
bra ſed vulnera. Fluebat ſanguis qui incendiũ
perſecutõnis extingueret: qui flãmas ⁊ ignes
gehenne glorioſo cruore ſopiret. Exempla
glorioſa fortitudinis doni ſp̄ũs ſancti: i veteri
teſtamento. Tolerantia paſſionũ illius vene-
rabilis ⁊ fortiſſime mulieris: tēpe machab. que
ab Antiocho rege non ſolũ mortem in ſe ſuſti
nuit: ne cõtra legē dei carnes porcinas ederet
ſed ⁊ ſeptē filios videntes per varia ⁊ aſꝑa tor
menta cruciari: eos ad conſtantiã aiabat: vt hꝫ
ij. Macha. vij. ibi vide. Cui ſatis reſpõdet in
nouo teſtamēto martyriũ ſancte felicitatis cũ
ſeptē filijs que fuit romana: ⁊ ibi paſſa marty-
riũ cum filijs. Quid de beato Vincētio qui aſ
ſumpt⁹ ex eculeo atq̃ ad patibulũ raptus: mo
ros carnificũ arguēdo ad penã alacriter ꝑpe
rabat. Et in tormentis ad Datianuꝫ tortorem
aiebat. Hoc eſt quod ſemper optaui ⁊ votis oĩ
bus exquiſiui. §. IIII.

Oſtendit Aug. in. v. li. de ciui. dei. c. xvij. ꝙ
cum multi ex romanis antiquis infidelibus ſu
ſtinuerint multa aduerſa: ⁊ ipſaꝫ mortē fortiter
pro gloria mundi: multomagis fideles oĩa tor
mēta debent ſufferre pro vera gloria celi ſic di
cens. Conſiderem⁹ quãta cõtēpſerint que per
tulerint: quantas cupiditates ſubegerint ꝑ hu
mana gloria qui eam tanq̃ mercedē talium vir
tutũ accipere meruerunt. Et valeat nobis etiã
hoc ad opprimendã ſuperbiã: vt cũ illa ciuitas
in qua nobis regnare promiſſuꝫ eſt tñ ab hac
diſtet: quantũ diſtat celũ a terra: a tēpali letitia
vita eterna: ab oĩbus laudibus ſolida gloria: a
ſocietate mortaliũ ſocietas angeloꝝ: a lumine
ſolis ⁊ lune lumen eius qui ſolem fecit ⁊ lunaꝫ
nihil ſibi magnum feciſſe videantur: tante pa-
trie ciues ſi pro illa adipiſcenda fecerint boni
operis aliquid: vel mala aliqua ſuſtinuerint cũ
illi pro hac terrena iam adepta tanta fecerint:
tanta perpeſſi ſint: preſertim quia remiſſio pec
catorum que ciues ad eternam colligit patriaꝫ
habet aliquid cui per vmbraꝫ quandam ſimile
fuit aſilum illud romuleum: quo multitudineꝫ
qua illa ciuitas conderetꝛ quorũlibet delictoꝝ
congregauit impunitas. Pro eterna vita oĩa
fortiter ferenda ſi pro hac tempali vita fortes
viri in ſe ⁊ in filios impēderunt. c. xviij. Et om
nia aduerſa toleranda ſunt pro deo. Quid er-
gõ magnũ pro illa eterna celeſtiq̃ patria cũcta
ſeculi huius quelibet iocunda blandimenta cõ
tēnere: ſi ꝑ hac tp̄ali ac terrena filios brutus ⁊
occidere potuit quod illa facere neminē cogit.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Sʒ certe difficilius ē filios interimere, q̄ꝫ q̄ ꝓ
iſta faciēdū ē ea q̄ filijs ꝯgregāda videbāt atq̄ꝫ
ſeruāda: vel donare paupib⁹: vel ſi exiſtat tēta
tio q̄ id ꝓ fide atq̄ꝫ fieri iuſticia ꝯpellat amitter̄
Felices.n. vel nos vł filios nr̄os nō diuitie ter
rene faciūt: aut nob̄ viuētib⁹ amittēde: aut no-
bis mortuis a q̄bus neſcim⁹: aut certe a q̄b⁹ no
lum⁹ poſſidēde. Sʒ deus felices facit q̄ ē men-
tiū vera opulētia. Bruto aūt q̄ filios occidit in
felicitatis phibʒ teſtimoniū poeta laudat̄. Ait
eni Natoſq̄ꝫ pr̄ noua bella mouētes. Ad penā
pulchra ꝓ libertate vocauit. Infelix: vtcūq̄ꝫ fe
rēt ea facta minores. Sʒ vſu ſequēti ꝯſolat̄ infe
licē. Vicit amor patrie: laudūq̄ꝫ imenſa cupido
Hec ſunt duo illa libertas ⁊ cupiditas laudis
hūane: q̄ ad facta ꝯpulit mirāda romāos. Si ḡ
libtate morituroꝝ ⁊ cupiditate laudū q̄ a mor-
talib⁹ expetunt̄: occidi filij a pr̄e potuerūt: q̄d
magnū ē ſi ꝓ vā libertate: q̄ nos ab iniq̄tatis ⁊
mortꝭ diaboli dn̄atu liberos facit: nec cupidita-
te hūanaꝝ laudū: ſʒ charitate liberādoꝝ hoīuʒ
nō a Tarq̄no rege ſʒ a demonib⁹ ⁊ demonū pn
cipe: non filij occidunt̄: ſʒ xp̄i paupes int̄ filios
ꝯputant̄. Si ali⁹ ēt roman⁹ pnceps cognomie
Torquat⁹: filiū nō: q̄r ꝯ patriā ꝓpriā: ſʒ ēt ꝓ pa
tria nō: q̄r ꝯ impiū ſuū. i. ꝯ id q̄d ipauerat pr̄ im
pator ab hoste ꝓuocatus iuuenili ardore pu-
gnauerat lʒ viciſſʒ occidit ne plus malo eēt i ex
ēplo impij ꝯtēti q̄ꝫ boni in gl̄ia occiſi hoſtis: vt
q̄d ſe iactēt q̄ ꝓ imortal̄ patr. e legib⁹ oīa q̄ mlto
min⁹ q̄ꝫ filij diligunt̄: bona trena ꝯtēnūt. Si fu
rius camillus ēt ingratā pr̄iaʒ: a c⁹ ceruicibus
acerrioꝝ hoſtiū vehētiū iugū depulerat dāna
tuſq̄ꝫ ab emul̄ fuerat: a gallis iterū liberauit: q̄r
nō hēbat potiorē vbi poſſʒ viuē gl̄oſus. Cur ex
tollat̄ velut grāde aliq̄d fecerit: q̄ forte in eccl̄ia
dei ab iīmicis carnalib⁹ ḡuiſſimā ex honoratōis
paſſus iiuriā: nō ſe ad hoſtes ei⁹ hereticos trā
ſtulit: aut ꝯ illā hereſiʒ aliq̄ ꝯdidit: ſʒ eā potius
q̄ꝫtū valuit ab hēticoꝝ pnicioſiſſia prauitate de
fendit: cū alia nō ſit vbi viuat̄ in hoīuʒ gl̄ia ſed
vbi vita acq̄rat̄ eterna. Si Mutius vt cū por-
ſena rege pax fieret: q̄ ḡuiſſimo bello r. anos p̄
mebat: q̄r Porſenā ipm occidē nō potuit: ⁊ p
eo alterū decept⁹ occidit i ardētē arā aā ei⁹ ocu
los dexterā extēdit dicēs: mltos ſecū tales q̄lē
eū vidēt i exitiū ei⁹ ꝯiuraſſe. Cui⁹ ille fortitudi
nē ⁊ ꝯiuratōeʒ taliū phorreſcēs: ſine vlla dubi-
tatōe ſe ab illo bello facta pace ꝯpeſcuit: q̄r reḡ
celoꝝ iputaturus ē merita ſua ſi ꝓ illo nō vnā
manū neq̄ꝫ h̄ ſibi vltro faciēs: ſʒ pſeq̄nte aliq̄
patiēs totū flāmis corp⁹ ipēderit. Si Curti⁹
armatus eq̄ ꝯcito i abruptū hyatū terre ſe p̄ci
pitē dedit: deoꝝ ſuoꝝ oracul̄ ſuiēs: q̄m iuſſerāt
vt illuc id q̄d rōani hērent optimū admitterēt:
nec aliō itelligē potuerūt q̄ꝫ viribus armiſq̄ꝫ ex
cellē. vn̄ vʒ oportebat vt deoꝝ iuſſis i illū inte-
ritū vir p̄cipitaret̄ armat⁹. Quid ſe magnū ꝓ
eterna pr̄ia feciſſe dicturus ē: q̄ aliquē fidei ſue
paſſus iīmicū nō ſe vltro i talē mortē mittēs: ſʒ
ab illo miſſ⁹ obierit. Quāq̄dē a dn̄o ſuo eodēq̄ꝫ
ſuo rege pr̄ie certi⁹ oraculū accepit. Nolite ti-
mere eos q̄ corp⁹ occidūt: aīaʒ aūt occidē non
pn̄t. Si ſe occidēdos certe v̄bis q̄dāmō ꝯſecrā-
das. Decij deuouerūt vt ill̄ cadētib⁹ ⁊ irā deoꝝ
ſāguine ſuo placātib⁹: rōanus liberaret̄ exerci
tus: nullo⁹ ſupbiāt ſācti martyres tāq̄ꝫ dignuʒ
aliq̄d ꝓ illius pr̄ie pticipatōe fecerit: vbi etna ē
⁊ vā felicitas ſi vſq̄ꝫ ad ſui ſāguis effuſionē: ⁊ n̄
ſolū ſuos fr̄es ꝓ q̄b⁹ fūdebat̄: verū ⁊ ipos iīmi-
cos a q̄bus fūdebat̄: ſic eis p̄ceptū ē diligētes
charitat̄ fr̄ō ⁊ fidei charitate certātes. Si mar
cus publius dedicās edē iouis iunonis miner
ue: falſo ſibi ab inuidis morte filij nūciata: vt illo
nūcio ptrubatus abſcedēt atq̄ꝫ ita dedicatōnis
gl̄aʒ collega ei⁹ ꝯſeq̄ret̄: ita ꝯtēpſit vt eū ēt p̄ij
ci inſepultū iuberet: ſic i eius corde orbitat̄ do-
lorē gl̄e cupiditas vicerat: q̄d magnū ſe p euan
gelij ſācti p̄dicatōeʒ q̄ ciues ſupne pr̄ie de diu̇
liberāt̄ ⁊ colligunt̄ erroꝝ feciſſe dicturus ē:
cui dn̄s de ſepltura pr̄is ſui ſollicito ait. Seq̄re
me ⁊ ſine mortuos ſepelire mortuos ſuos. Si
Marcus regul⁹ ne crudeliſſios hoſtes iuran
do fallēt: ad eos ab ipa roma reuerſus ē q̄m ſic
rōanis eū tenē volētibus r̄ndiſſe fert̄ poſteaq̄ꝫ
aphris ſuierat dignitatē illic honeſti ciuis hr̄e
nō poſſʒ: eūq̄ꝫ carthaginēſes: q̄m ꝯ eos i rōano
ſenatu egerat: ḡuiſſimis ſupplicijs necauerunt
q̄ cruciat⁹ nō ſūt ꝓ fide illius pr̄ie ꝯtēnendi: ad
c⁹ btitudinē fides ipa pduc. Aut q̄d retribuet̄
dn̄o ꝓ oīb⁹ q̄ retribuit: ſi ꝓ fide q̄ illi debet̄ talia
fuerit hō paſſus q̄lia ꝓ fide quā pnicioſiſſis in-
imicis debebat paſſus ē regul⁹. Quō āt ſe au-
debat extollē ꝺ volūtaria pauptate xp̄ian⁹: vt
huius vite pegriatōe expeditior ābulet: viā q̄
pduc ad pr̄iaʒ: vbi vē diuitie deus ipe ē cū audi
at vel legat Luciū valeriū q̄ i ſuo defūctus eſt
ꝯſulatu vſq̄ꝫ adeo fuiſſe paupeʒ: vt nūmis a po
pulo collat̄ eius ꝺ ſepltura curaret̄. Audiat vł
legat Quītū cincinatū cū q̄tuor iugera poſſiō
ret ⁊ ea ſuis māibus colēt: eſſe ab aratro addu
ctū vt dictator fieret. maior vtiq̄ꝫ honor̄ q̄ꝫ ꝯſul
victiſq̄ꝫ hoſtibus ingentē gl̄iaʒ ꝯſecutū: i eadē
pauptate māſiſſe. Aut q̄d magnū ſe feciſſe p̄di
cabit q̄ nullo p̄mio mūdi h⁹ fuerit ab etne illius
pr̄ia ſocietate ſeductus: cū fabriciū didicerit tā
tis mūeribus. Pyrrhi reḡ epyrrotaꝝ ꝓmiſ
ſa etiā quarta pte regni a romana ciuitate non
potuiſſe diuelli: ibiq̄ꝫ in ſua pauptate priuatum
manere maluiſſe. Nā iſti licet rēpublicā habe-
rēt tā opulentiſſimā atq̄ꝫ ditiſſimā: ipſi tn̄ i ſuis
domibus paupes erāt: vt quidā coꝝ qui iaʒ cō
ſul bis fuiſſet ex illo ſenatu paupeꝝ hominum
pelleretur notatione cenſoria q̄ decem pondo
argenti in vaſis habere cōpertus eſt. Ita ideʒ
pauperes erant quorum tamē triūphis publi

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

cū ditabat̄ erariū: huic oñs xp̄iani q̄ excellēti
oī ꝓpoſito diuitias ſuas cōes faciūt ƀʒ id q̄d
ſcriptū eſt in actib⁹ aploꝝ vt diſtribuat̄ vni-
cuiq; ſicꝰ cuiq; opus eſt vt nemo dicat aliq̄d ꝓ-
priū: ſʒ ſint illis oīa cōia: intelligant ſe nulla ob
hoc ventilari oportē iactātia id faciēdo ꝓ ob
tinendo ſocietateʒ angeloꝝ: cū pene tale quid
illi fecerit ꝓ ꝯſeruāda glīa romanoꝝ: hec ⁊ alia
ſiq̄ hui⁹ repiunt̄ nil aliud erat niſi vt romanū
impiū lōge lateq; porrectū magnificis ſucceſ
ſib⁹ augeret̄: ꝓinde ad iſtud impiū tā ꝓclaruʒ
tātoꝝq; viroꝝ laudib⁹ glōſuʒ ⁊ ēt illoꝝ intētio
ni merces quā q̄rebāt ē reddita ⁊ nob̄ ꝓpoſita
neceſſarie ꝯmonitiōis exēpla: vt ſi v̄tutes q̄s
iſti ꝓ ciuitatē terrene glīa tenuerūt ꝓ dei glo-
rioſiſſima ciuitate nō tenuerim⁹ pōdere pūgamur.
Et ſi tenuerim⁹ ſupbia nō extollamur. Quā ſi
cut dicit aplus. Indigne ſūt paſſiōes hui⁹ ſecli
ad futurā glīam q̄ reuelabit̄ i nob̄. hec Aug.
Marie aūt debem⁹ fortes eſſe in fide: ēt nulla
ten⁹ dubitare: ſm̄ illō Pe. i. canonica. Aduer
ſari⁹ vr̄ diabol⁹ tanq̄ leo rugiēs circuit q̄rēs
quē deuoret: cui reſiſtite fortes i fide. Maxi⁹
in ſmōe ait. Nouerim⁹ q̄ nō ſine mag̃ diſcrie
de religionis v̄itate diſputam⁹: quā tātoꝝ ſan
guine ꝯfirmatā videm⁹. Magni piculi res: ſi
poſt ꝓphetāꝝ oracula: poſt aploꝝ teſtionia:
poſt martyꝝ vulnera: veterē fidē q̄ſi nouellā
diſcutere ꝓſumas: ⁊ poſt tā māifeſtos duces i
errore ꝑmaneas: ⁊ poſt ſudores moriētiū oſtē
ſa diſputatiōne ꝯtēdas. Et paulo ante idē ait.
Quāta ēēa nos dei nr̄i ſolicitudo: dū nobis ſi
dē verā duro agone martyꝝ ꝯmēdat afflictio
nū ꝓcedētiū iſtructiōeʒ effic̄ poſteroꝝ. Illos
erudiat vt nos erudiat. Illos conterit vt nos
acq̄rat: eoꝝ cruciatus noſtros vult eſſe profe-
ctus. hec ille. § V.

Tertia fortitudo ſeu

tertio mō accipit̄ fortitudo ꝓ v̄tute gn̄ali. i. q̄-
dā vigore mētis ad reſiſtēdū ipugnatiōi cuiuſ
libʒ vicij aggrediēdū laborē actuū v̄tuoſoꝝ. et
ſic canit eccl̄ia. Eſtote fortes i bello ⁊ pugna.
cū ant. ſer. ⁊ accip. reg. eter. Nō. n. coronabit̄:
ait apl̄s: niſi q̄ legitīe certauerit. ita. ſ. q̄ victo-
riā hʒ de oīb⁹ vicijs. Et ps. vi. Expecta dn̄m
viriliṫ age: cōfortet̄ cor tuū ⁊ ſuſtine dn̄m. vbi
nota q̄tuor regulas. Pria ē ꝓſūptiōis exclu-
ſiua expecta dn̄ʒ. Scd̄a ē fatigatiōis aggreſſi
ua: viriliṫ age. Tertia ē debilitatōis remotiua
ꝯfor. cor tuū. Quarta ē ꝑfectiōis ꝯtinuatiua
ſuſtine dn̄m. ¶ Quia militia ē vita hoīs ſup
terrā: in h̄ bello vt q̄s viriliṫ dimicet: oʒ ꝑmo
vt excludat a ſe ꝓſūptiōem: nō ꝯfidēdo de ſēſu
ſuo vel virib⁹ ſuis: vel opibus bonis. Leo pa
pa in ſmone. Nemo de cordis ſui puritate cō
fidat: q̄ pugil ille hoſtis acriorib⁹ pulſat inſi-
dijs q̄s maxie nouit abſtinere peccat̄. Et. be.
Anto. Nō cōfidas de tua iuſticia. Et h̄ eſt q̄d
dr̄. Expecta dn̄ʒ. ſ. vt te iuuet: ſʒ illud ps. cxx.
Auxiliū meū a dn̄o nō a mea v̄tute. Itē non
egrediaris viā cōem viuēdi traditā a ſanctis:
Trita gradiamur via dixerūt antiq̄ iſrabeli-
te. In opib⁹. n. ſingularibus: ex̄ cōeʒ legē non
ſunt ſacti imitādi ſm̄ illā regulaʒ. Que a iure
cōi exorbitāt: in ꝯſequētiā nō ſūt trahenda. de
reg. iur. li. vi. niſi q̄s eſſet cert⁹ de diuia inſpira
tōe ad illā vocatū. Nō. n. q̄ꝛ q̄dā ſanct⁹ pat̄ ac-
ceſſit ad domū meretricis: vt eā ꝯuerteret q̄d
⁊ fecit: dʒ q̄libet idē agē. Nec q̄ꝛ vn⁹ audiēs ſo
ciū ſuū in fornicatōem lapſū: vt reducēt eū ad
penitētiā q̄ſi deſperatū mētitus eſt dicēs: ēt i
illud peccatū incidiſſe: exhortās vt ſimiṫ irent
ad patres ꝓ pn̄ia recipiēda: lʒ mētiri ⁊ ſeipſū
infamare. Nec q̄ꝛ Arſenius vna tm̄ hora dor
miebat in die nāli: aut q̄ꝛ Io. bap. comedebat
locuſtas. i. radices herbaꝝ a vino abſtinēs dʒ
q̄s talē auſteritatē aſſumē. Sʒ expecta dn̄m
vt ꝑus te vocet ad huiuſmōi ſingl̄aria agēda.
Itē ſi petens aliq̄d a dn̄o vl̄ liberari ⁊ adiuua
ri in aliq̄ tribulatōe vel tētatōe: ⁊ nō ita cito ex
audiris vel velle expecta dn̄ʒ Abachuc. ij. Si
morā fecerit expecta eū: q̄ꝛ veniens veniet ad
adiuuandū. Scd̄a regula ē vt fortiṫ agat labo
rioſa opa. Virt⁹. n. ⁊ ſcia circa difficilia inq̄t
phs. Et xp̄s Mat. vij. Arta eſt via. ſ. bonoꝝ
opeꝝ q̄ ducit ad vitā. Et iō viriliṫ age. Vir dr̄
a v̄tute: ⁊ v̄tus ē fortitudo: q̄ inq̄ītū generalis
v̄tus eſt hʒ pugnare ꝯ oīa vicia. Quelibʒ. n.
v̄tus hʒ ſuū inimicū. ſ. viciū ſibi oppoſitū: imo
duos inimicos: vnū a dextris ꝑ exceſſū: aliū a
ſiniſtris ꝑ defectū. Et iō aplus ait. ij. ad Cor.
vi. Per arma iuſticie v̄tutē dei a dextris ⁊ ſi-
niſtris exhibeam⁹ nos metipſos vt dei mini-
ſtros. Qualis aūt dn̄s tal̄ ⁊ miniſter eius: q̄d
ſapiēs. Et qui mihi miniſtrat me ſeq̄t̄. ait ipe
dn̄s. Io. xij. Dn̄s aūt fort̄ ⁊ potēs: ait ps. xx-
iij. dn̄s potēs in ꝓlio. Cū. n. diabol⁹ fortē v̄tu-
te nāe: armat⁹ militie mltiplicate teneret atriū
ſuū. ſ. mūdū pacifice: q̄ꝛ nullus tētatori reſiſte
bat. Superueniēs fortior eo dn̄s ieſus vicit eū
vt dr̄ Luc. xi. exq̄ expectatus dn̄s venit ⁊ bel
lās fortiṫ vicit. Ergo viriliṫ age: a dextris ꝯ in
fidelitatē: a ſiniſtris ꝯ ſuꝑſtitionē: ꝑ arma v̄tu
tis dei fortē fidei. i. pe. v. Cui. ſ. diabolo reſiſti-
te fortes i fi. d. Cōtraria. n. adinuicē bellāt ⁊ mu
tuo ſe expellūt. viriliṫ age a dextris ꝓſūptiōis
ꝯ diabolū eā ſuggerētē: ⁊ a ſiniſtris deſꝑatōis
ꝑ arma v̄tutē dei. ſ. ſpei. Iſa. iij. In ſpe erit for
titudo vr̄a. ſ. ad vicēdū diabolū ꝯ deſpatiōem
vel ꝓſūptōem. Viriliṫ age a dextris ſordiate
dilectōis: a ſiniſtris inuidie ⁊ rācoris. viriliṫ age
ꝑ arma v̄tutē charitatē: He. xxxij. figuratie dr̄
Si ꝯ deū fortē fuiſti. ſ. tu charitas q̄ꝰto mag̃ ꝯ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

hoīes ꝑualebis? Charitas.n.fortis dr̄ ꝯ deū
q2 eū traxit ad terram: ⁊ ad mortem induxit.
Viriliter age a dextris gule ⁊ luxurie: ꝯ eas
dimicādo. Et a ſiniſtris īſenſibilitat̄ a neceſſa
rijs abſtinēdo ꝑ arma v̄tut̄ dei tpantie. pū. x
xx. Accinxit fortitudīe lūbos ſuos virilit̄ age
a dextris iiuſticie ⁊ ſiniſtris nimij rigoris ⁊ ſe
ueritatis ꝑ arma v̄tut̄ dei.ſ.fortis iuſticie ꝓū.
xv. Hom̄ iuſt̄ ꝑ̄ſīma fortitudo. virilit̄ age a
dextris prudētie nimie.ſ.ſuo ſenſui innitēdo.
Cōtra illud. Ne initaris prudētie tue: pū.iij.
Et a ſiniſtris īprudētie ⁊ ſtoliditat̄. Vir ſapi
ens.i.prudēs fortis. pū.xxiiij. Virilit̄ age a
dextris nimie audacie ⁊ a ſiniſtris indebite ti
miditatis: pū.xxxi. Fortitudo ⁊ decor indumē
tū eius.ſ.aīe v̄tuoſe. Tūc decora ē fortitudo
ſeu aīam decorat: cū nec ꝓcipitāter ſe q̄s inge
rit ad ꝑicula: nec timiditate ab eis cū oƷ retra
hit̄. Et q2 ī bellādo hō laborat: ne ex fatigatio
ne deficiat. ponit̄ 3ª regula q̄ reparat debilita
tionē: cū ſubdit̄: Confortet̄ cor tuū aplus ad
Ephe. Cōfortamini in dn̄o ⁊ ī potētia v̄tutis
eius. Cōfortari in dn̄o eſt ex his q̄ ſūt dn̄i vt ī
v̄bis eius. Sicut.n.cib̄ corpal̄ ꝯfortat corp̄
⁊ corroborat: ita ⁊ panis doctrīe ſpūalis Act.
ix. de ſaulo cōuerſo dr̄ accipiēs cibū ꝯfortat̄ ē
Sacrox frequētatō ꝯfortat ⁊ roborat ꝓcipue
eucariſtia. vn̄ eccl'ia ī collecta dic̄ d̄ eucariſtia.
Sit fortitudo fragiliū: ſit ꝯ oīa mundi ꝑicula
firmamētū. Cōfortat̄ cor vino ſpūal̄ leticie: q2
vt dr̄.ij. Eſdre.viij. Animē mētē fac̄ ſecurā vi
nū nec aliq̄d timet. Ita inq̄t.b.Anto.in vitis
patx. Nil ita facit mētē fortē ad oīa aduerſa ī
tētamēta: ſicut leticia ſpūal̄. Man̄ xp̄i cōfor
tat infirmū cor. vn̄ ⁊ dr̄ cordiale. hic aūt ē me
ditatio paſſiōis xp̄i. In cu̇ figurā helias ābu
lauit in fortitudīe ſb cinericij panis eſu: ſignāt
xp̄i paſſionē: vſq3 ad mortē dei ſupne pr̄ie.iij.
Regū.ix. S3 nō ſuffic̄ bn̄ inchoaſſe ⁊ bn̄ ad
tp̄s ꝓſeq̄ niſi ad finē vite ꝯuerſatō ſācta tenea
tur. Et iō ponit̄ 4ª regula ad videndū bona
dn̄i ī terra viuētiū: ꝑ q̄ cōſequēdo hec regula
dat̄.ſ. Suſtine dn̄m nō ſolū ſuſcipe ꝑ grām ſ3
ſuſtine: vt ſi te ḡuet vel grauis videat̄ ī ꝯtinu
ādo labores ⁊ aduerſa: nō deponas eū grā ꝑ
dēdo. Nūq̄ ab hoīe recedit dn̄s cū grā ſua: ni
ſi q̄s repellat eū a ſe. vn̄ dr̄. Qui aūt ſuſtinuerit
vſq3 in finē hic ſalu̇ erit. Ve his q̄ ꝑdiderunt
ſuſtinētiā dr̄ Eccl'.ij.i.pſeuerātiam. Hinc ⁊.b.
Aug.de pe.di.iiij. Inanis ē pn̄ia quā ſequēs
vita ꝯmaculat.i.carēs fructu vite eterne: ſi nō
reuertat̄ ad deū. Et ſeq̄t̄. Eſto ī patiētia fortit̄
ꝯfirmat̄: vitā bonā quā cepiſti tenet̄ nō deſe
ras: bonū ꝓpoſitū ꝯſerua iugit̄. hec.b.Aug.

Tentationes inſurgunt hominibus
a diuerſis. Capitulum tertium.

Qƿlia ad fortitu
dinē ꝑut ē v̄tus ḡnalis ptinz bel
lare ꝯ vicia: ⁊ tētatōes q̄ſlib3 vin
cere: omittēdo de fortitudine ꝑut eſt v̄t̄ ſpāl̄
q2 multa dicta ſūt de ea ⁊ ptib̄ eius ī mā de v̄
tutibus: in iſta eadē pte ti.iij. ſolū agem̄ h̄ de
tētatōibus q̄ vincunt̄ grā ⁊ donis ſpūs ſancti
Et l3 in ꝑma pte in ti. de cāis peccatox mlta
dicta ſint de tētatōib̄. Hic tn̄ ꝑ aliū modū. Et
ad hoc pōt iduci illud ps.xvij. Precinxiſti me
v̄tute ad bellū: ⁊ ſupplātaſti inſurgētes in me
ſbtus me. ꝓcinxiſti.i. ꝑparaſti adaptaſti reſtri
gēdo lūbos cordis abſtinētia ⁊ caſtitate: ⁊ ve
ſtimēta tpaliū rex ad neceſſitatē ſtrigēdo non
ad latitudinē ⁊ ſupfluitatē: ꝓcinxiſti.ſ. tu dn̄e
a q̄ om̄e datū optimū ⁊ om̄e donū ꝑfectū: v̄tu
te.i.fortitudine interiori iducēte me ad talē re
ſtrictionem. Ad bellū ſpūale tentatōnū. Oīs
eni q̄ ī agone ꝯtendit: inq̄t aplus.i.ad Cor.ix.
ab oībus ſe abſtinet.ſ.īpedīētib̄ v̄tutē ei̇ ꝯtra
hoſtes. Et ſupplātaſti inſurgētes ī me ſbtus
me eos ſupando. Iſti aūt inſurgētes ꝯ nos ī
bello tentatōnū ſūt. hō malus. mūdus vanus
exterior ſenſus. carnal̄ appetitus. diabol̄ va
rius. peſſim̄ antixp̄s. Sumim̄ aūt h̄ tētatio
nē ꝑut cōius ſumit̄ ꝓ quadā.ſ.inſtigatiōe ſeu
impulſiōe alicui̇ ad peccatū vel ad noſcēdu3
vt dimittam̄ de tentatē e q̄ tētat dė hoīe3: vel
mgr̄ diſcipulū ſicut xp̄s philippū Io.vi. vel
hō deū vt illi iſrahelite q̄ tentauerūt deū ī cor
dib̄ ſuis in ps. Cōtra qd̄ dr̄ deut̄.vi.⁊ Mat.
iiij. Nō tētabis dn̄m deū tuū: ⁊ de hac de q̄ lo
quimur tentatōe intitatōnis ad malū loq̄t̄ ſal
uator cū docuit nos dic̄e in orōe dn̄ica. Et ne
nos iducas in tentatōem. Mat.vi. Ubi non
petit̄ vt nō tentemur q2 meritū ꝑderem̄ ⁊ co
ronā: ſ3 vt nō ſuccūbam̄ ⁊ vincamur a tētatōe
Ad qd̄ maxīe iuuat.ſ.ad victoriā tentationu3
orō. vn̄ ip̄e dn̄s ieſus: ait diſcipul̄ Mat.xxvi.
Vigilate.ſ.reſiſtēdo ⁊ orate ne intret̄ ī tentati
onē.i.vincamini ab ea. Tentat igit̄ hō malus
quū q̄s ſuo v̄bo vel facto q̄rit aliū decipe idu
cendo ad peccatū vel nocumentū. Et ſic diſci
puli phariſeox cū Herodianis tētauerūt xp̄3
vt capent eū in ſmōe vt poſſent calūnioſe ac
cuſare eū ex aliq̄ v̄bo incaute dicto. vn̄ ⁊ xp̄us
eis interrogātib̄ tentatiue de cēſu dādo vl' ne
gādo ceſari r̄ndit. Quid me tētat̄ hypocrite
Math.xxij. Sicq3 in ſua tentatiōe ꝓualere
nō potuerūt. ſil'r fecerūt quū adduxerūt adul
terā an̄ eū. Ioā.viij. ⁊ ptib̄ alijs vicibus: ſ3 ſp
ꝯfuſi remāſerūt ⁊ ſupplātauit deus iſurgētes
ī eū. Filij accedēs ad ſuitutē dei: dr̄ Eccl'.ij. ſta
ī iuſtitia ⁊ timore ⁊ ꝑpara aīam tuā ad tentati
onē. Quū.n.q̄s ſe repit in aliqua ſocietate in

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſuitio dei vl' in ſeclo diſpōit v̄tuoſe viuere vn̄
⁊ deo ſuire. multi ēt aliqn̄ ſb ſpē boni repiunt'
t̄ētatores .ij. Coꝛ. xi. piculū in falſ fratribus: ⁊
Eze .ij. di. increduli ⁊ ſbuerſores ſūt tecū ⁊ cū
ſcorpionibuſ habitas. ſcoꝛpio palpat ⁊ cauda
pūgit venenū infūdit. Aug. ſi fratri tuo male
pſuades hec occidis. de pe. di. i. Noli. Tētat
nos mūdus vanus inſurgēs ꝯ nos ſuis vani
tatibus vt bonis amabilibꝰ nos alliciēs vt ei i
inhereamus. Sap. xiiij. creature facte ſunt in
odiū ⁊ t̄ētatōnē ⁊ muſipulā pedibꝰ inſipientiū
Sic. n. i muſipula ponit' lardū ēca qd̄ ē laq̄us
capiēs ⁊ dū mus tractus appetitu lardi dū ca
pit: capit' vn̄ occidit'. Sic' piſcis hamo adeſ-
cato trahit': ⁊ auis laq̄o: ita inſipiētes. i. pecca
tores q̄ nō hn̄t guſtū ⁊ verā noticiā de vltimo
fine attēdētes dulcedinē i cibis pulchritudinē
in feīs: vtilitatē i pecunijs nō aduertūt q̄uo
illa q̄rant'. Sȝ inoꝛdiate affecti dū ea aſſumūt
idebite incurrūt laqueū pcī ⁊ i dānatōis etne
vn̄ ⁊ .b. Anto. vidit totū mūdū plenū laq̄is ſi-
bi inuicē annexis ⁊ cū clamaſſȝ: q̄s iſtos euadȝ
Audiuit hūilitas: beatꝰ Aug. in ſmōe. ¶ Du
plicē ꝯ nos mūdus aciē mittit. ſ. ad bellādū ꝯ
nos ⁊ t̄ētandū: demulcet pſperis: deterret ad
uerſis. Nō te terreat aliena crudelitas: nō te
vicat ppa voluptas: ⁊ victus ē mūdus: Eccl.
xxvij. Vaſa figuli pbat foꝛnax ⁊ viros iuſtos
t̄ētatō tribulatōis. Et iteꝝ. nō laudes viꝝ. hec
eni t̄ētatō hoim. ſ. incitās eos ad elatōem. Tē
tat tertio exterioꝛ. ſ. ſenſus inſurgens ꝯ nos
Canti. i. Filij mr̄is mee pugnauerūt ꝯtra me
Mater pma hoim ē ſenſualitas q̄ q̄libȝ ho̅mo
regit' ⁊ nutrit' an̄ vſuȝ rōis. Iſti ſēſus exteri-
oꝛes mltiplr pugnāt ꝯ nos ſua curioſitate. nā
vt di Eccle. i. Nō ſaciat' oculꝰ viſu nec auris
auditu: ⁊ ſic alij ſēſus curioſi ſūt circa ſua oba
⁊ inſatiabiles. Sȝ niſi q̄s pugnet virilit' refre
nādo cito interficiūt aiaȝ. Hier e. ix. Moꝛs. ſ.
peccati introiuit p feneſtra s nr̄as. ſ. ſenſuū: in
greſſa eſt domos nr̄as ꝯſciaꝝ. ſ fidel' deus q̄
nō pmittet vos tentari ſupra id qd̄ poteſtis ſ
faciet cū tentatōe puentū. Nā ſi opoꝛteat q̄uē
libȝ vti ſenſibꝰ: inoꝛdinate delectatōes ſuas q̄
rētibus: tn̄ iuuat ꝑcipue cū q̄s intēdit moꝛtifi
catōi eoꝝ. In cuiꝰ figurā. Ioſue quiq̄ꝫ reges
q̄ bellū inierūt ꝯ iſrahelitas. i. fideles eos de-
uicit ⁊ crucibꝰ afflixit. Qui ſm Origen̄. ſigni
ficāt ſenſus quiq̄ꝫ exterioꝛes q̄s bellātes ꝯtra
nos veri fideles ieſu mādato cruci moꝛtifica-
tiōis affigūt ſm illud aplī ad Gal. v. Qui ſūt
xpi carnē ſuā cū vicijs ⁊ ꝯcupiſcētijs crucifi-
xerūt vt terrā pmiſſiōis obtineāt. Tētat q̄r
to carnal' ꝯcupia interioꝛibꝰ paſſiōibus ꝯcupi
ſcibil': iraſcibil' amoꝛe: deſiderio: delectatōne:
odio: abhoīatōe: triſticia: audacia: ſpe: tioꝛe: de
ſperatōe: ira: Vn̄ Iac. Vnuſq̄ſq̄ꝫ tentat' a cō-
cupiſcētia ſua abſtractꝰ ⁊ illectus. Vn̄ Greg.
de pe. di. ij. Sciendū int' hec. Aliud ē qd̄ de t̄ē
tatiōe carnis animꝰ patit': aliō cū p ꝯſenſū de-
lectatōis obligat': plerūq̄ꝫ. n. cogitatiōe praua
animus pulſat': ſ renitit': plerūq̄ꝫ puerſum qd̄
ꝯcipit intra ſemetipſū etiā p deſideriū voluit.
Hinc ⁊ p̄dicatoꝛ egregius ait. Tētatio vos n̄
apprehēdat niſi hūana. Hūana q̄ppe eſt t̄ēta-
tio q̄ plerūq̄ꝫ turpi cogitatōe tāgimur ēt nolē-
tes: q2 vt nōnunq̄ꝫ illicita ad aīum veniāt: hoc
vtiq̄ꝫ in nobiſmetipis ex hūanitat' coꝛruptibi
lis pōdere hēmus. Iā v̄o demoniaca eſt ⁊ nō
hūana t̄ētatio: cū ad hoc qd̄ carnis coꝛruptibi
litas ſuggerit p ꝯſenſū ſe aīus aſtrigit. hec ille
Hec caro ſeu ſenſualitas ſine cōcupia carnis
q̄ ꝯcupiſcit aduerſus ſpm̄. eſt illa Eua figura-
tiue: q̄ viro ade. i. ſpūi ſeu rōi ſuadet edere lig
nū vetitū: vt cū ea delectet' i malo. Sȝ audien
da nō eſt q2 ad moꝛtē inducē q̄rit ⁊ a padiſo ex
cludere. Sȝ arguēda: dicēdo diſſenſu q̄ſi vna
de ſtultis mlieribus locuta es Iob. ij. Hec ē
illa egyptiaca mulier q̄ pulchꝛ aīa a coꝛpe ac
prudentē adoleſcētē Ioſeph frequēter ſtimu
lat ad oblectādū ſecū: ſ relicto pallio ſectaris
ꝯuerſatōis nō attēdenda ſ fugiēda eſt Gen̄. x
xxix. Hec eſt Thamar q̄ depoſita veſte lugu
bri. ſ. p̄nie ⁊ ꝯpūctiōis induta teriſtro apparē
tis boni: ſedet i biuio q̄eſcēs i voluptate ⁊ va
nitate: vt mulier oꝛnata in habitu meretritio
ad capiēdas aīas: iudā qui interꝑtat' ꝯfitēs. i.
viꝝ ſeu ſpm̄ deo ꝯfitentē fide p̄nia ꝑconijs in
ducit ad illegitimū actū. Gen̄. xxxviij. Sicut ⁊
Berſabee Dauid deo deuotū. Hec eſt Iabel
q̄ ſiſarā. i. ſpm̄ fugientē de ꝑlio t̄ētatōnū: inuitat
ad q̄eſcendū in tabernaculo. i. ad curā carnis
habendā in ꝯcupia: ⁊ oblato vtre lactꝭ. i. delec-
tatōis carnal' doꝛmientē ab actu rōnis occidit
Iudic. Hec eſt illa. Dalida q̄ interꝑtat' ſitula
q̄ Sanſonē foꝛtiſſimū: q̄ eius iportunis inue-
ſtigatōibus acq̄euit reuelādo ſecreta: ⁊ in gre
mio eius doꝛmiuit. i. nimis curā eius hn̄s cri
ne v̄tutū ſpoliauit: ⁊ philiſteis. i. demonibꝰ ex
cecandū illudendū tradidit: ⁊ iō aſpe increpā-
da. Hec ēt ſatiat q2 ſitula eſt: ſ duas filias hȝ
ſanguiſugas q̄ ſemp dicūt affer affer pꝩ. xxx
. i. auariciā ⁊ luxuriā. ¶ In ſicco āt diete ſeu ab
ſtinētie tenēda ē vt moꝛiat'. Hec ē Herodias
copl'ata Herodi. i. diabolo iceſtuoſo q̄ p ſalta
tōe filie ſue. ſ. imagiatōis vl' dlectatōis carnal'
grata mūdāis fac' āputare caput Io. bap. q̄ in
t̄ꝑtat' gr̄a quā fac' amittē. Mar. vi. hec ē ōniq̄ꝫ
ancilla oſtiaria q̄ ſi cuſtodiā hēat ſenſuū: facit
petrū. i. ſpm̄ chꝛiſtū negare factis. Io. xviij. ē
ergo caro non delitijs fouēda ne vigoꝛ ſue t̄ē
tatiōis accreſcat: ſ caſtiganda exemplo aplī:
Caſtigo coꝛpus meū ⁊ in ſeruitutē redigo. i.
Coꝛ. ix. Sic Sara dn̄a Agar ācillā ſibi rebel

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

lantē v̄beribꝰ ſbijciebat: ⁊ fugiēti ab ea ab an-
gelo dictū eſt ei vt reuerteret̄ ⁊ dn̄e ſue ſbijce-
ret̄. Gen̄. xvi. Qui delicate pauerit ſuū. i. cor
pus. i fine ſentiet eū ꝯtumacē. puer. xxix. Si
cut ſiba ſuus miphiboſeth ꝯtēpſit dn̄m ſuuz
⁊ impediuit ne ſequeret̄ Dauid. ij. Reg. xix.
qꝛ nimiū dn̄iuz ſibi pmiſerit in rebꝰ ſuis. Fa-
buloſe narrat Eſopus: ſed moralitate notabi
li: ꝙ cū quidaz ruſticus p deſertū tranſiret in-
uenit ſerpentē frigore afflictū iacentē in terra
q̄ſi mortuū: cui ꝯpatiēs collegit: ⁊ in ſinū ſuū
poſuit ⁊ calefecit: q̄ reſūptis viribꝰ intoxica-
uit eū. Cūq; ille argueret eū de ingratitudine
qꝛ q̄ſi mortuū fouerat. Rn̄dit. Tu ſcis ꝙ nā
mea eſt ꝙ nō noceā niſi calefactus: ⁊ cū incalu
ero: venenū neceſſe eſt effundē. Non ergo in-
culpes me: ſi ꝓpetatē nāe mee ſuaui: ſ3 tibi im
puta q̄ me calefeciſti ⁊ fouiſti. Sic ⁊ caro cū ⁊
delicate fouet̄ venenū ꝯcupie qd̄ in ſe h3 effū-
dit: ⁊ iō ait aplꝰs ad Ro. xij. Exhibeat̄ corpa
vr̄a hoſtiā viuentē ſanctā deo placentē. hoſtiā
dicit in q̄ aial mactat̄: qꝛ corpꝰ ſenſualitati aīa
li mactāda eſt. Viua tn̄ remanet: vt. ſ. ita mor-
tificet̄ caro: ꝙ exercere valeat q̄ ſibi incūbunt
agēda. Ego dn̄s. inq̄t. odio hn̄s rapinā in ho
locauſtū qd̄ fit: dū indiſcrete corpꝰ maceratur
vigilijs: abſtinētijs: ⁊ hmōi: vt dicit Hiero. de
ꝯſe. di. v. Non mediocrit̄. Quintū tētans
eſt diabolꝰ. Et iſte ſup oēs tētat ⁊ decipere
q̄rit: ⁊ hoc ē eius officiū. vn̄ ⁊ anthonomatice
dr̄ tētator. Math. iiij. Accedēs tētator dixit.
Loquit̄ aūt vel ſenſibilit̄ in forma hūana quā
aliqn̄ aſſumit vt cōiter dr̄: qn̄ xp̄m tētauit: vel i
ſenſibilit̄ diuerſis mōis mala mēti ſuggerēdo
Vn̄ Jo. papa. xvi. q. ij. Viſis. ait: v̄ſutus ho-
ſtis mille nocēdi h3 mōs nec ignoramꝰ aſtutiā
eius. Conat̄. n. a ꝑncipio ruine ſue vnitatē ec
cleſie reſcindere. ſ. p errores. charitatē vulne-
rare: qd̄ fit p q̄dlibet mortale: ſanctoꝝ operuz
dulcedinē inuidie felle inficere: ⁊ oībus mōis
q̄bus pōt genus hūanū euertere ⁊ pturbare.
Dolet. n. ſatis ⁊ erubeſcit charitatē quā i celo
nequit hr̄e: hoīes ꝯſtātes ex lutea mā in terra
tenere. Vn̄ oz q̄ntū fragilitati nr̄e concedit̄: vt
omnes aditus nocēdi v̄ſutie eiꝰ muniamꝰ ne
mors. ſ. peccati ingrediat̄ p feneſtras nr̄as. i.
potētias: hec oīa ibi. Narrat̄ in li. de. vij. dōis
ꝙ mgr̄ Jordanus ordinis p̄dicatoꝝ factꝰ hō
cū quēdaz obſeſſū a demōe ſibi p̄ntatū adiuua
ret vt demon ei dicēt nomē ſuū. Rn̄dit ꝙ mil
le artifex vocaret̄: qꝛ mille mōs ⁊ artes hēbat
ad decipiēdū hoīes. Et vt ſcias ꝙ veritatē di
co. Ego ſum q̄ decipio magnos theologos ⁊
decretiſtas: ⁊ legiſtas: ⁊ phyſicos: barōes: mi
lites: p̄poſitos: mercatores: ⁊ alios. Et cepit
ſinguloꝝ v̄ba geſtus modos ⁊ officia p̄ntare
vſq; ad domicellas dn̄aꝝ q̄ ſeruiūt eis i came
ris eoꝝ blādiēdo eis adulādo: ⁊ molliť loquē-
do: puta vt dicēt. Theologos tēto ⁊ decipio
vt ſciētifice ⁊ ſbtilia p̄dicēt vt videāt̄ acuti: nō
vt pploꝝ ſalutē q̄rant. Querūt mgr̄ari cū ad
huc nō ſint diſcipli: p̄dicatōes ſibi ꝓcurāt vn̄
plus pecunie vel glīe hauriāt. Celebrare fre
quēter erubeſcē facio: retineo eos a ꝯfeſſione
vt magꝭ boni habeant̄ occultād eoꝝ nequitijs
Refectiōes pingues ſibi ꝓcurare ſuadeo: vt
ſint fortes ad p̄dicandū: ad acq̄rēdas ⁊ augen
das pecūias inſtigo ſb p̄textu libroꝝ emēdoꝝ
ꝓ ſtudio ⁊ neceſſarijs ꝓuidēdis: pannos ſeu
cappas ſūptuoſas eos hr̄e ſuggero: vt ſint in
reuerētia apud magnates ⁊ pplos. Viſitare
moniales vel viduas ſb p̄textu pietad admo-
neo frequēter: vt demū nō ſolū ad amorē ſ3 ad
ꝯmixtionē adducā. In audiēda ꝯfeſſione ꝑn
cipū ⁊ diuitū admitto: vt bonū foꝝ eis faciant
ne diſpliceāt: ⁊ ſic vtꝗ; in foueā cadāt. Queſti-
ones ⁊ opiniones nouas inutiles ⁊ populꝭ ſcā
dalizatiuas inter ipos mgr̄os iuenire laboro
vt ſibi inuicē mordeant iuide: ⁊ vt ſcripturas
ſacras vt ſimplices lr̄as dimittant: ⁊ phyca ⁊
poetica vt magꝭ audita i mediū adducant alli
tio: ⁊ ſic diſcurrere p alia exercitia. Sed ſup-
plantaſti: ait ꝓpha. inſurgētes i me. i. demōes
ſbtus me: dādo mihi fortitudinē ad vincendū
Hic diabolꝰ tētator ē ille obſtinatiſſimꝰ Pha
rao: q̄ iſrahelitas. i. fideles egredi affectantes
de ſuitute eiꝰ tyrānica magꝭ g̃uat in opibꝰ lu-
ti lateris ⁊ palcaꝝ: tētatōibꝰ. ſ. ꝯcupie: auaritie
⁊ leuis ſupbie. S3 dei v̄tute egreſſos i manu
forti adhuc pſequēs in mare pnie ſbmerſus ē
Exo. xiiij. Hic tētator eſt Nabuch. potentiſſi
mus q̄ fornacē malicie incēdet̄ fecit p ſuos mi
niſtros demōes ſeptēplr. i. p. vij. vicia capita-
lia: ad incendēdū ponēs naptā maloꝝ cogita-
tionū: ſtupā prauaꝝ locutionū alioꝝ: picē fetē
tē maloꝝ exēploꝝ in ope alioꝝ malleolos ex-
cuſationū vel tribulationū. S3 in hanc miſſi
tres pueri. i. oēs i tribꝰ v̄tutibꝰ puros rore ce
leſtis grē ignis nō leſit. Dan̄. iij. Hic ē ille cal
lidiſſimꝰ Herodes q̄ nō patiēs xp̄3 regnatuꝝ
mltos pueros i bethleē occidit: q̄ interpretat̄
domus panis. i. in eccl'ia: vt xp̄m occidat ne ſi
bi auferat regnū. S3 l3 corpa ſctōꝝ multiplr
afflixerit vſq; ad mortē: xp̄m tn̄. i. grām eiꝰ ex
tinguē nō valuit. Mat. ij. S3 g̃uiſſime dei iu
dicio punitꝰ ē. De calliditate eiꝰ ſeu malitia dr̄
Gen̄. iij. Serpēs callidior erat cūctꝭ aīantibꝰ
terre. Et tn̄ ſbdit̄. Ipſa mulier. i. rō ꝯteret ca
put tuū. Caput dracōis eſt initiū tētatōis: qd̄
cū ꝯterit̄ reſiſtēdo ⁊ ipe diabolus fugat̄ Jac.
iiij. c. Reſiſtite diabulo ⁊ fug3 a vob. b. Amb.
in li. ð padiſo. Nēo nr̄3 tenet̄ ad ct̄pā niſi ꝓpa
volūtate deflexerit volūtariū ſibi militē eligit
xp̄s volūtariū ſuū ſibi diabolꝰ actiōat̄. xv. q. i.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Capitulum .III.

Non eſt. De poteſtate eius dr̄ Iob. Non eſt
ptās ſimilis ei ſup terrā. Et de obſtinatiōe ei⁹
dr̄. Cor eius indurabit̄ quaſi lapis. Ad bellā-
dū ꝛ eū vincendū xp̄s hortat̄ ſuo exēplo. vn̄
ap̄lus ad hebꝛe. v. Non. n. habem⁹ pontificē
qui non poſſit ꝯpati infirmitatib⁹ noſtris tē-
tatū per oīa ꝑ ſimilitudine abſq; peccato. In
quo. n. paſſus eſt ipſe ꝛ tētatus: potens eſt ꝛ
h⁹s qui tentant̄ auxiliari. Docuit ꝛ modum
reſiſtendi. .§.I.

Secūdū aūt quatuoꝛ
ſtatus hoīm: ſicut quadrupl̄r tentat: de q̄bus
in p̄s. Sup aſpidē ꝛ baſiliſcū ambulabis ꝛ cō
culcabis leonē ꝛ draconē. Aſpis ē quo ad pec
cātes. Baſiliſcus quo ad ꝓficiētes. Leo quo
ad pmanētes. Draco quo ad p̄ſidentes. Sed
qui habitat. i. cōtinue manet in cōfidētia diui-
ni adiutoꝛij: ambulat ꝛ ꝯculcat cōterēs ſathā
ſub pedibus ſuis. Eſt ergo aſpis diabolus q̄
ꝗ peccātes: poſtq̄;. n. ad peccatū induxit ma
lignus: ipſe conat̄ ꝛ inſtigat hoīem ad perma
nendū in eo ꝛ non audiendū vocē incātantis
ſcilicet remoꝛdētis conſc̄ie vel ſcripture diuīe
talia arguētis vel p̄dicatoris. Sed diuerſas
excuſatiōes ſuggerit vel lōgitudinē vite. vn̄
adhuc habeat tēpus penitēdi ꝛ benefaciendi.
In cuius figurā dicit̄ Ge. xxxiiij. ꝙ Sichez
poſtq̄; violauit Dinam filiā Iacob triſtē effe
ctā: blādicijs deliniuit vt ſecū pmaneret. Sic
diabolus aīam virginē ꝛ innocentē: vicijs va
rijs eius integritatē auferēs: cū cōſcīa remoꝛ
dēs eā contriſtat̄: qꝛ omnis malus implet̄ pe
nitudine: inq̄t ph̄us in li. ethi. diabolus ei blā-
dit̄ vt non recedat̄ ab eo: vel qꝛ multi alij faci
unt ſilia ſm̄ illud. Eccle. xxxij. peccatoꝛ vita-
bit coꝛrectiōem. ꝛ iuxta volūtatē ſuā inueniet
ꝯpatiōem. i. ſimilē eis in malis. Sed vt dic. b.
Aug. non ꝓpter minus ardebit̄ qꝛ cū multis
ardebūt. ſ. mali hoīes. ij. q. i. Multi. vel dei mi
ſericoꝛdia ē magna ad parcendū peccata. Sz
dr̄ Eccle. v. Ne dicas miſericoꝛdia dei magna
eſt: peccatoꝝ meoꝝ miſerebit̄. Adijcit. n. exē-
pla ſanctoꝝ magnoꝝ: qui ꝛ ipſi lapſi ſunt: ſed
aliq̄ etiā non redierūt ad gr̄am. Vel qꝛ penite
bit in futuꝝ: ſicut multi fecerūt ꝛ ſic pmittit ſi-
bi vitā lōgā. Cū tn̄ dicat̄ Eccle. v. Ne tardes
ꝯuerti ad dn̄m neq; differas de die i diē. Sub
ito. n. tibi veniet ira eius: ꝛ in nouiſſimo diſp-
det. Per iſtas igr̄ ſuggeſtiones ꝛ ſiles q̄bus
conat̄ peccantē detinere in malo: dr̄ diabolus
aſpis qꝛ dū incantat̄ in vnā aurē ponit caudā
ne audiat incantantē ſuadēs. ſ. longā vitā: aliā
figit in terrā. i. ad occupatōes terrenas ita im
merſus vt nil cogitet de ſalute: vl̄ ſe terrenis
excuſatōibus palpādo vt dictū eſt. Sed non
declines coꝛ meū ait p̄s. in v̄ba malitie. i. non
pmittas me declinarē ad excuſādas excuſatō
nes in pec̄is: qꝛ auget̄ inde pec̄m. vel ēt ſi ſug
gerit excuſatōez ſb̄ occaſiōe neceſſitat̄ vite: q̄ſi
nō poſſit al̄r viuē: ſi reſtitueret vel dimittēt ar
tē illicitā. Et ſic v̄r ſibi ꝙ de⁹ hēat eū excuſatū
cū velit vt viuat. vn̄ ꝛ diabolus vt aſpis ſe ha
buit in tētatiōe xp̄i cū ait. Si fili⁹ dei es dic vt
lapides iſti panes fiāt. Mat. iiij. ꝑſuadens ei
viciū gule ſub p̄textu neceſſitat̄. Et ſic ſuadet
peccatori: vt qꝛ fili⁹ dei ē p creatōez ꝛ adoptio
nē gr̄e baptiſmal̄: lapides. i. duras ſn̄ias ſcrip
turaꝝ q̄ mādāt reſtitutōes fiēdas vſq; ad men
dicitatē ꝛ pec̄a oīa dimittēda: ꝯuertat in pāes
molles: mēte opinādo ſcripturas miti⁹ inter-
p̄tādas. Sc̄do diabol⁹ ē vt baſiliſcus tentādo
q̄ ad ꝓficiētes in bono. Dicit. b. Ber. ſup p̄s.
ij. Qui hitat. ꝛ ſup dictū. v̄. ꝙ baſiliſc⁹ ſignifi-
cat vanā gl̄iam ꝛ inuidētiā. Et ſm̄ cōit̄ ꝓcedit
a pmo. Nā ex h̄ ꝙ aliq̄s ē auidus gl̄ie tpalis:
cū videt aliquē quē ex aliq̄ ſua virtute eſtimat
mag̃ ſe laudari inidet ei. Circa iſta tētat dia-
bol⁹ ꝓficiētes in v̄tutib⁹: vt q̄rāt. ſ. ab hōibus
laudari. Vn̄ Sen̄. nulla ē tam excelſa v̄tus q̄
dulcedine gl̄ie nō tāgat̄. Vn̄. b. Bern. vbi. ſ̄.
Baſiliſc⁹ vana gloꝛia ē. Videte ait xp̄s: ne iu
ſticiā veſtrā faciat̄ corā hoīb⁹ vt videamini ab
eis: ac ſi dicat. Cauete oc̄los baſiliſci. Nocet
eni baſiliſc⁹ ei q̄ pus videt̄ a baſiliſco: q̄; ipe vi
deat baſiliſcū: ꝛ tūc ſolo aſpectu ſuo baſiliſcus
veneno inficit ꝛ occidit: ſ; ſi hō pus videt eum
ipſe baſiliſc⁹ morit̄. Videt̄ ergo q̄s pus a ba-
ſiliſco cū ocul⁹ intētiōis ſue mouet̄ i bōis opi
bus ob vanā gl̄iam: vt. ſ. laudet̄ ab hoībus ex
eis ꝛ tunc ſpūalit̄ occidit̄: qꝛ mortuū eſt opus
illud. Sed tūc pmo videt ipe baſiliſcū: cū ſibi
cauet ab intētiōe gl̄ie tpalis: ꝛ ſic occidit̄ baſi-
liſcus. i. tale viciū. Q; tali vicio tētet diabol⁹
ꝓficiētes hēs figurā in Loth. Gen̄. xix. cui⁹
filie ſignificāt vt exponit Origen̄. ſupbiā ꝛ va
nā gl̄iam: inebriauerūt in mōte. ſ. v̄tutū: ꝛ cog
nite ſunt ab eo. Exēpla hēs pl̄a in Dauid faci
ente populū dinumerare. ij. Regū. vlti. vbi ēt
ponit̄ ſathan eū ꝯmouiſſe ad hoc. Dicit ēt. b.
Ber. vbi. ſ̄. ꝙ baſiliſc⁹ ſignificat inuidiā. Sic
eni ait. Baſiliſc⁹ venenū gerit in oc̄lo. Noſſe
cupis oculū venenatū: nequā oculū faſcinātē
inuidiā cogitato. Quid. n. eſt inuidere niſi ma
lū in alio videre. hoc. n. cupit inuidus. Si nō
fuiſſet baſiliſcus ille. ſ. ſerpēs antiqu⁹ inuidia
eius moꝛs nō introiſſet in oꝛbē terraꝝ. Sz ve
miſero hoī q̄ baſiliſcū inuidū pmo nō vidit: ſz
viſus ab eo occiſus eſt. Q; ſpūales tētent̄ de
hoc habes exemplū in Maria ſoꝛoꝛe Aarō
Nūeri. xij. ꝛ alia exēpla in collatiōe ꝛ in vitis
patꝝ. Tentauit baſiliſc⁹ iſte xp̄m de vana gl̄a
cuz ait Math. iiij. Mitte te deoꝛſuz vt. ſ. glo
riaret̄ ex laude hoīm inde ſibi ſecuta nō leſo.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Leo dicit̃ diabolus quo ad ꝑmanētes in bo-
no diuerſis afflictõibus.i.pe.v. Aduerſarius
veſter diabolus tanq̃ꝫ leo rugiēs circuit q̃rēs
quē deuoꝛet. Rugitu clamat ꝑ terroꝛes ⁊ cõ-
minatões. Unguibꝰ dillaniat ꝑ diuerſa flagel
la: dētibus dillaniat ꝑ moꝛtis toꝛmenta. Sic
apl̃os in bono ꝑmanētes ⁊ ꝑdicātes ieſum: cõ
minati ſunt ꝓncipes ſacerdotū ne amplius in
nõie eius loquerent̃. Sed ꝓpter minas non
deſtiterūt q̃n ꝑdicarent. Actu.iiij. Quaſi vn-
guibus leo iſte dillacerauit. Job dū egreſſus
ſathana facie dñi ope ſuo diuicias ei abſtulit.
ignē de celo ſuꝑ oues mittēdo ⁊ ſabeos calde
os ad auferendū boues ⁊ aſinas ⁊ camelos i-
ducēdo ventū ꝯcitādo in aere quo dirutū edi-
ficiū domꝰ filios ⁊ filias oppꝛimeret. Demuꝫ
ꝑcutiendo coꝛpus vlcere peſſimo vt eum ad i
patientiā induceret ⁊ blaſphemiā concitaret.
Sed in oībus illis non peccauit Job.c.ꝑmo
Sicut ⁊ Paulus apl̃us ait de ſeipſo.ij. Coꝛ.
ij. Datus eſt mihi ſtimulus carnis mee ange-
lus ſathane qui me colaphiꝫet. quē ſtimulū.b.
Aug. ⁊ Remigius dicūt fuiſſe infirmitatem
coꝛpoꝛis capitis vel iliuꝫ ſm aliq̃s. Scd̃m āt
b. Greg. in moꝛal̃. ⁊ Bedā tentatõem carnalē
Sed quocūq̃ꝫ eſſet diabolus ꝑ hoc tētabat in-
ſtigādo ad malū vel retrahere curādo a bono
ꝑ tediū. vñ ⁊ ipſe dicit alibi. Grauati ſumꝰ ſu-
pꝛa modū ita vt nos tederet viuere. Sic ⁊.b.
Anto. ꝓficientē in magno feruoꝛe verberibꝰ
ſenſibiliter affecerūt. Quaſi dentibus leo iſte
deuoꝛauit cū inſtigauit tyrānos ad occidendū
ſanctos vt exēplo coꝝ alios terreret ⁊ a fide
auerteret ꝓpter moꝛtē crudeliſſimā coꝝ q̃ de
ſe eſt vltimū terribiliū ſm phm. Sed ꝯculcāt
ſancti leonē iſtū contēnendo vitā iſtā ⁊ moꝛteꝫ
libēter ſuſtinēdo in dei adiutoꝛio ſcuto fidei ꝓ
tecti. Ita ait ipſe Petrus.v.c. Leoni reſiſti-
te foꝛtes in fide. Siľr Paulus ad Hebꝛe.xi.
ſancti foꝛtes facti ſunt in bello: ꝑ fidē obdura-
uerūt oꝛa leonū extinxerūt impetū ignis effu
garūt aciem gladij. Alij diſtēti ſunt nõ recipiē
tes redēptõnem.i.euaſionē moꝛtis. Alij ludi-
bꝛia ⁊ vbera exꝑti inſuꝑ ⁊ vincula ⁊ carceres
lapidati ſunt: ſecti ſunt: tētati ſunt. Dic Ber.
ſuꝑ. Qui habitat in dicto.v̄. ꝙ nõ defuit xp̄o
iſta tētatõ. vnde ⁊ Lucas dicit.c.iiij. ꝙ ꝯſuma
ta omni tētatione.ſ. trina in deſerto diabolus
receſſit ab eo vſq̃ꝫ ad tempus.ſ. paſſionis. Nā
tunc iteꝝ acceſſit ut leo rugiēs vocibus dicen
tiū Crucifige: ⁊ rapiēs manibus gētiliū cru-
cifigentiū. vnde dicit in ps.xxi. Salua me ex
oꝛe leonis. Sed vicit leo de tribu iuda. Nam
vt ipſe ait Jo.xiiij. Uenit ꝓnceps mūdi huiꝰ
⁊ in me non habꝫ quicq̃ꝫ. qꝛ patiēter ⁊ ꝯſtāter
oīa aduerſa cõtumelias: flagella: irriſiones: ⁊
ignominiā crucis tuli. Demū quarto diabolꝰ
vt draco accedit ad preſidētes. Draco dr̃ per
aera volitare ⁊ ī arena abſcõſus ſuo ſibilo ſeu
flatu venenoſo aues deſuꝑ volātes inficit ⁊ oc
cidit. dicit.b. Bern. Draconē eſſe cupiditateꝫ
vel iracundiā. Hec vtiq̃ꝫ latitans in terrenis
inficit etiā celeſtia.i. ſacra ⁊ ſpūalia ꝑ ſimõias
vel ꝑ munera. His.ſ. auaricia ⁊ iracūdia Dra
co infernalis ꝓſidentes vexat ⁊ multos occi-
dit. Et de auaricia claꝝ eſt: qꝛ a ſacerdote vſq̃ꝫ
ad leuitaꝫ a maioꝛi.ſ. rectoꝛe vſq̃ꝫ ad minoꝛem
omnes auaricie ſtudēt ait Hiere. nõ curantes
de ſalute ouiū ſed lana ⁊ lacte. ⁊ qꝛ multa refe-
runt̃ mala rectoꝛibus ⁊ nõ ab oībus obeditur
hinc exurgūt motus ire. Sed vt dicit Greg.
xi.q.iij. illa. Reſtringēda eſt ſub rõe poteſtas
nec quid agendū ꝑuſq̃ꝫ cõcitata mens ad tran
quillitatē redeat. Nā ꝯmotõis ſue tꝑe iuſtum
putat omne qḋ fecerit. Tētauit draco xp̄m de
auaricia cū ait. Math.iiij. Hec oīa tibi dabo
ſi cadens in terrā adoꝛaueris me. Eſt etenim
auaricia idoloꝝ ſeruitus ſm apl̃m. His qua
tuoꝛ beſtijs coꝛreſpõdēt ſꝫ.b. Ber. vbi ſupꝛa
quatuoꝛ aīe paſſiões que ſunt ꝓncipia vicioꝝ
Triſticia aſpidi obſtinatõis ꝯtriſtet̃ deſerere
vicia. Baſiliſcus ſpei. Sperat.n. ꝯſequi laudē
vanaglorioſus. Leo rugiēs ꝑ tribulatões tio
ri qui de eis habet̃. Draco cupiditati ſeu amo
ri. Sꝫ ſm Bern. vbi ſupꝛa. ambulat ⁊ ꝯculcat
oīa iſta iuſtus ꝑ quatuoꝛ virtutes. Triſticiaꝫ
⁊ obſtinatõem ꝑ tēꝑantiā Baſiliſcū inuidie et
vaneglorie ꝑ iuſticiā que reddit deo q̄ dei ſunt
leonē tioꝛis ⁊ tribulatõis ꝑ foꝛtitudinē. Dra-
conē ire ⁊ auaricie ꝑ prudentiā. §.II.

De decē mõis tētatõ

nis diaboli. ps.ciij. Draco iſte quē tu foꝛmaſti
ad illudēdū ei. ſupple ē ī iſto mari magno de q̃
ſupꝛa dixerat.i. in ſecl̃o. Iſte diabolus inquit
Job dr̃ leuiathan.i. cete maximū piſceꝫ ſuper
alios. ⁊ vehemoth.i. elephas maximū aīaliuꝫ
terre. draco maximū ꝑ aera diſcurrentiū. Foꝛ
mauit ſiquidē deus hūc maximū dignitate ſu
per omnes puros hoīes ⁊ angelos. Uñ dicit̃
Job penul. ꝓncipiū viaꝝ dñi.i. ꝑ maximū cre
aturaꝝ que dicunt̃ vie dñi.i. opeꝝ ſuoꝛum. Et
Ezech.xxviij. Tu ſignaculū ſimilitudinis dei
Foꝛmauit ſiquidē eū qꝛ nil de materia in eius
nā poſuit ſicut in hoīe ⁊ alijs ſed purā foꝛmaꝫ
.i. ſpm̄ foꝛmauit: qꝛ plenū foꝛmis.i. ſpēbus ſeu
ſimilitudinibus reꝝ creaturaꝝ edidit quas in
tellectui eius impꝛeſſit. Uñ dr̃ Ezech.xxviij.
Cherub plenus ſapīa ⁊ ꝑfectus decoꝛe in de-
litijs ꝑadiſi dei fuiſti. Iſtā aūt ſciam ꝑ pc̄m
non amiſi ſed ex longa exꝑientia malitie adau
xit noticiā modoꝝ ad decipiendū ſuis tētatõi
bus. Qꝛ aūt tētet ⁊ de quibus tētet diabolus
⁊ quibus modis tētat notat̃ Apoc.xij. vbi dr̃

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Capitulũ .III.

de iſtius draconis forma ⁊ actiõe. Signũ aliđ
apparuit in celo: draco magnus ⁊ ruffus hñs
capita. vij. ⁊ cornua. x. ⁊ ſuper ipſa. x. diadema
ta: ⁊ poſuit ſe draco iſte ante mulierẽ quã pri-
us viderat. Jo. amictã ſole ⁊ luna ſub pedib⁹
habẽtem: ⁊ in capite coronã ſtellarũ. xij. Hec
eſt eccleſia amicta ſole iuſticie: ⁊ mundi contẽ
tum: ſignificat per lunam ſub pedib⁹: haben-
tem affectũ cum corona. xij. ſtellarum. i. xij. ar
ticulorum fidei. Peperit hec mulier maſcu-
lum: q2 de ea natus ẽ xp̃s totus virilis: qui re
cturus erat omnes gẽtes ĩ virga ferrea. i. re-
ctitudine inflexibili. Ipſũ enim ieſum dedit:
ait apoſtolus: caput eccleſie. ſ. ad regendũ eã
Queſiuit aũt draco iſte deuorare eũ per mor
tem corporalem: p herodem in infantia: ⁊ per
iudeos ĩ virili etate ei⁹: intẽdens etiã deuora-
re animã eius. i. in iferno detinere p peccatũ.
Sed nõ potuit quinimo raptus ẽ poſt mortẽ
corporalẽ añ thronum dei in aſcẽſione. Mu-
lier aũt ipſa eccleſia eo priuata quãtum ad p̃-
ſentiã corporalẽ ſurgit: vitãs. ſ. in electis dei
malitias draconis tẽtantis: ⁊ hoc in ſolitudi-
ne. i. in penitẽtia ⁊ auſteritate vite ⁊ ſecreto cõ
ſciẽtie: ⁊ ibi paſcit᷑ cibo gratie. Factũq; exĩde
ſubditur preliũ magnuz in celo militantis ec-
cleſie. Et michael prīceps eccleſie ⁊ ãgeli ei⁹
preliabãtur cũ dracone: ⁊ draco cũ eis. ⁊ ange
li eius mali adiutores eius. In prelio enĩ iſto
eccleſie plures ſunt ꝓ nobis in adiutoriũ an-
geli boni q̃ ſint angeli mali cum dracone ad
nos decipiẽdum: vt in figurã oſtẽſuz fuit gie-
ſi per oratiõem heliſei: vt habet᷑. iiij. Reg. vi.
Et draco quidẽ pugnat cum Michaele ⁊ ſo
ciis: ⁊ econuerſo: qñ vz demones ſuggerẽtes
diuerſa vitia ĩ tẽtationib⁹ pſuadẽt ad aſſẽſuz.
Sed angeli boni pugnãt ꝓ nob cũ inſtigãt ⁊
illuſtrãt mẽtem tẽtati ad reſiſtenduz diuerſis
modis. Demũ dicit᷑ ꝙ draco ſupat⁹ ab angel᷑
bonis: q. ſ. ad electos: piect⁹ eſt ĩ terrã ⁊ deui-
ctus ⁊c. Draco igit᷑ ſerpens antiquus qui
⁊ ſathanas: eſt vtiq; magn⁹ potẽtia nãli. Nãz
ois mã elemẽtalis ẽ nãlit᷑ ſibi ſubdita ad mo-
tũ localez: vñ magnas ⁊ mirabiles mutatiões
facẽ põt ĩ elemẽtis ⁊ elemẽtatis: etiã circa cor
pora hoim. Rufus dr̃ malitia ⁊ auiditate no-
cẽdi: vt ſanguinolẽt⁹ q̃rit mortẽ hoim corpalẽ
⁊ ſpũalẽ. Septẽ capita ſunt ſeptẽ vitia q̃bus
mordendo ĩ tentãdo mortẽ aĩe inducit. vnde ⁊
dr̃ Luc. ij. ꝙ imũdus ſpũs aſſumit ſecũ ſeptez
ſpũs neq̃ores ſe ⁊ intrant ĩ hoĩe ſcʒ vacante a
bonis. Decẽ vero cornua q̃bus ferit ſeu pcu-
tit: ſũt decẽ modi tẽtandi quib⁹ vtit᷑: quinq; q̃-
dẽ quo ad ſenſus exteriores: ⁊ quinq; q̃ ad ſen
ſus interiores: videlicet in imaginatiua ĩ me-
moria: in itellectu: ĩ rõne: ĩ appetitu ſẽſuali.
Quãtum igit᷑ ad viſũ exteriorẽ diabol⁹ tẽtat

rem vʒ q̃ viſui obijcit᷑ faciẽdo apparẽ pulchri
orẽ: vel iſtigando ad reſpiciẽdũ rẽ pulchraz ⁊
delectabilem: vt eam inordinate concupiſcat.
Sicut iſtigauit dauid ad aſpiciẽdũ pulchraz
barſabee: ex quo aſpectu ad adulteriũ ĩduxit
ij. Re. xi. Similit᷑ vt legit᷑ de btõ Antonio: ꝙ
ad heremũ tendẽti diabol⁹ diſcũ argenteum
ĩ terra poſuit: vt eo viſo accipet ⁊ ad ciuitatez
rediret: ſaltẽ pauperib⁹ diſpẽſandũ. Sʒ dicẽs
beat⁹ Antonius figmẽtũ tuũ hoc diabole ẽ: ſʒ
animũ meũ nunq̃ poteris reuocare. Quo di
cto: diſc⁹ vt fumus euanuit. Habes etiã exem
plũ in legẽda beati Andree: de illo ſancto epi
ſcopo deuotiſſimo beati Andree ad quẽ dia-
bol⁹ in ſpecie pulcherrime puelle aduenit: di
cẽs ſe a pr̃e magno dño fugiſſe: q2 ꝯtra volũ-
tatẽ ſuam volebat eam nuptui tradẽ: cũ virgi
nitatẽ ſuam dño dedicaſſet: vñ ad eũ vt ſanctũ
virũ dei ſeruũ cõfugerat: vt ab eo ꝓtegeret᷑ ⁊
inſtrueret᷑. Et poſt multa ſedẽtib⁹ ad mẽſam
in prandio ipſa poſita ei ex oppoſito ad ſeden
dũ diabol⁹ inſtigãs ad aſpiciẽdũ: faciẽ ei⁹ ꝯti-
nue mag̃ ac magis pulchriorẽ apparere facie
bat: vt iam ep̃s capt⁹ eẽt ad ꝯcupiſcẽtiam ei⁹.
Sʒ beat⁹ Andreas ĩ forma peregrini appa-
rẽs ⁊ ad hoſtiũ pulſãs eũ de piculo liberauit
poſt tres q̃ſtiones ſolutas: declarans eaʒ fo-
re diabolũ ⁊c. Vñ ⁊ gloſa ſup illud. Adũſa-
ri⁹ dicit᷑ diabol⁹ tanq̃ leo rugiẽs circuit q̃rẽs
quẽ deuoret ait. Circuit hoſtis antiquus quẽ
deuoret. Nam offert ocul᷑ formas illicitas: et
facile incitat ad voluptatẽ: vt viſu deſtruat ca
ſtitatẽ. Quãtũ ad auditũ tẽtat inſtigando
ad audiẽdũ auide ⁊ delectabilit᷑ fabulas poeta
rũ: ⁊ ornatũ verboꝝ ĩ ſermonib⁹ mag̃ q̃ vtili-
tatẽ. Cõtra q̃s ap̃ls ad Thi. iiij. c. Erit tẽpus
cũ ſanã doctrinã nõ ſuſtinebũt: pruriẽtes q̃dẽ
aurib⁹ a veritate auditũ auertẽt: ad fabulas
aũt ꝯuertent᷑. Vñ legit᷑ in vič p̃rm ꝙ cũ q̃daz
pr̃ ſanctus aliq̃s q̃ ad ſe venerãt gr̃a edificatõ
nis aĩaꝝ ſuaꝝ de ſpũalibus admonẽt ĩ ꝓceſſu
ſmõis dormitare ceperũt. Qđ ille ppẽdẽs ĩ-
termiſſa locutiõe diuinoꝝ: dixit aliq̃d fabulo-
ſũ: ad qđ ſbito excitari ridere ceperũt: ex q̃ fa-
cto oñdit ille vir ſãctus: quõ illud erat tẽtatio
⁊ opus diaboli vt ad ſpũalia dormitare facẽt
⁊ ad fabuloſa auide attẽdere. Per ſonores ẽt
voces cãticoꝝ ſeu cãtionũ: ⁊ iſtrumẽtoꝝ muſi
coꝝ tẽtat: nimiã in his delectationẽ ꝓcurans
Vñ glo. Adũſari⁹ vʒ diabolus. Aures p ca-
nora tẽtat: vt emolliat xp̃ianũ vigorẽ. Et hoc
etiã in cãtis eccl̃ie ⁊ organis. Vñ ⁊ b. Aug. ĩ
li. ꝯfeſſionuz ait. Cũ accidit mihi: vt me plus
cãtus q̃ res q̃ cãtat᷑ delectat. i. ſenſus vboruʒ
tũc me penalit᷑ peccare ꝯfiteor: ⁊ tũc nollẽ au
dire cãtãtẽ. Quãtũ ad odoratũ tẽtat vt in
huiuſmodi nimis hõ delectet᷑: vel ꝙ ſubtilior

tentatio ē: vt ex h̄ ad ſui ſc̄titatꝭ reputationē inclinet̄. Sicut legit̄ in vitis fratrū de beato iordane ſancto viro: ꝙ quodā tp̄e ſētiebat maximū odorē de manibus ſuis ꝓdire: ꝛ cū ipſe miraret̄ vn̄ h̄ ꝓcedēt: ad altare celebrādo cuȝ dicēt. Lauabo int̄ innocētes man⁹ meas: receſſit oīs ille odor: cognouitq̄ꝫ ꝙ tentatio fuerat diaboli: vt illū odorē aſcribēt ſc̄titati ſue eximie ꝛ inde ſupbiret. Quātum ad guſtū vt cū hō ponit ſe ad comedēdum ꝛ bibēdū ꝓpter ſubſtētatiōem ipā comeſtione nō tā ꝓpt̄ ſbuentionē corpis: ſꝫ ꝓpt̄ ipam ꝯplacētiā cibi ꝛ potus i guſtu contētet̄. Vel ꝓpter famē aliq̄d inordinatuȝ agat vt ieiunia debita ſoluēdo ꝛ huiuſmodi. Sic diabol⁹ xp̄m tētauit de gula cū ait. Si filius dei es dic vt lapides iſti panes fiant. Math. iiij. Et. b. Aug. dicit i li. cōfeſſionū. Sic me docuiſti dn̄e: vt tanq̄ꝫ ad medicamēta: ſic ad alimēta accedā. Sȝ dū ad q̄etem ſocietatis ex indigētie moleſtia trāſeo in ipſo trāſitu inſidiat̄ mihi laqueus ꝯcupiſcentie. Ipſe enī trāſit⁹ voluptas ē: ꝛ nō eſt aliud quo trāſeat̄ ex q̄ tranſire cogit neceſſitas. Et cū ſalus ſit cā edēdi ꝛ bibēdi: adiungit ſe tanq̄ꝫ pediſſeq̄ periculo iocūditas: ꝛ plerūq̄ꝫ preire conat̄ vt eius cā fiat: qd̄ ſalutꝭ cauſa me facere vl̄ dico vl̄ volo. Hec ille. Ad qd̄ facit qd̄ dicit Jo. vij. ca. ſm aliam lr̄aȝ. Tētatio ē vita hoīs ſup terram. i. illud vn̄ viuit ꝛ ſuſtentat̄. ſ. eſus ꝛ potus. aliq̄n ſpūales viros tētat de ꝯtrario vt ob mortificādam talē delectationē guſtus: vel tentationē carnis: inducit diabolus ad vitium iſenſibilitatis ꝛ indiſcretiōis neceſſaria ſbtrahēdo. Vn̄ ꝛ. b. Ber. ſe accuſabat de indiſcretiōe ꝓpter quā incurrit frequētes infirmitates. Et i vitis pātrū legit̄. ꝙ abbati Joanni cū ꝓpter nimiam abſtinētiam foret debilitatus: apparuit ei diabolus dicēs. Indulge mihi abba: q2 te nimis fatigare feci. Quātuȝ ad tactū vt inordinate delectet̄ in eo. Prou. Qui tetigerit picē. i. aliqd̄ incitās ad fetoreȝ luxurie: inq̄nabit̄. i. maculabit̄ ab ea. Et iō ait ap̄ſ. i. cor. vij. Bonū eſt hōi mulierē nō tāgere. ſ. ex̄ matrimoniū. Malū eſt ꝗ tāgē. qd̄ verū ē: cū fit cauſa delectationis. Et cū ſemel q̄dā frater accuſaſſet ſociū ſuuȝ ꝙ tetigiſſet manum mulieris: ꝛ ille ſe excuſaret: q2 mulier ſācta eſſet. Rn̄dit beatus. Jordanus coraȝ q̄ fuerat ille inculpatus: rep̄hendēdo euȝ. Terra bona ē: ꝛ aqua bona ē: ꝛ tn̄ vtraq̄ꝫ ꝯiuncta fit lutū quod turpe ē. Sanctus leo papa cum ei manus oſculata fuiſſet a q̄dam vidua ob deuotioneȝ: incidit i maximā tentatiōem carnis q̄ ȝelo caſtitatis accēſus manū ſcādaliȝātē abſcidit. Sȝ miraculoſe ei beata v̄go maria cui deuote ſe ꝯmēdauerat reſtituit. Et ſbtilit̄ diabol⁹ aliq̄n decipit p̄ſonas ſpūales p̄cipue iuuenes. Nā aliq̄n ob quādam familiaritatē: ꝛ amicitiam ſpūalē oſculat̄ vel amplexat̄ alter alteꝝ: vir mulierē: vl̄ iuuenis iuuenē: ꝛ amplectit̄ vel ſolaciando. Aliq̄n puenit̄ ad ꝯtactum pudendoꝝ qd̄ raro ē abſq̄ꝫ mortali: etiā ſi non ſeq̄tur nefaria ꝯmixtio. Cauēda igit̄ ſūt iſta: ꝛ in ſe ipō abſq̄ꝫ neceſſitate: ꝛ cū alio ex̄ matrimoniū. Legit̄ in li. de miraculis. b. Hieronymi q̄ ītitulat̄ cyrillo. ꝙ cū quidā iuuenis ſeculo abrenūciās: deo ſe deuouiſſet: audita īfirmitate p̄ris eū viſitauit. Et cū vna dierū crura p̄ris fricaret cū germana ſua. Nā ꝛ q̄litas infirmitatis tales fricationes exigebat de cōſilio medicine: caſu ꝯtigit manū fr̄is ꝯtingere manuȝ ſororis ſue: Indeq̄ꝫ illi tanta tentatio carnis ſecuta ē: ꝙ illi nō repugnās nō multo poſt vſq̄ꝫ ad inceſtum cum germana deuenerit.

§. III.

Tētat quoqȝ et uenti

lat aīam corꝑibus quinq̄ꝫ īterioꝝ ſenſuuȝ ſeu potētiarū. Et p̄mo imaginatiuam ip̄imēdo imagines ꝛ ſimilitudinē diūſoꝝ q̄ ad vitia tēdunt. Vn̄ ꝛ. b. Aug. in li. de diuinatiōe demonum ait. Demones terrenoꝝ amatorib⁹ malefacta ſuadent miris ꝛ īuiſibilibus modis: p ſbtilitatē corpoꝝ ſuoꝝ corpora hoīm nō ſentientia penetrādo: a ſe cogitatiōib⁹ coꝝ per q̄dā imaginaria viſa ſe īmiſcēdo ſiue vigilātiuȝ ſiue dormiētiū. Hec ille. Vn̄ ꝛ de btā catherina de ſenis legit̄: ꝙ cū poſtulaſſet ſibi a domino dari donū fortitudinis: reuelatū ſibi fuit ꝙ pfectiſſime ſibi ꝯferet̄: ſꝫ p experiētiam grauium certaminū cū viciſſet poſt q̄ cū v̄go puriſſima foret: p plures dies magnas tētationes luxurie paſſa ē: mag̃ p imagines ſeu rep̄ſētationes ſibi factas a demone q̄ꝫ p carnis ſtimulos. Nā rep̄ſentabat̄ imaginationi oīs actus īmundicie: acſi videreȝ virū ꝛ mulierē pariter ꝯmiſceri: etiā cum in ořone p̄ſiſteret adeo importune: vt quaſi eſtimaret dn̄m a ſe receſſiſſe nec poſſe habitare in mētem tā turpibus cogitationib⁹ occupatā. Sȝ viriliť reſiſtenti dominus apparēs cōſolatus ē eaȝ: declarās ſibi mētem nō cogitatiōibus inq̄nari quātūcunq̄ꝫ turpibus: cum nō aſſentit: nec coꝝ cauſa exiſtit. Aliter etiā diabolus tētat ī imaginatione cū videlicet p ludificationē ſeu p̄ſtigia maleficorū facit apparere qd̄ in v̄itate nō eſt. Sicut magi pharaonis p ſuas incātationes fecerūt apparē ſerpētes: q̄ nō erāt veri ſerpētes ſm vnā expoſitiōem ſꝫ apparētes pharaoni ꝛ ſeruis ſuis vt p h̄ diabolus inducēt ad obſtinationem. Et ī li. de ſeptē donis refert ille ſe audiſſe ꝙ q̄dam incātator adiurabat ſic demōes ꝙ ipē ip̄rimebat ī fātaſia hoīm ꝙ videbat̄ eis ꝙ vnus gallus q̄ filo trahebat feſtucā trahēt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

maximū trabē cū maximis funib⁹. Et ꝙ incā
tatoꝛ modicā ligaturā feni diuideret ꝑ plures
ꝑticulas videret aſpicientib⁹ ꝙ diuideret equū
ſuū ꝑ fruſta: cū mitterēt fruſta dicta ꝑ hoſpitia
eis receptis: poſtea recedēte illuſione nihil i-
ueniebant: niſi modicas ligaturas feni. Et ſic
poſſent induci multa alia exēpla: vt de illa iu
uēcula q̄ arte malefica viſa ē cōuerſa in equā.
Sed beat⁹ machari⁹ deſtructa ṽtute malefi-
cij oꝛōne ſua: apparuit eib⁹ mulier vt prius.
Ad h̄ etiā facit qḋ hr̄. xxvi. q. v. Epi ꝛ. c. Nec
mirū: ibi vide. ¶ Scḋo iuadit ſenſū ſeu potē
tiā memoꝛie dū ad mētem facit reducē mala q̄
egit: vel vidit: aut audiuit: ꝑcipue turpia: vt i
eis delectet̄. Sic diabol⁹ ad memoꝛiā reduce
bat multis ex egypto egreſſis de carnib⁹: ꝛ pi
ſcib⁹: ꝛ aleis. ꝛ peponib⁹: qb⁹ guloſe veſcebāt
in egypto: ꝛ tūc eis carebāt. Unde ꝛ dicebāt
Exo. xvi. Utinā eēm⁹ moꝛtui i egypto qn̄ ſe-
debam⁹ ſup ollas carniū ꝛc̄. Et Numeri. xi.
Recoꝛdamur piſciū ꝛc̄. Sic ꝛ btō benedicto
i ſolitudine apparēs i ſpecie merule diabol⁹:
ipſa diſpente ad mētē ei reduxit quādā iuuen
culā foꝛte ſic vocatā quā amauerat: ex q̄ recoꝛ
datione ſecuta ē magna tētatio carnis. Sed
ad ſe reuſus nudū ſe in ſpinis iaciens: doloꝛe
ꝑctionū vicit ſtimulos carnis. Similit̄ ꝛ cō
feſſoꝛib⁹ ad mētē reducit cū ſunt ocioſi: turpia
audita: vt ex curioſitate recogitēt ꝛ delectent̄
vt ꝛ. b. Greg. dicit: qḋ plerūq̧ fit vt rectoꝛ au
dita tētatione alteri⁹: ꝛ ipſe tentet̄. Sȝ vt ſub-
dit citi⁹ liberat̄ a ſua: dū fatigatur aliena: ſi tñ
cautus ꝛ timoꝛat⁹ ſit. Sȝ ꝛ peccatoꝛib⁹ volē
tib⁹ recogitare: ꝛ memoꝛare pctā ſua: vt dole-
ant ꝛ ↄfiteant̄ diabol⁹ inſtigat: vt i ipſa recoꝛ-
datiōe delectent̄: qḋ figuratū fuit i ꝑſecutiōe
ꝛ moꝛte aſael q̄ inſeq̄bat̄ abner ducē exercit⁹
ſaul. Nā haſta adūſa retroꝛſū in iguine ꝑcuſ-
ſus ꝛ occiſus ē. Sic peccatoꝛ ꝑſequēs diabo-
lū ſeu peccatū intēdēs extiguere eū: aliqn̄ aū-
ſa haſta ꝑcutit̄: dū. ſ. pcti delectatione qḋ de-
ſtruere nitebat̄ occidit̄. Et iō caute ꝓceden-
dū: nec multū immoꝛādū: qḋ locū hȝ in pecca
tis carnalib⁹. ¶ Tertio accedit tētatoꝛ ad in-
tellectū. Et h̄ vel ꝑ nature ſbtilitatē: cū. ſ. intel
lectū ſuū plenū foꝛmis ſeu ſimilitudinib⁹ oīm
rerū applicat humano intellectui. qḋ tāq̧ ſpe
culū eſt ſuſceptiuū oīm foꝛmaꝝ. Sicut enim
de duob⁹ ſpecul̄ ſibi ex oppoſito rn̄dentibus
foꝛma q̄ eſt i vno reſultat i alio. Sic foꝛte ē in
aīa humana ꝙ foꝛma ꝛ ſpēs quā diabol⁹ vult
ei ꝑntare: exhibet i ſua itellectiua: ꝛ aliqn̄ ap-
plicat itellectui eā humano: vt ſibi reſultēt ita
ſbtiliter ꝙ videat̄ hōi: ꝙ ſint cogitationes ſue
nō diaboli. Et hoc foꝛſitā agit diabol⁹ qn̄ ten
tat de reb⁹ incoꝛpoꝛeis ſeu ſpūalib⁹ q̄ nō rep-
hēdunt̄ in imaginatiōe coꝛpoꝛali. Dicit enī al

gazel philoſophus de aīa: ꝙ aīa ē tabula bre-
uis ↄtinēs ſūmā oīm q̄ in mūdo ſunt: in q̄ in-
uenit̄ exēplū oīs rei: ſcḋm quā ſit poſſibile reco
gnoſcere vniūſa. Et iſto mō videt̄ fuiſſe tēta-
tio angeloꝝ maloꝝ a ꝑncipio ꝓpt̄ qḋ dī Apo
calip. xii. ꝙ draco iſte rufus traxit cauda ſua
tertiā ptē ſtellaꝝ de celo. i. angeloꝝ. Nā vidē-
tes angeli inferioꝛes mali i intellectiua draco
nis ſeu luciferi: ſpeciē ſeu ſilitudinē illi⁹ ſupbe
cogitatiōis: q̄ appetijt ꝛ eſtimauit ſua ꝓpa vir
tute ꝑuenire ad gloꝛiā inde allecti ei⁹ exēplo i
ſimilē ſupbiā lapſi de celo ceciderūt. Uel etiā
alit̄ aſcēdit tētatoꝛ ad itellectū: nō q̄dē directe
ſ3 indirecte. Nā q2 ſcḋm phm neceſſe ē quēcūq̧
itelligētē fantaſmata ſpeculari: fantaſia aūt ē
potētia affixa i oꝛgano coꝛpoꝛeo. Unū ꝛ fātaſ-
mata ei⁹. i. ſilitudines reꝝ apphenſaꝝ ꝑ alios
ſenſus nō ſunt: niſi reꝝ coꝛpoꝛaliū. Pōt dia-
bolus varia fantaſmata ſuggerere: incitatiua
ad mala a qb⁹ itellect⁹ capiat cognitionē. Tn̄
q2 peccatū ↄſiſtit i ↄſenſu volūtat̄: nō in appre
hēſione intellect⁹: ꝛ ſi volūtas inclinet̄ ad aſſē
tiendū ex obiecto facto ꝑ intellectū: nō tñ co-
git̄: ꝓpterea dicit iacob⁹ apl̄s. Reſiſtite dia-
bolo ꝛ fugiet a vob. Et ad h̄ facit qḋ ait apl̄s.
Ipſe ſathanas trāſfigurat ſe i angelū lucis:
qḋ agit nō ſolū ꝑ coꝛpales ſpecies qb⁹ appa-
ret ſb̄ ſilitudine ſāctoꝝ angeloꝝ: vel ſāctoꝝ:
vt itellectu apphēdente eū vt angelū bonum
reuerētiā exhibeat: ꝛ demū volūtas aſſentiat
ad aliqḋ malū. Sȝ etiā cum tētat de aliq̄ vicio
ſb̄ ſpecie ṽtutis ſcḋm illud. b. Greg. li. xlv. Se-
pe vicia ſe ingerunt: ꝛ ṽtutes ſe ēe ſimulant.
Quō h̄ operet̄ diabol⁹ ponit practicā ꝑ mul
ta exēpla. b. Grego. di. xxxii. moꝛal̄. ſup illud
cartilago ei⁹ q̄ſi lamine. Uel etiā ꝛ tertio acce
dit tētatoꝛ ad itellectū: q2 vt dī in collatiōe ab-
batis ſereni: Diabol⁹ aliqn̄ intellectui ſe appli
cat q̄dā obſcuritate ꝛ defoꝛmi: vt obſcuret mē
tē humanā: ꝛ obnubilet claritatē intellect⁹ vt
in mētis triſticiā maximā veniat: vel accidiā:
vel vanū timoꝛē: vel bonoꝝ obliuionē. Cōtin
git hoc ꝓ coꝛpoꝛis debilitate: cū. ſ. in illis mē
bris i qb⁹ vigoꝛ animi ↄtinet̄ immūdus ſpūs
incidēs: eiſq̧ iꝑoꝛtabile pōdus iponēs: obſcu
ritate teterrima i intellectual̄ ſenſus aīe iuol-
uat̄. Uel quarto accedit ad itellectū ꝑ ſōnia ꝛ
viſiones. Cū enī ꝑ ſbtilitatē nature multa ſci
at nob ignota: ꝛ ex diſpoſitione elemētoꝝ: vel
coꝛpoꝝ nr̄oꝝ plura valeat nob occulta noſſe
vt dicit. b. Aug. xxvi. q. iiij. Sciēdū. Prenū-
ciat aliq̄ futura aliqb⁹: vt illis ſic euenētib⁹ aſ
ſuefiant tales eis demonijs credere: ꝛ tandē
in interitū inducūt: ꝛ iō nō multū credēdū ꝓ-
phetis modernis. Egrediar ait diabol⁹ ꝛ ero
ſpūs mēdax i oꝛe oīm ꝓphetaꝝ. iij. reg. xxij.
Et ſic decept⁹ fuit achab rex iſrl̄. Legitur ꝙ

quidā heremite venerūt ad ſanctū Antoniū
vt cōferrēt cū eo de ſuis reuelationibus. Be
atus aūt Antoni⁹ ꝑdixit ſeu expreſſit quedā
que eis acciderāt ſibi in via:a quocūq; hoīe ñ
intimata: ꝛ inter cetera de morte azini eoꝝ in
via. Cūq; illi quererēt vñ h̄ habuiſſet. Rñdit
ſibi hoc a demonib⁹ reuelatū:vt ex hoc illi diſ
cerēt reuelationib⁹ nō de leui acquieſcēdū:cū
hoc aliqñ procedat a diabolo: vt tandē decipi
at:ſicut de quodam legiť in vitis pr̄m:ꝙ cū aſ
ſuetus eēt huiuſmodi reuelationib⁹ credē tā-
dē reuelauit ei ꝙ pať ſuus veniebat ad eū pro
pter quod occurrēt ei. Et addidit. Ipe venit
vt occidat te irat⁹ ꝯtra te. Et in ſignū accedit
cū bipenni ī manu:vt te cū ea ꝑcutiat. Vñ tu
eū pri⁹ ꝑcute ne te occidat. Quo ille miſer cre-
dens occurrit pr̄i: ꝛ cū videret bipēnem ī ma
nu quē a caſu detulerat:nō vt eū ꝑcuteret:exi
ſtimauit verū eē qḋ ſibi reuelatum fuerat: vñ
gladio quē tulerat patrē occidit : ꝛ diabolus ī
eū ptāte accipiēs ſbito ſuffocauit. ¶ Accedit
quarto tētatoꝛ ꝛ draco iſte ad rōnē q facit diſ-
curſū de vno ad aliud: vt cū ſuggerit rōni eē
falſū:vel ipoſſibile qḋ ꝑdicať de articuľ fidei ꝛ
ſacramētis:adducēs rōnes nāles in ꝯtrariuz
vel cū inducit rōnē ad ꝑplexitatē de quo exē-
pla habes ꝛ practicā. diſt. xiij. Neruí. ibi vide:
vel cū inducit rōnes ex ſcpturis ad ꝑſuaden-
dū malū. ſicut diabol⁹ cū xp̄m tētauit ī deſer-
to:vt mitteret ſe deorſū de pinaculo tēpli in-
ducēs auctoritatē pſalmiſte ad oñdendum ꝙ
non lederet. Scptum ē eni:qꝛ angeľ ſuis de⁹
mādauit de te ꝛc. Mat. iiij. intendens ex illa
ſui deiectione ad ſupbiā inducere. Sic ꝛ ſan-
ctā Juſtinam tētauit. Nā accedēs ad eaȝ ſub
ſpecie puelle:ex adiuratione cypriani tūc ma
gici:obtulit ſe ad manēdū ſecū ꝛ ī ꝑpetua vir
ginitate deo ſeruiendū. Vna aūt diex cepit ſi
bi dicere. Timeo ſoroꝛ mea ne ex iſta virgini
tate nr̄a amittam⁹ p̄miū celeſte qḋ q̄rim⁹ : ex
eo ꝙ facim⁹ ꝯtra diuinū p̄ceptū. Gen. ix. Cre
ſcite ꝛ multiplicamini ꝛ replete terrā:qḋ mā-
datū omnes antiq̄ ſancti ipleuerūt. Abraam
Dauid ꝛ ceteri. Sed v̄tute oꝛonis Juſtine ī-
notuit deceptio ei⁹. Unde facto ſigno crucis
ſbito euanuit. Siľr de filio regꝫ ioſophat: cō-
uerſo ad fidē ꝑ barlaā dicit Jo. damaſcen⁹: q̄
ei⁹ hiſtoriā ſcpſit:ꝙ cū ꝯſilio teocle peſſimi vi-
ri miſſe fuiſſent ad eū ſeducēdū ꝛ auertēduȝ a
ꝓpoſito caſtitatis:ꝛ a fide:pulcherrime puel
le:ꝛ inter alia filia cuiuſdā regis ſpecioſiſſima
ei ꝓmittebať ſe futurā xp̄ianā:ſi mr̄imonium
cū ea vellet ꝯtrahere. Et diabol⁹ loq̄bať ꝑ os
eius ꝑ auctoritatē veteris ꝛ noui teſtamenti:
oñdens hōc laudabile:vt ad Heb. xiij. Hono
rabile ꝯnubiū thoꝛus imaculatus:cū ille ren-
nueret:ſbintulit ipſa vel ſaltē ſemel cognoſce

ret:ꝛ ipſa ꝯuerteref ad fidē ꝛ cā eēt ſue ſalua-
tionis:diabolo viriliť reſtitit. Per hāc viam
accedit tētatoꝛ cū aliquos ad hereſim trahit:
ꝑſuadēs erroꝛē ꝑ auctoritates ſcpture male ꝛ
falſo expoſitas:vt qꝛ xp̄s dixit Jo. xiiij. Pa
ter maioꝛ me ē. Hinc arrius cū ſeq̄cib⁹ ſūpſit
ſibi occaſionē erroris dicēs filiū dei minorem
p̄re ſm deitatē: cū xp̄s ibi loq̄ret̃ de ſe ſm hu
manitatē. Unde ne q̄s decipiať in huiuſmodi
recurrēdū eſt ad expoſitiōem eccľie nō ꝓprio
ſenſui. Tētat ꝛ de fide ſbtiliter vel de deſpera
tione: rōne oñdēs hoīeȝ nō poſſe ſaluari ꝓpť
multitudinē vel magnitudinē peccatoꝝ:ſicut
ꝛ tētauit btm̄ bernardū in īfirmitate graui cō
ſtitutū: cui viriliter reſtitit ei rñdendo tētāti:
ſe nō ſuis meritis: vel opib⁹ ſ; miſericoꝛdia ꝛ
liberalitate ieſu xp̄i poſſe ſaluari:ꝛ hoc ſpera
re. Et in li. de. vij. donis:refert auctoꝛ ſe vidiſ
ſe piū ꝛ deuotū religioſū tētatū. Utrū mūd⁹
eēt aliq̄d vel ſoniū tm̄: ꝛ vtꝝ aīam haberet: et
vtꝝ deus eſſet:ꝛ de h̄ vſq; ad morteȝ dolebat
adeo ꝙ ī ꝓcinctu erat deſperatiōis niſi ſanio
ri vſus fuiſſꝫ ꝯſilio:ſcȝ ꝙ nō curaret:qꝛ culpa
ei nō erat:ex q̄ diſplicētiam habebat. Refert
idē ꝙ cū eēt in q̄dā ciuitate inq̄ſitoꝛ ꝯtra here
ticos:acceſſit ad eū mulier nobiľ īnocēs ꝛ de-
uota :offerēs ſe vt cōbureref tanq̄ heretica:
cū cogitaret peſſima de articuľ: ꝛ ſacramētis
ꝛ cū īterrogaret eā ſi eis cogitatiōib⁹ aſſētiret
vel ei placerēt. Rñdit cuȝ lachꝛymis ꝙ poti⁹
vellet moꝛi ꝛ cōburi q̄; illas hēe cogitationes
Tūc ille ꝯſolat⁹ ē eā ꝛ ꝯfoꝛtauit: ꝙ nō curaret
de eis:ſ; ꝯtēneret:qꝛ nō peccabat ex q̄ ei diſpli
cebant. Vñ ꝯſolata remāſit:ꝛ tales tētatiōes
euanuerūt. Accedit quīto tētatoꝛ ad ſēſuali
tatē ſeu appetitū ſēſitiuū. Sicut enī in ꝓmoꝝ
parētū tētatione ſerpēs antiqu⁹ acceſſit ꝓmo
ad euā ꝛ ſeduxit : ꝛ ꝑ eā viꝝ in eſu ligni vetiti
delectātis. Ita vt dicit mgr̄ ſniaꝝ in. ij. li. dia-
bolus ī tētādo accedit ad ſēſualitatē vt delecte
tur ī aliq̄ malo qḋ diabol⁹ ſuggerit:vt eā ꝯpla
cētiā ī re ꝓhibita poꝛrigat viro. i. rōni ſeu ſpi
ritui:vt aſſētiat:ꝛ licet ī ſēſualitate nō inuenia
tur moꝛtale peccatū ſm. b. Thomā in p̄ma ſe
cūde:tñ ꝑ eā ꝑueniť ad moꝛtale:cū rō aſſentit
obiecto crimini vel etiā cū rōne occupata: et
diſtracta circa alia: ꝓcurāte diabolo nō repel
lit talē delectationē ſēſualitatis ī criminalib⁹:
vel rep̄mere negligit:precipue aduertens pe
riculū:ſicut accidit in delectatiōe moroſa vbi
eſt moꝛtale: ꝓpter qḋ diciť Jere. iiij. Uſq;
moꝛabūtur apud te cogitationes noxie. Hec
tētatio figurata fuit ſm Orige. in ludo hiſma
elis cū iſaac:quā apľs ad Gala. iiij. appellat ꝑ
ſecutionem. Dicit enim ꝙ is qui ſm carnē na
tus eſt. i. appetit⁹ ſenſualis: ꝑſequebať eum q̄
ſm ſpiritum natus erat. i. appetitū rationalē.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Capitulū .III.

Et quo ad litterā dicit̄ ꝙ hiſmael iocādo ita ſe habebat tanq̄ʒ vellet ei dominari: vel q2 faciebat imagines luteas inducēs illū ad adorandū ſeu venerandū. Sic appetit⁹ ſēſual̄ diabolo inſtigāte vult dn̄ari rōnali appetitui ⁊ terrena querere: colere ⁊ venerari. Sed ſara .i. ſapiētia hoc ꝑpendens ſuadet Abrahe viro .i. hōi virtuoſo: vt eyciat euʒ cum agar matre ſua .i. appetitū ſenſualē cū apprehēſione ſēſitiua q̄ ipm generat .i. eos coherceat ne dominē tur rationi. Permaxime aūt conat̄ diabol⁹ inclinare appetitū ſenſitiuū ad veneria tanq̄ʒ quid naturale. ¶ Et vt magis inclinet: aliqñ etiā motus carnis excitat: qui pōt eē peccatū ſi rō aſſentiat: vel exp̄mere: ⁊ ad petraʒ allidē negligit. Aliqñ etiā arte diaboli ꝑ aliqua viſa vel audita: vel imaginata tētatio: vel mot⁹ illicitus procurat̄. Et inexpti q̄dam curioſitate incitati vt experiātur delectationē: vt q̄d maximū bonū qđ turpiſſimū eſt: vn̄ ⁊ maxie erubeſcibile. Propter quod legit̄ de quadā virgine deo ſeruiēte: ꝙ cū ex nimia familiaritate incidiſſet in peccatū cū quodā ſacerdote etiaʒ deuoto: in tantū dolorē ⁊ cōfuſionē incidit de illa miſeria: ꝙ pre triſticia mortua ē. ¶ Ignitas vel incognitas carnis tētationes: diabol⁹ immittit etiā in ſeruos dei. Vn̄ ſanctiſſim⁹ hieronymus de ſe ait ad euſtochiū. Quotiēs in heremo ↄſtitutus: in illa vaſta ſolitudine que exuſta ſol̄ ardore horridū monachis preſtat habitaculū: putaui me romanis delicijs interesse. Horrebant ſacco mēbra deformia. Squalida cutē ſitū ethiopice carniſ adduxerat. Quotidie lachryme: quotidie gemitus. Et ſiquando repugnantē ſōnus imminēs oppreſſiſſet: vn̄ humo vix oſſa coherētia collidebam. De cibis ⁊ potu taceo: cuʒ lāguētes aqua frigida vtant̄: ⁊ accepiſſe aliq̄d coctuʒ luxurie ſit. Et tñ ſcorpionum ſocius ⁊ ferarū: ſepe choris interesse puellaꝝ: ⁊ in frigido corpore ⁊ carne premortua: ſola libidinū incēdia pullulabant: Hec ille. Vn̄ ⁊ dr̄ de diabolo Job penultimo Ptās ei⁹ in lūbis: ⁊ ṽtus ei⁹ in vmbilico terre .i. ꝑmaxime tētat ⁊ ſepe ſupat ꝑ viciū luxurie tam viros q̄ʒ mulieres. Incitatiuū enim libidinis in viris dicit̄ in lūbis: q2 inde decidi tur ſemē ab eis: quo ad mulieres dicit̄ in vmbilico: q2 ex eo loco in eis decidit̄ ſemē. Exēpla habes multa in vita patꝝ. Specialiter de illo pr̄e qui quendā iuuenem multū de hoc vicio tentatū: nō eſt cōſolatus nec ↄfortauit: ſed dure arguens in deſperationē miſit. Quem cum eūtem ad ſeculū abbas appollo inuēniſſet: ⁊ audiſſet ↄſolatus ē eum dicens: ⁊ ſe huiuſmodi tētationib⁹ impugnari: ⁊ ſic reduxit ad cellā: poſt quod acceſſit ad illū ſenem q̄ illū ita in deſperationē induxerat: ⁊ rogauit deū vt tētationes illi⁹ iuuenis ip̄e pateret̄. Quo facto cū in cellā eius intraſſet: inuenit ita cuʒ turbatum: ⁊ quaſi amentem effectū pre tētatione carnis: vt vellet ad ſeculū redire. Sed ille admonuit illū ⁊ dixit hoc ei accidiſſe: vt diſceret ↄpati tētatis: ⁊ nō inducere in deſperationē. Et orāte ꝓ eo ceſſauit tētatio. ¶ Exēpla patēt btōꝝ benedicti: bernardi ſe immergentis in aquā gelidam: Franciſci poſt flagellum diſcipline in niuib⁹ ꝑmanentis in nuditate. Et in vita patꝝ de eo qui cū ex compaſſiōne mulierem meretricē ab alijs miſſam: vt illū ad peccādum induceret in cellaʒ recepiſſet de nocte ne deuoraret̄ a beſtijs: dum tentaretur vehemēter: poſuit digitos manus ſingulos ſigillatim ad lumē lucerne: vt dolore combuſtionis ignē tētationis extingueret: illa vidente ex horrore mortua ē: ſ; poſtea ab eo reſuſcitata. ¶ Nota etiā exēpluʒ notabile in legenda ſancti baſilij: de quadam puella virgie quā pater deuotus patri deo vouerat. In cuius amorē quidā iuuenis de ſeruis pr̄is exardeſcēs: ꝓcurauit ꝑ opera diaboli ipſo fidem abneganti: ꝙ illa puella ita accēſa ē in amoreʒ ſui ꝙ langueret ad morteʒ. Unde rogauit patrem obnixe ꝙ daret ei illū in virū alias moreretur qđ factū eſt. Sed baſilius illuʒ reduxit ad penitētiam. ¶ Terribiliter diabolus tentat ꝑ vicia carnis ⁊ perire multos facit. Narratur in li. de. vij. donis de q̄daʒ muliere ſic ſeducta a diabolo. Cepit iſta apud ſe cogitare ꝙ eſſet munda ⁊ pura mulier: ⁊ talis ꝙ eēt digna ꝙ dn̄s faceret ei aliq̄s conſolationes viſibiles. Et cū aliqñ eſſet in camera ſua ſola de hoc cogitās: viſus ē ei fulgur maximū in camera ſua intrare: ⁊ cū eo quidam rex pulcherrimus ↄſtipatus multitudine plurimorū hominū: dicēs ipſi timēti ꝙ nō expaueſceret: q2 eſſet xp̄s cū diſcipulis ſuis: veniēs ad ipſā cōſolandam. Qui cū multa blāda dixiſſet: ⁊ multa ei ꝓmiſiſſet: ſi in eius amore pſeueraret: et ipſa hoc ſe facturā ꝓmitteret receſſit promittēs ei ꝙ eam ſepe viſitaret. Veniens ſil̄r ſecūda vice ſolicitauit eā ad amplexus ⁊ fedā cōmixtionem. Qua conſentiente fecit eā iurare ꝙ non reuelaret alicui familiaritatē ſuam: ſ; occultaret ex humilitate: plurima ꝓmittēs. Tertia nocte in ſpecie non ita ſpecioſa apparuit. Deinde in forma militis. Alia vice i forma clerici. Alia in forma ruſtici. Alia in forma monachi. Poſtea in forma goliardi. Demū mulier ꝑpēdens ſe deceptā a diabolo: acceſſit ad cōfeſſorem totū negociū referās cuʒ contritione. Veniens aūt ad eā diabolus ſequenti nocte: fere inſanire videbat̄ ⁊ cōminās ei cū nō poſſet eā opp̄mere volebat extinguere: ſ; nō poterat. Quotiens aūt peccabat etiā

veníaliter diabolus magis eaꝫ terrebat. Qñ
aũt ꝯfeſſa erat ⁊ ꝯmunionē recipiebat: a lōge
ſtabat: nec poterat appropinq̄re: vel ita eã tur
bare. In vitis patꝝ etiã legit̃: ꝙ quidã ſacer-
dos idoloꝝ vidit in quodã templo: caſu nocte
ibi dormiēs: ſathan aduenire cũ maxima mul
titudine: vt iudex: ⁊ cũ poſito throno ei ab aſ-
ſiſtentibus demonijs: exigeret rōnē a ſingul̃
de malis ad q̄ induxerãt quos tentabat: vno
referēte ꝙ fecerat quãdam nauim ſūmergi in
mare: ⁊ inde multos ſuffocari: fecit eũ ſathan
rex flagellare vt inutilē ſeruum: qui tã paruꝫ
mali ꝓcuraſſet. Alio vero referente ꝙ in qui-
buſdam nuptijs ſe reperiēs inter ꝯuiuias ſuſ
citauerat rixas adeo ꝙ multus ex eo ſãguis
effuſus eſſet ⁊ ſponſus ⁊ ſpōſa occiſi. Hũc eti
am iuſſus vapulare tanq̄ remiſſuꝫ ⁊ negligē
tem. Surgens e medio tertius dixit ſe per
lxx. annos tētaſſe quēdam anochoritaꝫ in he
remo de fornicatiōe: ⁊ illa nocte obtinuiſſe vi
ctoriã illo collapſo: hũc ſathan amplexatus ē
⁊ coronã capitis ſui ei īpoſuit: multum collau
dans de ſtrēnuitate ſua ſup omnes. Multa
exēpla ad idē induci poſſent: ⁊ quos ī vigilia
inq̄nare non valet: in ſōnis illudit. Nã etſi nō
imputet̃ ad culpã: quod in ſōnis accidit: ima
ginaria cōmixtio quãtũcunq̄ feda: tñ pōt eſſe
culpa: cũ videlicet ex crapula: vel ꝓcedēti tur
pi cogitatione cũ delectatione: vel mētis rela
xatione ſm btm̄ Thomã in. iiij. Et diſtin. vi.
Teſtamen. Tñ diabolus ſic illudit in ſomnis
vt in taliũ recordatione expgefactus delecte-
tur: vel vt inducat accidiã ſeu triſticiã inordi-
natã. Vel vt ꝑceptionem euchariſtie īpediat
Sicut legit̃ in collatione Theone de quodaꝫ
qui ī feſtis cũ debebat cũ alijs cōicare: talē illu
ſionē patiebat̃: ⁊ cũ ꝑpenderēt patres illũ nō
eſſe in cauſa huius: ꝯſuluerũt ꝙ propter hoc
non abſtineret a cōione: quo facto ceſſauit il-
luſio talis. Et ſic oſtēſum eſt ꝙ ex opere dia-
boli procedebat. .§. IIII.

Viſo de cornibus hu

ius draconis: modis ſcꝫ quibus tentat: decla-
randũ ē quō illudat̃: quib⁹. ſ. ſuffragijs ⁊ mo-
dis deijciat̃. Dicit̃ enim draco iſte quē forma-
ſti ad illudendũ ei. i. vt ei illudat̃. Tenet̃ autē
li vt cōſecutiue: non cauſatiue: vt illud ps pri-
me. Malũ corã te feci: vt iuſtificeris ī ſermo
nibus tuis. Nō peccatũ Dauid cauſauit iuſti
ficatiōnē dei: ſ ex peccato Dauid hoc cōſecu-
tũ eſt: vt deus inueniat̃ iuſtus. i. verax in ſer-
monibus ſuis: illo videlicet ps. cxv. Oīs ho
mo mendax. Vel illud ezechie. In quacunq̄
die peccator ꝯuerſus fuerit oīm iniquitatum
ei⁹ non recordabor. Et tũc li vt refert̃ ad illud
A delicto meo mũda me. Sic ad ꝓpoſitum:
Non eni de⁹ creauit angelos ſeu draconeꝫ vt
tentet: q͛ vt dicit̃ Jacobi pmo. Deus intenta
tor maloꝝ eſt: ipſe neminē tētat. ſ. ad seducen-
dum. Sed cum pſciret deus eũ ꝯuertendum
in draconē malicia ſua: ⁊ cupiētem ex eo infi-
cere: ⁊ occidere homines: ſicut ipſe deus ex oī
bus mal̃ elicit maiora bona: ita de malicia dra
conis hoc elicit ex tētatiōib⁹ ei⁹: vt homines
ꝓficiãt gratia eius reſiſtentes. Sic ḡ illudit̃
cum ſuparur ab hōib⁹. Illudit̃ cũ ei inſultat̃ ⁊
deridet̃. Illudit̃ cũ ex eius īpugnationibus:
dũ intēdit bonũ virtu⁊ electis ſbtrahere: eis
auget̃. Unde btũs ambroſi⁹. Illudit̃ ḡ dia-
bolus: vt ſeipſũ morſu ſuo vulneret: ⁊ ꝯtra ſe
armet quē debilitandũ putauit. de peni. di. i. ſi
eri pōt. ¶ Primo ḡ videam⁹ de modis ⁊ au-
xilijs quib⁹ draconi illudam⁹. i. tētationes ei⁹
vicendo. Et primũ quidē ⁊ pꝛicipale ē dei gra
tia ſine qua nil fit ſm illud ps. lxxxiij. Niſi q͛
dominus adiuuit me: ſcꝫ p gratiã: paulominꝰ
habitaſſet in iferno aĩa mea. Et illud. Niſi do
minus cuſtodierit ciuitatē: fruſtra vigilat qui
cuſtodit eã. Et apls. ij. cor. xij. Cum ter oraſſꝫ
vt ab eo auferetur ſtimulus carnis. i. tentatio
ſibi fuit reſponſum. Sufficit tibi gratia mea.
In quocunq̄ minimo gradu gr̃a habeat̃: ſuf
ficit ad reſiſtendũ omni tentationi: ſi quis ve-
lit ſequi inſtinctũ eius. Unde ⁊ Job. xij. po-
ne me iuxta te. ſ. p gratiã: ⁊ cuius vis manus
pugnet cōtra me. Sicut aũt diabolus: vt dcm̄
eſt: habet multos modos ad tētandum: ita et
gratia dei: ⁊ eccleſia docet multos modos ad
illudenduꝫ ei ⁊ ſuperandum. Unde ⁊ canoñ.
iiij. dicit̃. Naſus ſpōſe. i. diſcretio eccleſie: quo
diſcernit odores virtutũ a fetorib⁹ viciorum:
ſicut turris dauid q̄ edificatur cũ ꝓpugnacul̃
mille clypei pendent ex ea: oīs armatura for-
tium. i. vigor eccleſie qui eſt ex gratia: qui dici
tur vt turris: q͛ a remotis videt inſidias dia-
boli: propugnacula ſunt auxilia angeloꝝ: mil
le clypei ſũt auctoritates ſcripturaꝝ. ¶ Om
nis armatura fortium ſunt virtutes ⁊ exēpla
ſanctoꝝ. ¶ Secũdũ adiutorium ad illudēdũ
diaboluꝫ ⁊ ſuperandũ eſt oratio Mat. xxvi.
Uigilate ⁊ orate ne intretis in tētationeꝫ. i. p
orōnem ne ſuccũbetis: ſ vincetis tentatorem
In huius figuram legit̃ Exodi. xvij. ꝙ moy
ſes dum pſeuerabat in oratione manib⁹ erecꝰ
ad celũ: exercitus eius vincebat amalech: dũ
demitteret manus vincebat̃ ab amelech: vt ex
ponit beatus Hieronym⁹ di. xxxvi. Si quis
vult. Amelech interꝑtatur lingens ſanguinē
⁊ ſignificat demones qui delectant̃ ī peccatis
noſtris deſignatis per ſanguineꝫ. Dum ergo
mens orat exercitus potentiarum anime vin
cit tentationũ pugnam. Dum relaxatur ⁊ ab
oratiōe ceſſat deijcit̃. Et in vitis patꝝ dicebat

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

abbas Joannes:ꝙ monachus immo ⁊ ꝗlibet
debet eſſe ſimilis ſedenti ſub arbore: ꝗ cũ non
poteſt effugere malas beſtias occurrentes ſi
bi:aſcendit arborem:ita homo aſcendens ad
deum per orationẽ:vitat morſus demonum.
Eſt enim oratio ſm̄ Damaſ. aſcẽſus itellect⁹
in deũ. ¶ Tertiũ eſt humiliatio:ps̄.cxiij. Cu
ſtodiẽs paruulos dn̄s.i.humiles:ne.ſ.ledanť
a multis leſiuis occurrẽtib⁹. Et ſequiť humi
liat⁹ſũ ⁊ liberauit me.ſ.a periculis iferni:de ꝗ
bus locutus fuerit eũ inueniſſe.i. tẽtationes.
Legiť d.b.antonio:ꝙ i.oꝛoe poſit⁹vidiſſꝫ mũ
dũ plenũ laqueis ſeinuicẽ ꝯnectentibus: ⁊ cla
maſſet. O quis iſtos euadet? Reſponſum ẽ a
deo. Sola humilitas. Ita eni cõnexa ſunt ad
inuicem vicia: vt qui vnũ querit euitare inci
dat in aliud. Cũ eni quis vult viciuꝫ gule do
mare:incidit ad inſenſibilitateꝫ. Et ecõuerſo
cũ querit vitare indiſcretionẽ incidit in gulã
Cum triſticiam vult remouere:incidit i diſſo
lutionem ⁊ vanã leticiã ⁊ ecõuerſo. Cũ ſemel
diabolus i angelũ lucis trãſformatus appa
ruiſſet cuidaꝫ:⁊ diceret ſe eſſe Gabrielem ar
changelum:ille ſe humiliãs ait. Uide ne mit
taris ad alium. Ego enim non ſum dign⁹ ut
angelus mittatur ad me: qui ſubito euanuit.
De alio legitur in vitis patrum:ꝙ cuꝫ demo
nes vellent decipere eum:dixerunt:vis vide
re Chriſtũ? Reſpondit. Anathematizo vos:
⁊ euꝫ de quo dicitis:quia Chriſto meo credo
dicenti. Si dixerit vobis. hic ẽ Chriſtus
nolite credere:⁊ ſubito diſparuerunt. Quar
tũ eſt velocitas reſiſtẽdi:ps̄. Beatus qui tene
bit ne ſcilicet vltra ꝓcedãt:⁊ allidet mortificã
do puulos ſuos ꝑmos mot⁹ tẽtationũ ad pe
trã cõſtantie ſeu reſiſtẽtie de peni.di.iij. In
ſalicib⁹. Poeta ſcꝫ Ouidi⁹: Principijs ob
ſta:ſero medicina parať: Cũ mala p longas
conualuere moras. Hieronym⁹. Interfice
hoſtẽ dũ paruul⁹ eſt. In hui⁹ figuram dic
tũ fuit antiꝗ ſerpẽti. Geñ.iij. Inimicitias po
nam inter te ⁊ mulierẽ id eſt aĩam ⁊ ſemẽ tuũ
quod ẽ ſuggeſtio peccati:⁊ ſemen illi⁹ quod ẽ
nãlis inſtigatio ad bonum. Ipſa conteret
caput tuũ.i.h̄ te ſuperabit:ſi caput id eſt prin
pium tentationis abhorreat ⁊ extinguere co
neť. Contritus in capite inſideatur calcaneo
id eſt fini operis boni per aliquã elationẽ: vel
incircunſpectionẽ:vel fini vite. ¶ Uñ in vič
patꝝ legitur de quodã ꝗ vexabať ab immun
dis cogitationib⁹ a diabolo:ꝙ cum ad quẽdã
ſanctum virũ recurreret:exponẽs ei tentatõ
nes ſuas vt p eo oraret. Cũ pluries ad eũ re
diret pro ſimili cauſa:⁊ ille ꝓ eo pluries oraſſ
admirans ꝙ non exaudiretur: vt a tentationi
bus ille liberaretur ne eis ſuccumberet:oſten
ſum eſt ei diuinitus:ꝙ ille erat in cauſa:ꝗa nõ

ſubito immũdis cogitationib⁹ reſiſtebat: ſed
in eis moram faciebat ⁊ iocabať cũ eis. Un
de reuertẽtem ad eũ admonuit:oñdens ei de
fectum ſuũ p exẽplum: poſuit enim ſuper hu
merũ eius inclinatũ ſaccũ plenũ terra vt por
taret. Et cũ ſurgẽ vellet ille pater retinebat ⁊
deꝑmebat ex parte poſteriori. Cui pater ait.
Quare non ſurgis vt portes? Rñdit ille: nõ
valeo quia tu impedis ⁊ deorſũ trahis. Sic ⁊
tu inquit pater: negligentia ⁊ deſidia tua im
pedis defectũ oꝛonis mee pro te. Exinde ſe
nex cũ non deorſum traheret: ſꝫ iuuaret ſurſũ
leuari: de facili ſurgebat ⁊ portabat. ¶ Quin
tum eſt ſacre doctrine frequẽtatio: Prouer.
xxx. Omnis ſermo dei clypeus ignitus. ps̄.
Scuto circũdabit te veritas eius.ſ. ſcꝑture:
non timebis a timore nocturno tentationum
ſcilicet. Sed non ſolũ eſt ſermo dei armatura
defenſiua vt ſcutũ ſꝫ vt offenſiua demonis: vt
gladi⁹. Unde apl̄s ad Epheſios.vi.c.poſtꝗ̃
dixit. Sumite armaturam dei: vt poſſitis ſta
re aduerſus inſidias diaboli. ſubdit inter cete
ra arma ſpũalia. Et gladium ſpiritus accipi
te qđ eſt v̾bum dei. Et enim ideꝫ dicit ad He
breos.iiij. Uiuus ẽ ſermo dei:⁊ penetrabilior
omni gladio ancipiti ⁊c. Sic dominus nr̄ ꝑn
ceps exercitus eccleſie in deſerto tentat⁹ cuꝫ
auctoritate ſcripture ſe defendens diabolum
ſuperauit. Mat.iiij. prout in figurã dauid in
prelio ſingulari cum lapide ſcꝑture occidit i
manem goliath vt habeť ꝑmo Reg.xvij. Et
etiam pene omnia prelia ꝗ habentur in ſacra
ſcriptura figurãt prelia tẽtationũ. ¶ Et i ip
ſa ſcꝑtura habẽtur remedia cõtra omnia ten
tamenta: vt ait beatus Greg. in moralibus.
¶ Sextum remedium ad vincẽdas tentatio
nes ẽ reuelatio tentationũ patri ſpirituali: et
permaxime in cõfeſſione. Unde in figuram
diciť Iudicũ primo:ꝙ iudas qui interpretať
confeſſio:factus eſt dux belli tanꝗ̃ ſcilicet pre
cipuus: ad ſuperãda bella tentationum. Ad
hoc facit quod dicitur in prouerbijs. Qui re
uelat ſecreta.i. occultas tentationes perdet fi
dem amici.i. diabolus qui erat amicus eius
per peccatum conſentiendo: nõ cõfidit de eo:
timẽs ne reuelet in cõfeſſione: vel patri ſpiri
tuali occultas tentationes:⁊ ſic remaneat ipe
ꝯfuſus. Quidam etiam patꝝ dicebat:ꝙ nihil
ita elidit v̾tuteꝫ demonũ: ſicut vt ſi quis reue
let ſecreta malarũ cogitationũ ſanctis patri
b⁹. ¶ Nã reuelare ſocijs niſi ſint bñ timorati
hoc eſt ſibi augere certamẽ ⁊ alteri ꝑiculum.
In collač.patꝝ habeť credo abbaš Moyſi:
de abbate Joanne adoleſcẽtulo:ꝙ cũ ſimula
ret ſe cũ alijs ieiunare: occulte accipiebat pa
nem quẽ in ſecreto comedebat. Cum autem
quidã veniſſent ad viſitandũ patrẽ eius ſpiri

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tualẽ cauſa edificatõis ⁊ doctrine: contigit eũ
loqui de hac materia ſcilicet tẽtationũ aperiẽ
darum patri ſuo ſpirituali: ꝙ hoc multũ vtili
tatis afferret. ¶ Quibus ſermonibꝫ preſens
Joannes prefatus: cõpunctꝰ corã eis manife
ſtauit deceptiõem ſuã ⁊ furtũ: ponẽs ĩ mediũ
quẽ panẽ iã accepat occulte ad comedẽdũ: pꝛ
aũt ſuus cõſolatus eſt eum: quia non tam ipe
ꝗ̃ diabolus ex hoc confuſus erat: ⁊ ſic libera
tus fuit a malo illo. ¶ Septimũ remediũ eſt
euchariſtie deuota frequẽtatio. pſ. xxij. Pa
raſti in cõſpectu meo mẽſam. i. euchariſtiaꝫ ĩ
menſa altaris. ponit̃ eñ cõtinẽs ꝑ contento:
aduerſus eos qui tribulãt nos: vt ſcilicet non
ꝑualeãt. Hinc Chryſ. Velut leones flãmãꝫ
inſpirãtes: ſic ab illa mẽſa dñi diſcedimꝰ diabo
lo terribiles effecti. In cuius figurã Helyas
laboꝛe fatigatus: ⁊ tedio ex pſecutiõe iezabe
lis: cũ dormiret expꝫgefactus ab angelo: ⁊ cõ
fortatus ſb̃ cineritio pane ſignificãte venera
bile ſacramentũ: ambulauit in fortitudine ci
bi illius vſqꝫ ad montem dei. iij. reguꝫ. xix.
¶ Octauũ remediuꝫ eſt paſſionis chriſti de
uota meditatio: ⁊ crucis ſignatio. Yſaie deci
motertio dicit̃. Supra montẽ caliginoſuꝫ le
uate ſignũ ſcilicet crucis ideſt ſuper ſeu cõtra
diabolũ. Per ſignuꝫ crucis de inimicis libe
ra nos deus noſter. In cuius figurã: vt ha
betur numeri. xxi. illi qui in deſerto erãt a ſer
pentibus venenati: ſi aſpiciebãt in ſerpentem
eneum ſanabant̃: alij moriebant̃. Ita qui ten
tationibꝰ vrgent̃: ſi ad chriſtũ crucifixũ reſpi
ciunt: ſanant̃ a tentatõibus. ¶ Nonum eſt in
aliquo bono occupatio. Sicut enim ociũ: vt
dicit beatus Bernardus eſt mater nugaruꝫ
nouerca virtutũ: omniũ tentationũ ⁊ malarũ
cogitationũ nutrix. Propter quod dicit ſa
piens. Omia mala docuit ocioſitas. Et poe
ta. Variam dant ocia mentẽ. Ita ecõtra dicit
magiſter in. iiij. diſtinc. i. Non facile capitur
a tentatoꝛe qui alicui bono vacat exercitio.
Et ideo ait hieronymꝰ de conſecratõe diſtin
ctione quinta. Semꝑ aliquid boni facito: vt
te diabolus inueniat occupatũ. Unde ⁊ vene
rabilis iohãnes caſſi. narrat in cõtractatu de
viij. vitijs. ꝙ cum quidam ſanctus vir trãſiẽs
ante cellam cuiuſdã anachorite: vidit diabolũ
aliquando intranteꝫ: ⁊ aliquando exeuntem.
Et ingreſſus ad illũ queſiuit ab eo opera ſua
que agebat tũc: ⁊ inuenit ꝙ cũ ſtabat bñ occu
patus diabolus recedebat a tentatõe eius: et
foris cellam manebãt. cum aũt ſtaret ocioſus
tũc diabolus intrabat ⁊ eum tentabat. ¶ De
cimũ ⁊ vltimũ eſt vitatio ⁊ fuga occaſionum.
Qui eniꝫ amat piculum ait Salomon in illo
peribit. Non enim eſt fortitudinis: ſed pſum
ptionis ⁊ temeritatis: exponere ſe ad picula:

vbi quis poteſt bene declinare: Fugite ait apo
ſtolus. i. coꝛinthioꝛũ. vi. foꝛnicatiõeꝫ. Nõ eñ
melius vincit̃ iſtud viciũ: ꝗ̃ fugiẽdo ſcilicꝫ oc
caſiones eius: vt cogitatões ⁊ locutões de ea
quia coꝛrumpũt bonos moꝛes colloq̃a praua
ait Terencius. Similiter ⁊ malas ſocietates
Dicit̃ enim vigeſimaoctaua queſtione pꝛima.
Sepe maloꝛũ conſoꝛtia ad crimen inducunt
innocẽtes. ꝗ̃tomagis eos qui ad vicia proni
ſunt. Sicut eĩm vt dĩ in pſ. xvij. Cũ viro in
nocẽte innocẽs eris: ita cũ peruerſo peruerteris.
Petrus apoſtolus cum ſocijs apoſtolis cõ
feſſus eſt chriſtum cum iudeis malis ꝯſociatꝰ
in domo cayphe chriſtũ negauit. Et iſidoꝛus
ait diſtinctiõe. lxxxi. Valet ꝙ congruũ ẽ inde
coꝛpaliter euelli: vbi quis illecebꝛis deſuiuit.
Et in figurã Loth educto de ſodomis man
datum fuit: vt in ciuitate nõ maneret: neqꝫ in
omni circa regionẽ. Non eĩm ſufficit pecca
tuꝫ dimittere: ſed ⁊ circũſtantias ⁊ occaſiões
maloꝛũ. Unde ⁊ abſtinere ab aſpectu vano ⁊
cibis ſuperfluis. vi. queſtione. i. Et merito dĩ
Officiũ ſinguloꝛũ cariſſimi nõ ſolum oculos
habere caſtos: ſed ⁊ linguam ⁊ coꝛ. Hierony
mus ĩquit. Sine cerere ⁊ bacho friget venꝰ
His decem coꝛnibꝰ iuſti: confringunt̃ coꝛnũa
peccatoꝝ: quibus draco iſte infernalis petit
tentando. ¶ Ad hoc etiam ſcilicet vincendũ
tentationẽs: vt habet̃ in libro de ſepteꝫ donis
ponit̃ talis figura ꝑ diuerſis remedijs. Fuit
quidam cecus: qui volẽs euadere tyrannidẽ
domini ſui: aſcendit equũ ruffum: p̃termiſſis
omnibus bonis ſuis ad locũ tutum: puerum
equo ſuppoſuit: cuius ducatu dirigeretur et
effugeret. Cũqꝫ icederẽt per viaꝫ: clamauit
puer. dicẽs. Ecce quidam inſequit̃ nos cum
equo nigro: quo audito vrgẽs cecus equum
ſuum calcaribꝰ euaſit: poſtea mittit̃ aliuſa do
mino cuꝫ equo albo ad eũ capiendũ. Clamat
puer inſinuans inſecutõnem eiꝰ cũ equo albo
Et cecꝰ ſimiliter vrgens equũ ſuũ calcaribus
euaſit. Cũ aũt paululũ ꝓceſſiſſet clamauit pu
er. Ecce aliꝰ cũ equo ſimili nr̃o ſcꝫ ruffo venit
poſt nos. Tũc cecꝰ valde timuit: ⁊ cũ multuꝫ
eũ inſequeret̃: vt pene attigeret ad eũ: clama
uit cecꝰ ad puerũ: dirige me ꝑ viã lapidoſam:
ſic foꝛte equꝰ nos iſequens deferrat̃ ⁊ fatiget̃
Quo facto ex illo equo ruffo fugato: cuꝫ aliꝰ
eũ ſili equo ruffo inſequeret̃: dixit cecꝰ puero
vt ſumeret viaꝫ lutoſam: ⁊ euaſit tutus. Iſte
cecꝰ eſt animꝰ nr̃ ſatis obſcurꝰ. Hic ſi vult eua
dere tyrãnidẽ diaboli cuiꝰ ſui naſcimur: ⁊ tẽ
tatões eiꝰ vicere: debet aſcẽdere equũ charita
tis: ⁊ puerũ ideſt rõem ſumere ducẽ itineris
ſui ideſt operũ. Inſequẽs eũ equo albo ẽ dia
bolꝰ tẽtãs in pſpitate. In equo nigro ẽ tẽtãs
diabolꝰ in tribulatõne. Calcaria q̃bꝰ debet q̃s

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſe vegere ad vitādū tentationes eſt timor ſup
plicij: ⁊ amor premij. In proſperitate eni ten
tat de ſupbia: inuidia: auaritia: ⁊ hu⁹. In adū-
ſitate de accidia: triſticia: ⁊ ira. Sed amor glo
rie: ⁊ timor inferni omnia facit ſupare. Equ⁹
ruffus eſt amor carnalis: ⁊ ardor ↄcupiſcētie
qui pſequit̄ vehemēter ⁊ quaſi capit. Sed ad
reſiſtendū huiuſmodi tentatiōibus: incedēdū
eſt p viam lapidoſam ideſt aſpitatis ⁊ abſtinē
tie. Quart⁹ equus eſt tētatio vaneglorie de
ſimulata charitate. Sed ad euadēdū hāc: in-
cedēdū eſt p viā lutoſam ideſt ↄſiderādo ſe vi
lem terrā ⁊ cinerē ⁊ pccorē. §V.

Ultimo uidēdum eſt

de multis fructib⁹ ſeu vtilitatib⁹ tentationum
ppter quas diabol⁹ illuditur: vt cū querit de-
trimēta homini p tentamēta inferre: pfectuz
ſuum inducat. Et pmo quidē tentatio humi-
liat: ſeu ab elatōe pſeruat. Unde apoſtoluſ. ij.
corinthioꝝ. xij. Ne magnitudo reuelationuz
extollat me: dat⁹ eſt mihi ſtimul⁹ carnis mee
angelus ſathane qui me colaphizet. beat⁹ gre
gorius. Dum vicia nos tentāt pficiētes i no-
bis virtutes humiliāt. Hinc eſt ꝙ iſrael Je-
buſeum tolerat: vt humana mens de ſe humi
lia ſentiat. In vitis patrū quidā ad hoc dabat
exemplum dicēs: ꝙ niſi velaret piſtor oculos
animalis molētis: ad molam verteret ſe aial:
⁊ comederet ſuos labores. Sic deus pmittit
cogitatōes ſordidas in mēte noſtra exurgere
⁊ tentatiōes: que mentē nrām obnubilant: ne
bona noſtra videam⁹: ⁊ ea per ſupbiā pdam⁹
Secūdo tentatio hominē honorabilē red-
dit. Unde dicit̄. i. Machabeorū. ij. Abrahaz
in tentatōe ſua inuētus eſt fidelis: ⁊ ideo red-
dit ei deus gloriā in gente ſua. Magna vtiqꝫ
fuit tentatio quando tentauit deus abraham
mandans vt immolaret filium ſuum. Gene.
xxij. Bellabat eim paternus affectus: ⁊ pro-
miſſio pus ei facta: cuz pcepto diuino. i. pet. i.
Modicū ſi oportet nunc triſtari in varijs tē
tationibus: vt pbatio fidei veſtre inueniat̄ in
laudem gloriam ⁊ honorē. Legit̄ in vitis pa
trum de. b. Antonio: ꝙ cū viriliter dimicaſſet
contra tentamēta demonū: qui etiam vſqꝫ ad
mortē pene eum verberauerāt: ⁊ pſtratuz ex
dolore ad maiora certamina eos puocātē: in
diuerſas animaliū ferociū formas viſibiliter
apparētes diſcerperēt: cum ſenſiſſet diuinam
adeſſe preſentiā i radio lucis emiſſo clamauit
Ubi eras bone Jeſu? ⁊c. Cui reſpōdit dñs.
Antoni hic eram: ⁊ certamē tuum expectabā
Nunc autē quia viriliter dimicaſti: faciam te
in toto orbe nominari: quod patet de ſe.
Tertio bona multiplicat ſpūalia ⁊ tēpalia
.i. corintheoꝝ. x. Faciet cum tentatōe pūentū
Gregorius. Multū adijcit ſibi vt⁹ laceſſita.
In cuius figurā iob multipliciter tētato: ad-
aucta ſunt ei: ⁊ duplicata bona ſua: vt pꝫ Job
vltimo. Unde in vitis patrū cum diſcipulus
cuiuſdā ſenis grauiter tentaret̄: ⁊ vt reſiſterꝫ
grauiter ſe affligebat. Ait pater. Uis fili vt
rogem dñm: vt auferat a te hanc tentatiōem?
Reſpōdit non pater: qꝛ ſentio in animo meo
ex eo pfectū: qꝛ hui⁹ occaſiōe ampli⁹ vigilo: ie
iuno ⁊ oro. Tantū ora p me vt det mihi deus
fortitudinē. De quo eum cōmēdās gauiſus ē
Quarto in multis docet ⁊ illuſtrat. Eccle
ſiaſtici. xxxiiij. Qui tentatus nō ē: qualia co-
gnoſcit: quaſi dicat pauca. Et in figurā dicit̄.
Judicū. iij. Has igit̄ gentes chananeoꝝ dere
liquit deus ſcilicet in iſrahel: vt ex toto nō de-
lerent̄: ſed aliquādo impugnarēt: vt erudire-
tur hieruſalē in eis: vt ſcirēt artē pugnādi: dū
eim tentatio inſtigat ad malum: docet̄ hō ꝙ ſi
magna opat̄ ⁊ ſuperat: hoc nō a ſe: ſ; dei vtute
agere: cum experiat̄ ſepe in minimis qſi defi-
cere: etiā ſi nolit. Unde Gregori⁹. Tentari
pmittit deus: vt dum p tentatōem hō ↄcutit̄:
imbecillitate cognita forti⁹ ſolidet̄. poteſt etiā
talia expt⁹ aliter alios docere: ⁊ cautos reddē
Experiētia eim ē magiſtra rerū. Unde ⁊ de
chriſto dicit apoſtolus ad hebreos. iiij. Non
eim habem⁹ pontificē qui non poſſit compati
infirmitatib⁹ noſtris: tentatū p oia p ſilitudie
abſqꝫ peccato: qꝛ ſcilicet in nullo ceſſit. In q̄
eim tētat⁹ ē: potēs ē: ⁊ his qui tētāt̄ auxiliari.
Quinto cōſolatōem ⁊ refectiōem ſpūalem
cauſat. In cuius rei exemplū: poſtqꝫ chriſtus
tentationes ſupauit in deſerto: dicit̄ mathei
.iiij. Ecce acceſſerūt angeli ⁊ miniſtrabant ei:
Et hieronym⁹ ad euſtochiū de ſe ait cū tenta
retur tentatōe luxurie. Ipſam quoqꝫ cellulā
meam quaſi cogitationū cōſciam ptimeſcebā
⁊ mihi iratus: ⁊ rigid⁹ ſol⁹ deſerta penetrabā.
Et vt mihi teſtis eſt deus poſt multas lachry
mas nōnunqꝫ videbar mihi intereſſe agmini-
bus angeloꝝ. Hic ⁊ ſara vxor tobie iunioris
aiebat. Nō delectaris deus in pditionib⁹ no-
ſtris: ſed poſt tēpeſtatem tranquilluz facis. ſ.
poſt tentationes quietez mentis: poſt lachry
mationem ⁊ fletū exultationez ifundis Tho
bie. iij. Dicitur a naturalib⁹ de ſeruo: ꝙ preli-
ans cū dracone: vel ſerpēte: poſtqꝫ occiderit
qſi infectus ē flatu ei⁹: ad fōtē currēs: in aquā
ſe proijciēs: totus refrigerat̄ ⁊ iuueneſcit: ſic
ſeruus dei preliatus cum dracone infernali:
⁊ quaſi infectus ex tentatione mala ad fluuiū
paradiſi recurrēs: tot⁹ cōfortat̄ ⁊ vigoratur.
Sexto maliciam demonum debilitat. pſ.
Cadent a latere tuo mille. ſ. demones tētātes
in aduerſitate ſignificata per ſiniſtram: ⁊ decē
milia a dextris ideſt proſperitate tētātes: tibi

aūt non appropinquabit ſcꝫ aliq̄uis eorū qui victus a te: cecidit. Dicit eni Origenes vt allegat magiſter in .ij. ſentētiaꝝ: ꝙ viri ſancti debellātes cū demonijs ſcꝫ i tentationibꝰ ⁊ ſuperātes: diminuūt numerū eorum: vt ſcilicet tales victi non amplius valeāt tentare. Quod intelligit btūs Thomas in ſcripto: quo ad illum q̄ vicit: ⁊ perfecte vicit tētatiōes. Sed q̄cūq̄ ſit: manifeſtum ē ꝙ ſancti viri vincēdo tētationes diaboli: aſſumūt magnas vires contra eos: vt eis illudāt: nec valeāt alijs nocere ad petitionem eorū. Sic beata margarita victo demone q̄ apparuerat ei ſb̄ ſpecie hoīs cōpatientis ei de tormētis ſibi illatis ad pſuadēdū: vt aſſentiret Olibrio p̄fecto: ꝓiecit eū ad terrā: pede ſuo euꝫ calcās: ⁊ dicēs. Sternere ſupbe demon ſb̄ pedibꝰ femine. Cui ille. Dimitte me obſecro: ſatis illuſiſti mihi. Sanctꝰ vero baſilius ꝓ eo qui fecerat chirographū ſua manu diabolo ſe ei tradens: reuertenti ad penitentiā: orās cū pplo: coegit diabolum ad reddēdū publice inſtrumētū talis obligationis: ⁊ liberauit illū de manibꝰ eius. ¶ Septimo alios cōfortat. Unde dr̄ Thobie .ij. Hāc tētationē dedit mihi deꝰ: vt poſteris daretur exēplū patientie eius: ſicut ⁊ ſancti Iob. Cū eni quis ꝯſiderat ſanctos etiā tentatos: ꝯfortatur: ⁊ non deſperat: quaſi ſolus ipe: vel peccatores ⁊ impfecti tētentur. Et aduertēs etiā ꝙ illi hoīes erāt: ⁊ tñ dei adiutorio ſupabāt tētationes: inde etiā ꝯfortantur ⁊ animātur ad fortiter dimicandū. Etſi titubat: datur ſibi occaſio recognoſcēdi debilitatēꝫ ſuā. Unñ ⁊ pſ. xxv. Proba me dñe ⁊ tenta me .i. tētando ꝓba me: non quideꝫ vt tu cognoſcas me: quaſi prius nō agnoſceres: cū oīa noueris: ſꝫ vt cognoſcā me ipm. ¶ Octauo premiorū merita augmētat. Nō eni quis merek ex hoc ꝙ non furatur vel mechatur: vel nō odit cum ſuper his nō impugnak. Sed cū tentak de his ⁊ reſiſtit: tūc meritū augek. Iacobi .i. Beatꝰ vir q̄ ſuffert tētationē: qm̄ cum ꝓbatus fuerit accipiet coronam vite. Unñ in vitis patꝝ legitur: ꝙ cū quidā adoleſcens diſcipulꝰ cuiuſdā ſācti ſenis ſemel cū eo dicereꝫ officiū ⁊ pater ꝓpter vigilias precedētes dormitaſſet: pre reuerentia non audebat eū excitare: ſꝫ tentatio cogitationis irrepſit ei: vt recederet ad cellā ſuā vadens: ⁊ poſt tēpus rediret. Sed ſibi vim faciens rñdebat ꝙ licētiā non habuerat a pr̄e ſuo Sicq̄ ſepties ſup hoc tētatꝰ fuit. Exinde pater euigilās illū videns aſtare miratꝰ ē: ⁊ poſt officiū dictū cū eo miſit ad cellaꝫ. Poſt qd̄ in oratione ſe tradens: vidit in celis ſedem paratam cū ſeptē coronis deſup. Et cū ille mirarek ⁊ quereret cui illa parata ſedes eſſet: dictū eſt diſcipulo ſuo. Et cū interrogaret q̄re ſeptem corone ſup eam poſite erant: dictū eſt: quia illa nocte ſeptē vicibꝰ reſiſterat tētationi inſtiganti eū ad recedendum. Et ideo ꝓ qualibet vice ſibi meruerat vnā coronā. ¶ Nono tentatio peccata purgat. Sapien .iij. Deꝰ tentauit illos .i. pmiſit tētari: ⁊ iuenit illos dignos ſe. Tanquam aurum in fornace ꝓbauit illos: Auruꝫ autē in fornace ignis purgak a mixtura vili. Hinc ⁊ beatus Gregoriꝰ ait. Ab electis ſuis temporali afflictiōe maculas iniquitatū curat abſtergere: quas in eis in eternum non vult videre: de peni. di .i. Si peccatū. In tentatione enim homo affligik: dum ſibi vim infert ne aſſentiat: in quo magꝭ frequēter anxiatur q̄ꝫ per afflictionem corporalē. Unde patienter ferendo moleſtiam ⁊ reſiſtendo: purgātur peccata quo ad penam debitam: ſcilꝫ per modū ſatiſfactionis. Et ad hoc facit quod legitur in vitis patrū: ꝙ cum quidā ſanctus religioſus ad extrema veniens: timorem et horrorem multū oſtendiſſet ex tentatōnibꝰ quas patiebatur defunctus: apparuit cuidā ſibi familiari: in ſtatu glorie ſe eſſe affirmās. Et cuꝫ ille quereret quare tantū horrorē ⁊ afflictōem habuiſſet in fine? Reſpondit. Neſcis ſcriptū eſſe ſcilicet in iob. xl. c. quia territi purgabūk. ¶ Decimo ⁊ vltimo in celo coronat. Luce xxij. ait chriſtus diſcipulis. Uos eſtis qui pmanſiſtis mecū in tentatōnibꝰ meis: ⁊ ego diſpono vobis regnū: vt edatis ⁊c. Non coronabitur ait apoſtolus .ij. ad thimo .ij. niſi qui legitime certauerit. Certat legitime: qui reſiſtit ⁊ vincit in prelio tentationū. Unde Apocal. ij. dicitur. Uincenti dabo edere de ligno vite: quod eſt in paradiſo dei mei. Hec ē fruitio diuinitaꝭ. Et ex his illuditur draco iſte ⁊ ſerpens antiquus: vt demū ꝓijcik in terrā inferni: vt dicik Apoc. xij. adaucta ſibi pena ex accidentali malicia tentationū: ⁊ ſancti liberati ab eo gratias agūt omnipotenti deo de victoria habita eius gratia. De materia tentationū habes etiā multa ſupra in prima parte.

¶ De tribulatōne maxima que erit tempore Antichriſti. Ca. iiij.

Quia tētatio maxima fiet hominibus tempore anchriſti: ideo nūc de ea. Et quia locuti ſumus de diabolo tentante ſub noīe draconis. Ioan. apocal. xij. de dracone loquens ait. Uidi angelum deſcendentē de celo habētem clauem abyſſi: ⁊ cathenā magnā in manu ſua: ⁊ apprehendit draconē ſerpentē antiquū qui eſt diabolus ⁊ ſathanas: ⁊ ligauit euꝫ per annos mille: ⁊ miſit eum in abyſſum: ⁊ clauſit ⁊ ſignauit ſuper eum. Et ſubditur. Poſtquā conſumati fuerint mille anni: ſoluek ſathanas

Capitulū .IIII.

ſcilicet draco iſte de carcere ſuo: ⁊ exibit ⁊ ſe-
ducet gentes. Et de eo etiam dicit̄ caplo. xij.
q̄ draco iſte cauda ſua traxit d̄ celo tertiā ptē
ſtellarum. Quis ſit iſte draco ipſe Joannes
inſinuat: quia ſathanas angelus deſcendens
de celo ⁊ deijciēs ⁊ ligans eum in abyſſuꝫ: pōt
dici eſſe magni conſilij angelus ſcilꝫ chriſtus
qui paſſus: ⁊ ad inferos anima eius deſcēdēs
cum deitate: patres de limbo eduxit: ligās in
inferno inſaciabilem homicidā diaboluꝫ ideſt
potentiam ſuam: ⁊ maliciam ſuam debilitans
v̄tute ſue paſſiōis: ne quātū cupiat nocē̄ p̄ua-
leat in animalibus. ¶ In corporibus autem
ſeuiendo per tyrannos infideles contra chri-
ſtianos: precipue videt̄ fuiſſe ligatus tempo-
re Silueſtri: imperio ad fidem conuerſo.
Unde ⁊ in ſignum huiuſmodi: Silueſter pa
pa alligauit draconem materialem inficiētem
⁊ occidentem populū rome in foueam ꝓfun-
diſſimam. Dicit autē beatus Gregori⁹ xxxij.
moral. tractans illud iob. xl. Stringit ſcilicet
Beemoth caudaꝫ quaſi cedrū: quod millena
rio numero ratione ſue perfectiōis ſignificat
omne tempus eccleſie quantūcūq̄ ſit vſq̄ ad
fineꝫ eius ideſt tempus antichriſti. Unde po
nitur numer⁹ determinat⁹ ꝓ indeterminato
poſt quod dicit̄ ſolui draco ſathanas de carce
re ſuo qui tempore antichriſti ꝑmittitur am-
plius ſeuire corporaliter ⁊ ſpiritualiter p illū
peſſimū hominē antichriſtū. Et hoc ē cauda
vbi maxime eſt venenū draconis ⁊ beemoth:
ſcilicet antichriſtū qui in fine eccleſie erit: quā
beemoth qui ad litteraꝫ eſt elephas: q2 diabo
lus ipſum antichriſtū valde eleuabit in potē-
tia ⁊ temporali dignitate ſuper omnes: ſicut
cedrus eſt altiſſima arborū: ⁊ ſtringet duritia
⁊ feritate. Unde ⁊ tertiam partem ſtellarum
dicit̄ draco iſte deijcere cauda: quia per anti-
chriſtum multos qui valde reſplendebant in
eccleſia doctrina ⁊ vita deijciet. Uel proſter-
nendo per mortem ad terrā quo ad ſanctos:
vel proſternendo multos ſpiritualiter indu-
cendo ad terrena. Quātū autem ſit diabolus
tunc tentationibus ⁊ tribulatiōibus ſeuitur⁹
dominus noſter Jeſus inſinuat: dicens ma-
thei. xxiiij. Erit tunc talis tribulatio: qualis
non fuit ab initio mundi vſq̄ modo: nec fiet.
Et niſi breuiati fuiſſent dies illi: non fieret ſal
ua omnis caro. Unde ⁊ ſit grauitas hui⁹ ten
tationis tunc beatus Gregori⁹: vbi ſupra ſci-
licet. xxxij. lib. moral. ſic oſtendit: dicens. Ui-
dendum valde eſt cū beemoth iſte caudā ſuaꝫ
vt cedrū ſubleuat: in quo tunc atrocior q̄̄ nūc
ſe erexerit ſurgat. Que enim penarū genera
nouimus: que non iam vires martyruꝫ exer
cuiſſe gaudem⁹. Alios enim improuiſo ictu
immerſus gladius ſtrauit. Alios crucis pati
bulo affixit: in quo ⁊ mors ꝓuocata repellit̄:
⁊ repulſa ꝓuocatur. Alios hirſutis ferra dē-
tibus attriuit. Alios armatos ferro inſultās
vngula ſparſit. Alios belluina rabies morſi-
bus detruncando comminuit. Alios ab inti-
mis viſcerum per cuteꝫ preſſa vis verberuꝫ
rupit. Alios effoſſa terra viuos operuit. Ali-
os demerſos in morte precipiciū fregit. Ali-
os in ſe proiectos aqua repleta abſorbuit.
Alios edax flamma vſq̄ ad cineres depaſta
ꝯſūpſit. Cū ergo beemoth iſte caudā ſuaꝫ in
fine mūdi ampli⁹ dilatat: quid in illis tormen
tis tūc atrocius exurgit: niſi q̄ in euangelio
dn̄s dicit. Surgent pſeudo ꝓphete: ⁊ dabūt
ſigna magna ⁊ ꝓdigia: ita vt in errorē mittan
tur ſi fieri pōt etiam electi. Nūc enim fideles
noſtri mira agūt cū ꝑuerſa patiuntur. Tūnc
aūt beemoth hi⁹ ſatellites ſcꝫ antixp̄i etiam
cum praua ingerūt mira aucturi ſunt. Pēſe
mus igitur q̄ erit illa humane mentis tētatio
qn̄ pius martyr ⁊ corpus tormētis ingerit: et
tn̄ ante oculos eius mira tortor facit. Cuius
tūc virt⁹ nō ab ipo cogitationū fūdo quatit̄:
qn̄ is qui flagris cruciat ſignis corūſcat. Sic
ergo beemoth ſtringit caudā ſuā quaſi cedrū
quia nimix ⁊ altus tunc erit veneratione ꝓdi
gij: ⁊ dur⁹ crudelitate tormēti: hec. b. Grego.
Et in antixp̄o fuit ⁊ erit fortitudo tp̄alis. In
ſanctis q̄ vincēt tētationes ⁊ tormēta erit for
titudo ſp̄ūalis. Multa reperiūt̄ de antixp̄o
ꝓnūciata i ſacris ſcp̄turis ⁊ p doctores decla
rata. Sꝫ ꝑmaxie de eo agit̄ Dan̄. c. vij. ⁊. viij.
vt exponūt oēs doctores. Un̄ ⁊ xp̄s loquēs
⁊ ꝓnūciāſ de exterminio: ⁊ tribulatōe maxia hie
roſolyme ac ēt afflictōe eccl'ie duriſſima p āti
xp̄m: q̄ poſtea cito habitura ē finē: iquātū mi
litis: p finē mūdi ⁊ finale iudiciū dixit: Mat.
xxiiij. Cū videbi⁊ abominationē deſolatiōis
ſtātē i tēplo q̄ dicta ē a Daniele ꝓpha: tūc q̄ le
git itelligat. ſ. tūc ipleri illā ꝓphetiā: hec ꝓphe
tia h̄r Danie. ix. i fine. Ubi poſtq̄̄ danieli fuit
reuelatū tp̄s detꝰminatuꝫ future icarnatiōis i
lxx. hebdomadib⁹ ānoꝝ: ⁊ de paſſiōe xp̄i ⁊ fru
ctu ei⁹: ⁊ deſtructiōe hieroſolyme. p Tituꝫ cū
romano exercitu dicit. Poſt finem belli ſta-
tuta deſolatio ſcꝫ hieroſolyme: ⁊ paulo poſt:
In tēplo erit abomīatio deſolatōis: ⁊ vſq̄ ad
ꝯſūmatiōeꝫ ⁊ finē ꝑſeuerabit deſolatio: vt dic̄
nicola⁹ de lyra. Abomīatiōeꝫ appellāt hebrei
idola ſeu idolatriā: q̄ int̄ vicia maxie ē abomi-
nabil̄. Abominatio ḡ deſolatiōis ē idolū poſi
tū i tēplo deſolato. i. deſtructo: qd̄ fuit factū ſꝫ
q̄ſdā de imagine tiberij ipatoris quā pilat⁹ po
ſuerat in templo. Sed hoc iam factuꝫ fuerat.
Unde alij dicunt de imagine Cai imperato-
ris hoc: quā mandauit poni in templo vt ado
raret̄: qd̄ fuit factū poſt decēniū a paſſione dn̄i

Sꝫ meliꝰ videť exponēduꝫ: vt dicit pe. come. ī hiſtoria ſcholaſtica: de eo qđ geſtū eſt ꝑ euſionem hieruſalē ꝑ Titū ab adriano īperatore: qui poſuit ſtatuā ſuā in tēplo deſolato ⁊ euerſo vbi archa ſteterat. Veſtigia eniꝫ adhuc q̄dam ciuitatis remāſerāt: ⁊ iudei qui vndecunꝙ veniētes ad locū ſanctū redibāt ⁊ multiplicati remouerūt ſtatuā. Et hoc adrianꝰ audiēs poſuit manū ſuam extremā: ⁊ fūditus euertit vrbē ⁊ mādauit artiſſime ne quis iudeoruꝫ remaneret ī terra illa. Nā ciuitas q̄ poſtea fuit edificata ⁊ dicta helia: nō fuit ſita vbi ꝓus erat ſ; iuxta. ¶ De hac ḡ abominatiōe. i. idola abominabili poſita in tēplo deſolato: videť intelligenda auctoritas danieł: inducta a xp̄o: que fuit data in ſignū ꝓpinquiſſime totalis euerſionis hieruſalē. Et in figurā euerſionis quaſi eccleſie ⁊ finis mundi: cū videlicet antixp̄s reedificata hieruſalem ⁊ templo: vt ait apł's .ij. Theſſa. ij. In tēplo ſedeat tanq̄ꝫ ſit deus: faciens ſe pro deoꝝ vero meſſia iudeoꝝ adorari. Et hoc erit ſignū ꝓpinquiſſimū deſtructiōis totalis hieruſalē ſp̄ualis. i. eccleſie: non ꝙ eccleſia deficiat ex toto tempore antixp̄i. Licet multi recedāt ab ea ⁊ ruant ſp̄ualiter. Sed qꝛ poſt mortem antixp̄i cōiter creditur ꝙ paruꝫ durabit mūdus: ſ; finem habebit xp̄o veniente ad iudiciū: ⁊ tūc deficiet eccleſia inquātū militans trāſlata in triūphātem. Hec igiť deſolatio tēpli ⁊ ciuitatis durabit vſꝗ in finem. i. circa tempus antichriſti qui erit circa finem mundi. .§. I.

De ipſo antichriſto

⁊ aduētu xp̄i ad iudicium q̄ ſequenť: habeť in dicto. c. vij. Danieł. Ubi prius fit mētio de q̄tuor monarchijs mūdi ſucceſſiuis: que notātur ꝑ quatuor beſtias exeuntes de mari magno: vbi pugnabāt quatuor venti. i. angelice poteſtates ex quatuor mūdi partibus pro regnis vel ꝯtra. Mare magnū eſt mundus: vł moraliter q̄tuor venti quatuor hoīm paſſiōes gaudium ſeu delectatio incidēs in ſe amoreꝫ ⁊ deſideriū. Dolor ſeu triſticia includēs odiū ⁊ abominationē. Spes includens in ſe audaciam ⁊ iram. Timor includēs in ſe deſperationem. His enim paſſionibꝰ hoīes dediti adinuicem pugnāt. quatuor beſtie exeūtes de mari vna poſt aliam: ſignificant monarchas qui habuerūt principale dominiū mūdi tēporibꝰ ſuis q̄ cōiter beſtialiter ⁊ tyrānice vixerunt.

¶ Haruꝫ ꝓma diciť ſimilis leene habēti alas aq̄le: cui ale auulſe ſunt: ⁊ datū eſt ei cor: ⁊ ſtetit vt homo ſignificat regnū aſſyriorū: quod fuit ꝓmum in monarchijs. Aſſimilanť auteꝫ leene ꝓpter violentiam ⁊ libidinem talis gentis. Nam leena eſt animal violētū ⁊ luxurioſum. Due ale ſūt due gentes. ſ. aſſyri ⁊ caldei quibꝰ precipue prefuit. Ale iſte dicūtur aquile propter diuturnitateꝫ talis regni. Aquila enim diu viuit. Incipit enim illud regnum ſb ſaruch ꝓauo abrahe: forte a nēroth: vel ſalteꝫ a nino qui regnauit in niniuen: ⁊ durauit vſꝗ ad balthaſar qui ſedem regni tenebat in babylone: vbi inteſectꝰ fuit vt patet: Danieł. v. Et auulſe ſūt ei ale: ⁊ poſtea datū eſt ei cor: referetur ad nabuchodonoſor magnū auū vel proauum baltaſaris: cui ad tempꝰ ſublatū eſt imperium cuꝫ. ſ. propter ſupbiam cōuerſus ē in beſtiam: Sed poſtea reſtitutus vt patet Danieł. iiij. ¶ Scđa beſtia egreſſa de mari ſimiľ diciť vrſo: habēti tres ordines dētium in ore: eiꝗ dicebatur. Surge comede carnes plurimas. Hec deſignat monarchiā pſarum ⁊ medoꝝ q̄ ſimilatur vrſo ꝓpter patientiā laboris ⁊ victꝰ ꝑcitatem. Nam ꝓ pulmento ſale vtūtur ⁊ cardamomo: cepit hec monarchia in dario: ⁊ cyro nepote eius poſtq̄ꝫ occiderūt balthaſar capta babylone ⁊ durauit vſꝗ ad darium ꝑſani huius nōis quartū: deuictū ab alexandro magno ꝑ ſucceſſionē. xiiij. regum medorum ⁊ pſarum. Dicitur autem in parte: et non in toto ſimilis vrſo huic beſtie: qꝛ ita parca fuit ī victu hec monarchia: ꝙ nil tamē crudele fecit in opere erga populū dei. ſ. iudeoꝝ ſibi ſubditum. Tres ordines dentiū ſunt tria genera principum ſibi aſtantiū ſcꝫ medorum pſarum: ⁊ caldeorū. Et quod ei dicebať. Comede carnes plurimas: referť ad regē aſſuerum: cui pſuaſum fuit ab amā amiciſſimo: ⁊ iā littere deſtinate erāt: vt certa die occiderenť oēs iudei vbicūꝗ inuenirenť: ſed reuocatū totū fuit: vt patet in hiſtoria Heſter ꝑ totū.

¶ Tertia beſtia dicitur ſimilis pardo habenti alas auis: ⁊ quatuor capita: ⁊ ꝑtās ei data ē. Hec ſig̃ficat monarchiā grecoꝝ q̄ aſſilať pardo: q̄ ē varij coloris: ſiue ꝓpť varietatē regnorū ſiue ꝓpť varietatē doctnaꝝ. Nā ſb iſta monarchia multū claruerūt ph̄i. Ariſtoteles enī dr̄ fuiſſe mgr̄ alexādri. Alas dr̄ hūiſſe auis ꝓpter velocitatē adeptiōis dominij. Nil eni velociꝰ victoria alexandri: vt nō videať bellaſſe: ſ; volaſſe ad acq̄ſitionē dominij. In. xij. enī annis ſubiugauit ſibi regna oriētis. Et cū morereť allate ſūt ep̄łe de regnis occidēt. Ptās ei dr̄ data: qꝛ nō a ſe: ſ; a deo hūit tātū dn̄ium ad pūitiōeꝫ maloꝝ. Quatuor capita fuerūt q̄tuor reges q̄ ei ſucceſſerūt in dn̄io macedonie. Nā in oriente reg̃uit ſeleucꝰ ī babylonia ⁊ ſyria ab occaſu. Philippꝰ ī grecia. Tholomeꝰ ī egypto v̄ſus meridiē. Antigonꝰ ī aſia: ⁊ pōto v̄ſꝰ aq̄lonē. paulatī aūt defecerūt. ¶ Quarta beſtia diſſiļis ceťis: lꝫ nō ponať ſiľitudo eiꝰ tñ hebrei dicūt ſiľeꝫ apro. ſm̄ illud. ꝑs. lxxix.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Exterminauit eā apēr de ſilua. Hec beſtia
terribilis: habēs dentes ferreos: comedēs et
cuncta ꝯminuens ⁊ reliqua pedibꝰ cōculcans
eſt monarchia romanoꝝ: que oīa ſibi ſubiecit
regna ferro armoꝝ. Habebat autē hec beſtia
cornua decē q̄d reſpicit ad finē mundi. Nam
cepit hec monarchia a Julio ceſare qui ꝑmꝰ
ſibi vſurpauit imperiū: ſ3 perfecta eſt in octa-
uiano auguſto ſb̄ q̄ natꝰ eſt xp̄s. Et ia3 dura-
uit ab ipſa dn̄i natiuitate ꝑ annos .Mcccccl.
Sed circa finem mundi diuidit̄ in .x. partes.
Nouem eni regna recedent a xp̄iano impe-
rio: ⁊ maior ps horum etia3 ab obedientia ec
cleſie: vt regnum indoꝝ: regnū turchoru3: re
gnū ſarracenorū: regnum tartaroru3: regnū
armenioꝝ: regnum georgianoꝝ: regnum gre
corum. Licet eni impator eoꝝ cum patriar-
cha ſuo redierint ad fide3 romane eccleſie: ta
men non recognoſcit imperatorē romanorū
ſibi ſupiorem. Regnū boemoꝝ qui iā .xxxv.
annis elapſis receſſerūt a ſinceritate fidei: nec
du3 reducti ad viduitatē eccleſie. Regnū frā
corum ⁊ ſi fideliſſimū ſit nō tamē recognoſcit
ſuperiorē imperatorem romanorum. ¶ De-
cimū regnum ſeu decima ps imperij diuiſi eſt
romanum iperium: quod figuratū eſt ꝑ decē
ſoles ſm̄ vaticinium ſibile. ¶ Inter iſta decē
cornua vidit daniel oriri cornu ꝑuulu3: ⁊ tria
euulſa ſunt de prioribus cornibꝰ a facie eius.
Hoc cornu eſt antixp̄s de tribu dan ignobilꝭ:
cum dan natus ſit de ancilla: tria cornua euul-
ſa de prioribꝰ: vt dicit̄ in hyſtoria ſcholaſtica:
ſunt tres reges ſc3 aphrice: egypti: ⁊ ethiopie
quos interficiet. Alij ſeptē colla ei ſubijcient
vt victori. Oculi q̄ſi hoīs quos vidit Dani-
el in cornu iſto ꝑuulo: eſt ſubtilis: ⁊ alta eiꝰ ſci
entia ⁊ malicia. Os aūt ingentia loquetur: q2
deum ſe dicit ⁊ meſſiam in lege ꝓmiſſu3. Ad
iudei credentes cōfluent ad eū. Qui reedifi-
care faciet templum dei. Et in eo ponet ſoliu3
ſuū: vt deꝰ. Et ad ſe trahet hoīes terrore tor-
mentoꝝ. Promiſſione terrenoꝝ: ⁊ donatiōe
operatione falſoꝝ miraculorum: vt dicet̄ ple
nius infra: ⁊ interficiet enoch ⁊ helya3. Et ſb̄
dit daniel. Aſpiciebam donec poſiti ſunt thro
ni ſc3 aſſeſſorum: ⁊ antiquus dieꝝ ſedit ſcilicet
deus maieſtate ſua iudiciū faciet. Et ponitur
diſpoſitio eius ibi vide ¶ Et libri apti ſcili-
cet conſcientie ſingulorum: tunc patebūt.
Et vidit q̄ beſtia illa quarta periſſ3 ⁊ corpus
eius traditū eſſet igni: ⁊ poteſtas aliarum be-
ſtiarum etiam ablata: q2 oīs principatus mū
di ceſſabit. Et ecce in nubibus celi filius hōis
veniebat: ⁊ obtulerunt eum vſq3 ad antiquu3
dierū: ⁊ data eſt ei ptās: honor: ⁊ regnū: ⁊ om-
nis ppl̄s: tribꝰ: ⁊ lingua ſeruiet ei ⁊c̄. Et ſub-
dit de cornu illo ꝑuulo ſcilicet antixp̄o: q̄ faci
ebat bellū aduerſus ſanctos ⁊ preualebat: do
nec venit antiquus dierum. Et putabit .ſ. an-
tixp̄us q̄ poſſit mutare tempora ⁊ leges: et
iudicium ſedit: vt auferatur potentia eius et
conteratur. §. II.

In ſequenti capitulo

octano Daniel. viij. ponit̄ alia viſio danielis
quā habuit anno tertio balthaſar qui regna-
bat in babylone monarcha vltimo aſſyriorū
¶ Aliā quā expoſuimus in .§. precedenti ha-
buerat anno primo regni eius. ¶ Et tangit
de duabus monarchijs ſc3 pſaꝝ ⁊ medorum:
⁊ de monarchia grecorū. Et monarchia me-
dorum oñſa eſt ſibi in ariete: habēte duo cor-
nua quibus ventilabat contra omnes partes
mundi: ⁊ nullus poteſt reſiſtere. Monarchā
vero grecoꝝ vidit in hyrco caprarū: qui ha-
bebat cornu magnum in fronte quo efferatꝰ
in arietem occidit eum. Iſtud cornu fuit ale-
xander magnus: qui ꝑcuſſit arietē illum cor-
nua habentem duo. quia deuicit ⁊ occidit da-
rium vltimū monarcham medoꝝ ⁊ perſaru3
Illo cornu fracto. i. alexandro mortuo: orta
ſūt quatuor cornua i capite hyrci: q2 diuiſu3 ē
imperiū alexandri i quatuor regna: In egy-
pto regnauit tholomeus filiꝰ lagi. In mace-
donia philippus frat̄ alexādri que eſt ad occi
dētē: ſyrie ⁊ babylonie: ⁊ ſupioribꝰ locis ad ori
entem. Seleuchus nichanor imperauit: aſie
⁊ pōto ⁊ ꝓuincijs illiꝰ regiōis. antigonꝰ ad ſe-
ptētrione3: ⁊ hoc ſm̄ orbis totiꝰ plagas. Cor
nu aūt modicū q̄d egreſſū eſt ex vno d̄ his q̄-
tuor cornibꝰ: ⁊ factū eſt grāde: h̄ ē antiochus
epiphanes deſcēdēs a ſeleuco: q̄ dū eēt rome
obſes fugiēs iualuit in regnū ⁊ magnificatꝰ ē
ꝯtra meridiē. i. ꝯtra egyptios: ⁊ ꝯtra orietē. i.
eos q̄ in pſide moliebant̄ nouas res: ⁊ contra
fortitudinē celi. i. filios iſrl̄: ⁊ deiecit de ſtellis i
terrā. i. de iudeis. ⁊ vſq3 ad ꝑncipē fortitudis
magnificatꝰ eſt. i. ꝯtra deū: q2 ab eo abſtulit iu
ge ſacrificiū: ⁊ deiecit locū ſanctificationis: q2
poſuit i tēplo ſtatuā Jouis. Ubi ſciendum q̄
iſte peſſimꝰ anthiochus qui martyrizari fecit
matrē cū ſeptē filijs: ⁊ multos alios ꝓpt̄ obſer
uātiā legis dei: figura fuit antixp̄i veri. Un̄ q̄
dicūtur de ipſo ſignato ꝑ illud cornu paruū:
exponūtur pene oīa: ⁊ aptiſſime de antixp̄o ⁊
magis ꝓp̄e. Un̄ ⁊ gabriel dixit danieli: decla-
rans ſibi viſionē de cornu ꝑuo. Ego oñdā ti-
bi q̄ futura ſūt i nouiſſimo maledictiōis: quo-
niā habet tēpus finē ſuū: hoc aūt nō erit niſi i
fine mūdi. Et poſt explanationē arietis ⁊ hyr
ci: ⁊ quatuor cornuoꝝ eius: exponens de alio
cornu ꝑuo exorto inter illa ait. Cū creuerint
iniq̄tates: cōſurgēs impudens facie ſc3 anti-
xp̄s: ⁊ itelligens propoſitiones id eſt magnā

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſciẽtiã. Et roborabit̃ fortitudo eius: ꝫ non in
in viribus ſuis ſcꝫ qꝛ in malicia diaboli ⁊ arte
magica q̃ vtet̃. Et ſupra quã credi põt vniũ-
ſa vaſtabit: vt. ſ. ſbĳciat ſibi oẽs. Et pſperabi
tur ⁊ faciet. Et interficiet robuſtos ſcꝫ enoch
⁊ helyam ⁊ populũ ſanctoꝝ ſcḋm volũtatem ſu
am. i. veros fideles. Et dirigit̃ dolus ĩ manu
eius. i. fraus: fallacia in miracul̃ faciendis. Et
cor ſuũ magnificabit vt ſcꝫ faciat ſe ab oĩbus
venerari. Et in copia rerum oĩm occidet plu
rimos. ſ. promittẽdo ⁊ donãdo diuitias credẽ
tibus ſibi. ¶ Et ꝯtra principem principũ cõ-
ſurget. i. ꝯtra xp̃m: dicendo non illuꝫ: ꝫ ſe eſſe
xp̃m in lege promiſſum. Et ſine manu conte-
retur: quia ſcꝫ dum dicet ſe celum aſcenſuruꝫ
fulminabitur. Et pauloante dicit: ꝙ auferet a
deo iuge ſacrificiũ ſcꝫ celebrationẽ xp̃iani cul
tus ⁊ ſacramẽtoꝝ eccleſie. Et proſternet̃ ve-
ritas in terra: qꝛ non erit qui audeat p̃dicare
veritatem. Quod vero ſbditur hãc tribulati
onẽ duraturã dieb⁹ duob⁹ milib⁹ trecentis: et
poſtea mũdandum ſanctuariũ: refert̃ ad ip̃m
antiochũ: qñ hieruſalem cepit ⁊ violauit tem
plum dei multis ĩmundicĳs. Que prophana
tio durauit tanto tẽpore. i. circa ſeptẽ annos.
⁊ poſtea mũdatũ eſt tẽplum a iuda machabeo
cum ſuis. ¶ In cap̃lo etiam. xi. Daniel̃ plu-
ra dicunt̃ de iſto antiocho peſſimo ⁊ antixp̃o
q̃daꝫ q̃ cõueniunt antiocho: ⁊ quedã antixp̃o
cuius figura extitit: vt dicit magiſter in hi-
ſtoria ſcholaſtica. Et i. c. xĳ. ponit̃ de Micha
ele pugnante ꝑ eccleſia. Et de tẽpore quantũ
durabit talis tribulatio: et de tempore poſt-
modum dando. .§ III.

De antichriſto loqui

tur pſalmiſta cum ait p̃s. ix. Conſtitue domi-
ne legiſlatorẽ ſup eos: vt ſciunt gentes quo-
niã homines ſũt. Ut quid dñe receſſiſti: lõge
deſpicis in oportunitatib⁹ in tribulatione: dũ
ſupbit impi⁹ incendit̃ paup. glo. exponit hoc
de antixp̃o. Iſte antixp̃s vẽtur⁹ ẽ ſcḋm docto.
⁊ ſcp̃turas in fine mũdi. Qui vt dicit Uincẽ
tius in ſpeculo hyſtoriaꝝ: circa finẽ: naſcet̃ in
babylone de tribu dan: ex viro ⁊ muliere. Sꝫ
ꝯcepto ⁊ animato: vt dicit magiſter in hyſto-
ria ſcholaſtica: deſcẽdet diabolus in vteꝝ ma
tris: ad ĩplenduꝫ eum oĩ malicia: vt vaſe ſuo.
Et q̃uis angelus bon⁹ nõ ei ſbtrahat̃ ad cu-
ſtodiã: ſicut ⁊ datur alĳs ex vtero matris na-
tis: vt dicit btũs Thomas in ꝑma pte: tamẽ
poſtq̃ꝫ incipiet malicia vti: nullũ effectũ cuſto
die in eũ exercebit eo obſtinato. Hic antixp̃s
vt dicit Methodius martyr: qui multa pre
dixit de futuris nouiſſimis: apparebit corro-
zaim: que ẽ ciuitas vicina iudee: nutriet̃ in na
zaret regnare incipiet ĩ capharnaum: demũ

vt dicit Uincẽti⁹ vbi ſupra. Ueniet in hieru-
ſalem: ⁊ ibi faciet ſe circũcidi: vt oſtendat ſe cõ
formem patribus iudeoꝝ: ⁊ dicet ſe meſſiam ĩ
lege eis promiſſum. Et iudei in cuꝫ credẽt: et
vt meſſiam ſuuꝫ ſuſcipiẽt ⁊ venerabũtur. Et
hoc ẽ quod xp̃s dixit eis Io. Ego veni ĩ no-
mine p̃ris mei ⁊ non me recepiſtis: alius veni
et in noĩe ſuo. ſ. antixp̃s: querẽs gloriam pro-
priaꝫ: ⁊ illũ accipietis: ſcꝫ vt verum xp̃m. Ip
ſe igit̃ antixp̃s fortis in malicia ⁊ potẽtia tem
porali: bellabit cõtra fortes virtualiter. ſ. fide-
les. Et inde ſequet̃ maxima tentatio. Et in di
ctis verbis p̃s. Põt notari quadruplex mo
dus tentãdi: quo vtet̃ antixp̃s ad deceptionẽ
hominũ. ¶ Primo per prolationem fallaci-
um doctrinaꝝ. p̃s. Cõſtitui dñe ⁊c. ¶ Secũ-
do ꝑ oblationẽ plurium diuitiarum. Sciant
gentes ⁊c. ¶ Tertio ꝑ illationem multiplici-
um preſſurarum. Ut quid dñe re. ¶ Quar-
to ꝑ patrationem reruꝫ prodigioſarum. Dũ
ſuperbit impius. ¶ Quantũ ad primũ poni
tur ibi p̃ſens impatiuĩ ꝓ futuro indicatiui qḋ
frequẽter faciũt prophete. Iuxta illud Iere.
xvĳ. Duplici cõtritione ꝯtere eos domine de
us noſter. i. cõteres. Non enim propheta op
tat vel imperat malũ populo ſuo ꝫ prenũci-
at. Cõſtitue ergo dicit. i. cõſtitues legiſlatorẽ
ſuper eos peccatores: videlicet qui legiſlator
erit antixp̃s: vt dicit gloſa. Dicit̃ autẽ deus il
lum ꝯſtituere: nõ faciẽdo ꝫ permittẽdo: vt eni
dit btũs Aug. in encheridion. Nihil ĩ mũdo
fit: niſi oĩpotẽs fieri velit: vel ꝑmittẽdo fieri:
ſcꝫ quo ad mala q̃ nõ impedit. Uel ipſe faciẽ-
do quo ſcilicet ad bona quoruꝫ eſt actor. An-
tixp̃s igitur dicẽs ſe eẽ meſſiam promiſſuꝫ iu
deis in lege ſua moſayca: dicet ad ſe ſpectare
cõdere nouã legẽ ſcḋm ꝙ dixit ꝑ Ieremiaꝫ do-
minus. Dabo leges meas in cordibus coruꝫ
ſcilicet ⁊ cetera. Et Daniel̃. vĳ. dicit̃ de anti-
xp̃o ꝙ putat ꝙ poſſit mutare tẽpora ⁊ leges.
Et legem quidam moſaycã non reprobabit:
ſed que in ea habent̃ de meſſia: vt illud. Pro
phetam ſuſcitabit deus de fratrib⁹ tuis: ipſũ
tanq̃ꝫ me audietis. Deuteronomĳ. xvĳĳ. ⁊ ce
tera: dicet ſe pronũciata: ⁊ in ſe impleta. Un-
de ⁊ multa occulta alĳs vel futura: diabolo re
uelante pronunciabit: vt oſtendat ſe magnuꝫ
prophetam. Chriſtum autem quem adorant
chriſtiani. dicet per ſe ⁊ ſuos predicatores fu-
iſſe deceptoreꝫ: et ideo propter ſcelera ſua ſeu
ſuperbiam fuiſſe crucifixum: ⁊ a deo dereli-
ctum. Que autem in veteri teſtamento habẽ
tur de paſſione eius: exponet falſo diuſis ap-
parẽtibus veritatib⁹: vt etiã nũc exponũt iu
dei. Moralia legis male iterp̃tabit̃: ⁊ de vſu
ris: libello repudĳ: pſecutione inimicoꝝ ⁊ hu
iuſmodi: q̃ oĩa ꝯcedet. Legales ceremonias

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Capitulū .IIII.

vt datas a deo dicet obſeruādas. Et vt dicit̃
a Gregorio. vij. de ꝯſecratione diſtictione. iij.
perueni. ¶ Ipſe faciet celebrari a ſuis diem
ſabbati vt placiat iudeis cū hoc ſit in lege eo
rum: ⁊ diem dominicā in veneratione ſue nõ
Chriſti reſurrexionis. Dicet eni ſe moriturū
⁊ die tertia reſurrecturū. Unde ibi dicitur ꝙ
feſtiuantes ſabbatum ⁊ domicaꝫ ſunt predica
tores Antichriſti qui vtrunq̃ faciet celebrari
Loc⁹ reſidētie antique dĩ fore hieroſolyma.
¶ Sed predicatores ſuos mittit per orbem
ſicut Chriſtus miſit apoſtulos ad eū predicā
dū ⁊ manifeſtādū eſſe Chriſtum. Unde ⁊ ait
Chriſtus Mathei. xxiiij. Multi pſeudo ꝓ-
phete ſurgent: ⁊ multos ſeducent. Et paulo
poſt. ſi dixerint vobis. ſ. pſeudo ꝓphete ideſt
p̄dicatores. Ecce i deſerto ē Chriſtus: nolite
exire ſcilicet ad vidēdū eū. Ecce i penetrabili
bus nolite credere. Exponunt aūt eius predi
catores ſcripturas fallaciter: ⁊ cū magna elo
quētia ⁊ verſutia verboꝝ. Predicatores aūt
eccleſie tacebūt: vel timore paſſionis: vl' amo
re terrenoꝝ: vl' ignorātia ſcripture ſacre: ꝓpt̃
quā neſciēt cōfutare expoſitiones extortas il
loꝝ. Et ſic implebit̃ illō ſignū ꝓpinqui iudicij
datum a Chriſto Mathei viceſimo quarto.
Stelle cadent de celo id eſt doctores decidēt
ab itellectu ⁊ ſtudio ſc̄pture. Dicit̃ eni Dañ.
xij. Qui ad iuſticiaꝫ erudiunt plurimos qua
ſi ſtelle. Scriptura dicit̃ celum. Unde zephe
rinus papa diſtictōe. xxxviij. Sicut. ait Mē
tes fideliū ihērētes ſacre ſcripture firmamē-
to ideſt celo: nō obſcurabit mūdana iniquitas
¶ Non tamē ex toto ceſſabunt predicatores
veritatis: ⁊ permaxime de paradiſo terreſtri
mittentur i mundum Enoch et Helyas quo
fuerūt tranſlati: vt hĩ de primo: Geñ. v. de. ij.
iiij. Reguꝫ. ij. ¶ Hi predicabunt ꝯtra Anti-
xp̄m detegentes eius fallaciam. De quibus
exponitur communiter illud Apocal̃. ij. Da
bo duobus teſtibus meis ⁊ ꝓphetabūt ideſt
p̄dicabunt dieb⁹ mille ducentis ſexaginta id-
eſt annis tribus cū dimidio: quāto etiā tēpore
durabit p̄dicatio Antichriſti ⁊ perſecutio.
¶ Amicti eunt ſaccis: vt dicit̃ ad inducendū
exēplo ad penitentiam. Hi ſunt due oliue ſcꝫ
pleni miſericordia: ⁊ duo cādelabra lucētia ſcꝫ
doctrina in cōſpectu dei. ¶ Hi habēt ꝑtātem
claudendi celum ne pluat: ⁊ ꝑtāteꝫ ſup aquas
cōuertēdi in ſanguinē: ⁊ ꝑcutere terraꝫ omni
plaga. Opinio etiā eſt aliquoꝝ: vt Joannis
dominici: ⁊ Theophili: ꝙ Joannes euāgeli-
ſta nō ſit adhuc mortu⁹. ſm illud Joannis vl
timo. Sic eū volo manere donec veniam ſcꝫ
ad iudicium ait xp̄s. In paradiſum ergo ter
reſtrem ⁊ ipſe trāſlatus veniet: ⁊ ipſe p̄dicatu
rus ꝯtra legē antixp̄i ⁊ ſuaꝫ doctrinam. Sad

enim videtur iſtis ꝯgruū: ꝙ ſi de tp̄e legis na
ture mittet̃ vnus teſtis ꝓ xp̄o cōtra antixp̄i
fallacem doctrinā ſcꝫ enoch: ⁊ vnus de tp̄e le
gis moſayce ſcꝫ Helias: etiā ⁊ lex euangelica
q̄ eſt dignior ceteris habeat ſuum teſtem qui
erit Jo. euangeliſta: vt ſit nūs plenus teſtiuꝫ
ſcilicet trinarius. Et tūc cū eis bibet calicem
paſſionis ab antixp̄o occidēdi. Et enim dictū
fuit Mat. xx. ſicut ⁊ Jacobo fratri ſuo. Cali
cem meum bibetis. Quod nondū videt̃ ple-
ne impletū in Joanne cū martyrio non lega
tur migraſſe. Secūdo bellab it antixp̄s ꝯtra
fideles ꝑ diuitiaꝝ donationē: vnde dicit. Ut
ſciant gētes quoniā hoīes ſunt: illi ſcilicet qui
ſuſcipiēt hūc legiſlatoreꝫ ſeu legē eius. hoīes
enim tales dicūtur ꝑut homo deriuat̃ ab hu
mo. i. deditti terrenis diuitijs. Et li vt ponit̃
cōſecutiue nō cauſatiue. Et hoc enim ꝙ ꝑmit
tet deus illū antixp̄m dare legem: ⁊ multi eaꝫ
recipient: quia terrena cū ea ꝑcipiēt: ſciēt gē-
tes ꝙ tales ſunt homines: nō viri ratiōe vten
tes: ⁊ virtute: ſꝫ terrenis deſeruiētes ⁊ ea q̄rē
tes. Unde ⁊ dañ. viij. dicit̃: ꝙ in copia rex om
niū occidet plurimos: vt dictuꝫ eſt ſupra. Et
Daniel̃. ij. dĩ ꝙ diuidet terrā gratuito: ⁊ the-
ſauri copioſi ſibi manifeſtabūtur. Et deſcen-
dendo ad practicā: Beatus Uincētius maxi
m⁹ p̄dicator dicit̃ in ſermonib⁹. ſ. ꝙ predicato
res ſui diſcurrentes ꝑ orbem: facient popu-
los congregari: vt zelantes ſalutē corūꝫ dicē
tes: vt clare ꝑcipiatis: quia nō querimus vīa
bona: vt fecerūt predicatores xp̄i: ſeductores
mūdi: q̄ vt ſcitis nō vacabāt ad aliud niſi vt ac
ciperēt bona vīa: petētes decimas: ⁊ ꝓmicias
⁊ oblatōes: ⁊ elemoſynas auaritie deditti. Nō
ſꝫ q̄rim⁹ a vob̃: ſꝫ vt mādauit nob̃ mgr̃ nr̃ ver⁹
xp̄s: ſalutē q̄rim⁹ verā: ⁊ ex charitate volum⁹
vob̃ ſbuenire q̄ indigeẽ: veniāt paupes in tali
loco ⁊ eis ꝓuidebit̃. Certe attenta cupiditate
hoīꝫ q̄ nō q̄rūt niſi terrena: iſta via ē ſufficiēs
ad ſeducēdū inumerabiles pp̄los. Si eni q̄ti
die vt videt̃ clare hoīes ꝓ vno floreno imo et
argēto negāt xp̄m ope: q2 mēdacia multa di-
cūt: ⁊ piuria addūt: quāto mag̃ cū eis magna
quātitas pecūie offeret̃? Un. b. Greg. i pen̄t.
moral̃. tractās illud Job. xl. Sub ipo leuia-
than erūt radij ſol̃: ⁊ ſternet ſibi auꝝ q̄ſi lutuꝫ
dic ꝙ diabol⁹ nūc ꝑ callidas ſuggeſtōes: tūc. ſ.
i fine mundi ꝑ dānatū illū hoīem. ſ. antixp̄m:
quē replet. ſ. malicia: ſol' radios ſibi. i. doctos
q̄ſq̄ ⁊ ſapiētes ſbijcit. Uel auꝝ. i. viros ſcita-
te vite fulgētes: q̄ſi lutū vicijs ſibi ſbſterneret
. ſ. ad terrena querenda inducēs. Et habet̃ ſꝫ
de peni. di. ij. c. Qui ſeduci. In apocal̃. etiam
c. xiij. dicitur ꝙ beſtie aſcendenti de mari ha-
benti ſeptem capita: et decem cornua ſimili
leopardo: ſed pedes ſimiles vrſo: os autem

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſimile leoni: dedit ptātē magnā draco. ſ. ſathanas q̄ faciet oēs puſillos ⁊ magnos hēre caracterē i dex̄ manu aut i frōte ⁊ ꝙ nemo poſſit emere vel vēdē niſi q̄ habuerit caracterē. Beſtia iſta antixp̄s ē beſtia de mari mūdi exiēs. vij. capitib⁹ vicijs plenus: ⁊ cornib⁹. x. ſ. trāſgreſſionib⁹ p̄ceptoꝝ: ad q̄ cūctos inducē conaᷓ et cū eis vulnerare aīaȝ: leopardo variato i coloꝛib⁹ ſimilē ppᷓ maximā ei⁹ hypocriſiȝ q̄ ſanctitatē ſimulabit: vrſo ⁊ leoni ppᷓ crudelitatē. Hic faciet vt caracterē. i. imaginē ſuā ⁊ cultū ei⁹ q̄libet hēat i manu dextera. i. i opib⁹ ſpūalibus: vt ieiunijs: elemoſynis: oꝛoib⁹: ⁊ hi⁹: h̄ itendat eius venerationē: aut i frōte. i. ſaltē in apparētia: vt ſaltē ab ex̄ ꝯformet ſe cū alijs in cultu ⁊ veneratōe ſui: q꞉ coꝛ nō pt videri hōim lucrari quātā. Alias nō poſſit cū alijs negociari: vñ nec excōicati ifideles vitādi ppᷓ qđ terrena amātes ei obediēt ⁊ pibūt. Et ex h̄ ſciēt gētes: q꞉ hoīes. i. humi ihērētes ⁊ terrā q̄rentes erūt q̄ recipiēt hūc antixp̄ȝ ⁊ legē ei⁹. Nec ꝙ eni iudei q̄ ipm vt meſſiam expectant aliud ſperāt ab eo hēre ppᷓ qđ ei adhereāt niſi terrenā patriā hieroſolyme. Libertatē a ſeruitute ⁊ diuitias ⁊ gloꝛiā. ¶ Tertio pliabiᷓ ꝯtra xp̄icolas p preſſurā. i. toꝛmētoꝝ illatiouē ⁊ tribulationū a lōge p̄s. ix. Vt q̄d dn̄e receſſiſti ⁊c. in tribulatiōe p exceſſuȝ. Erit eni tūc inq̄t taᷓ tribulatio: q̄lis nō fuit ab initio mūdi vſq꞉ tūc vt dr̄ a xp̄o. Mat. xxiiij. Daniel etiā. c. xij. dicꝫ ꝙ veniet tpus q̄le nō fuit ab eo quo gētes eſſe ceperūt vſq꞉ ad tēpus illud: ⁊ Apoc. xiij. diciᷓ ꝙ datū ē beſtie de q̄ ſupꝛa dictū ē bellū facē cū ſanctis ⁊ vincē illos. Et data ē ei ptās in oēm tribū: ppl̄m: linguā: ⁊ gentē. Q꞉ in bello vincat ſanctos viros intelligiᷓ q̄ ad corp⁹ q꞉ p̄ualebit ⁊ occidet eos ēt enoch ⁊ helyā faciet occidē i platea hierl̄m: vt dr̄ Apo. xi. Et ad terrorem alioꝝ faciet coꝛpa eoꝝ iacere iſepulta. Et q꞉ tūc fideles viri nō habebūt q̄ſi aliqđ exterius adiutoꝛiū: nec p̄dicationū: nec miraculorū: nec ꝯfoꝛtantiū ſacramētoꝝ: dr̄ deū receſſiſſe lōge ⁊ reſpicē ſuos in tanta neceſſitate ſ̄m apparētiā. Sȝ nō vſqueq꞉ deſerens eos ſpe p̄mij ꝯfoꝛtās. Exercebit igiᷓ antixp̄s oīa gnā toꝛmētoꝝ in xp̄ianos ad flectēdū eos etiā inaudita. Hāc aūt p̄ſſurā inſinuauit iacob p̄triarcha cū ait Gene. penultio. ⁊ c. xlix. fiat dan coluber i via ceraſtes: in ſemita moꝛdēs equi vngulas: vt cadat aſcēſoꝛ ei⁹ retro. Salutare tuū expectabo dn̄e. b. Greg. exponit in moꝛalib⁹ iſta de xp̄o p̄nūciata de tribu dan dr̄ antixp̄s naſciturus: ⁊ interp̄taᷓ cauſa: vel iudiciū q꞉ vt caput cauſa erit innumerabiliū maloꝛū ⁊ iudiciū ſequiᷓ eū. Natus ē dan de ancilla in ſeruitutē generāti: q꞉ oēs ſeq̄ces eius ſerui ſꝫ diaboli. Et i numero ſignatoꝝ. cxliiij. milium ex omni tribu iſrael. ſ. i li. vite nō poniᷓ tribus dan: q꞉ eius ſeq̄ces reprobi ſūt. Dicit ḡ fiat. i. fiet dan. i. antixp̄s deſcēdens: vel ſignatus in dan: coluber in via. i. incedentes p viā mādatoꝛum: vel p viā latā vicioꝝ: vt coluber colēs vmbrā p affectū: ⁊ veneno pſidie occidēs. Sȝ in ſemita. i. incedentibus per obſeruātiā ꝯſilioꝛum: ⁊ viam artam v̄tutum. Fiet ceraſtes: q̄ vt dicit btūs Gregoꝛius eſt ſerpens coꝛnutus: quia hos perſequeᷓ coꝛnu potentie toꝛquens eos: ⁊ occidēs: moꝛdēs equi vngulas: vt cadat aſcēſoꝛ eius retro. equus ſ̄m beatuȝ Gregoꝛiū hic ſignaret mundū currentem ad occaſum: fumans per ſupbiam: hynnitū faciens in luxurie manifeſtationē: fodiens vngula terram ⁊ fodiens p auariciā. Vngula que eſt vltima pars coꝛpoꝛis huius equi: eſt finis mūdi. Aſcenſoꝛ ipſius equi eſt qui mundo inheret: ⁊ a mundi differtur hinc inde amoꝛe. Moꝛdet ergo dan: vt ceraſtes coꝛnutus vngulam equi. i. antixp̄s vexat in fine mundi exiſtentes ad quid? Vt cadat aſcenſoꝛ eius amatoꝛ mundi retro: vbi non videt ⁊ ſenſum amittat: vt ſcilicet nō videant perditioneȝ ſuam in quā cadunt. Sancti tam foꝛtiter reſiſtunt expectātes ſalutare domini in gloꝛia. ¶ Quarto certamen aſſumet contra fideles per miracula: ſed falſa. Et iſtud erit periculoſius ceteris: propter quod dicit xp̄s Mat. xxiiij. Et dabunt ſpeudo prophete. i. p̄dicatoꝛes antixp̄i prodigia magna: ita vt ſi fieri poteſt i errorem inducantur etiam electi. Et hoc innuitur cum ait p̄s. Dum ſupbit impius antixp̄s anthonomatice: quia extra ⁊ contra omnem pietateȝ veri cultus diuini. Supbit etiam tātum: vt dicit apoſtolus. ij. theſſ. ij. quod extollitur ſuper omne quod dicitur aut colitur deus: ita vt in templo ſedeat: tanq꞉ ſit deus. Et ad oſtendendum ſuam diuinitatem: vt adoretur: dicit ibidem idem apoſtolus. Cuius aduentus eſt ſ̄m operationem ſathane in omnibus v̄tute ⁊ ſignis: ⁊ pdigijs mēdacibus i omni ſeductiōe. Et apoca. xiij. dr̄. Q꞉ data ē ei poteſtas ⁊ ſigna facere ⁊ pdigia: ita vt ignē faciat deſcēdere in terrā in ꝯſpectu hoīm: vt ſeduceret gentes. Eliget eniȝ aliquos pꝛe ceteris fautoꝛes ſue malicie: quos vt apoſtolos ſuos mittet p oꝛbē ad p̄dicādū: ſup q̄s ope diaboli faciet deſcēdē ignē de celo: vt q̄ſi ſpūſſcm acceperit. Qui ⁊ ipi ope diaboli pdigia faciēt. Et deſcēdēdo ad practicā. b. Vincē ij: poſtq꞉ ſui p̄dicatoꝛes pnūciauerit doctnā antixp̄i vt veri filij dei: dicēt. Vt nō dubiteᷓ de v̄itate doctrine nr̄e: ecce miraculᷓ ꝯfirmabim⁹. Accedāt infirmi aliq̄. ſ. i q̄s diabol⁹ imittet ifirmitates: q̄rū ſcit curatiōȝ: ⁊ eos pblice ſanabūt. Etſi q̄s ſanare n̄ potuerūt: dicēt ex defcu fidei coꝝ p

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

cedere: vel q꞉ male vterent̃ ſanitate. Et quod
plus ē: accedent ad tumulos ⁊ faciēt eos ape
riri: ⁊ oſtendent ſe aliq̃s ſuſcitare de notis po
pulo: non ꝙ vere reſuſcitent̃: quia hoc diabo
lus nō pōt facere: ſed aſſumet diabol⁹ ipe cor-
pus aereū illius talis noti: ⁊ loquet̃ vt ille: di
cens ſe eſſe illū ⁊ virtute meſſie falſi tñ ſuſcita
tum: ⁊ de alia vita multa dicet diabol⁹ in ſpe-
cie illius: ⁊ xp̃m quē coluerūt xp̃iani: vt ſedu-
ctorē dānatum: ⁊ antixp̃m verꝫ deum. Dū er-
go ita ſupbit impi⁹ antixp̃s: incendit̃ pauper
fidel̃ illuminat̃ interi⁹ a xp̃o: incēdit̃ zelo veri
tatis: dolens ⁊ lachrymās ꝓ perditione ⁊ ſe-
ductione tantoꝝ. Hec tentatio vtiq̃ maxima
erit: q꞉ vt dicit btūs Greg. in moral̃. Videbit
martyr ꝑ veritate ſe extorq̃ri ſine operatiōe
alicuius miraculi: ad ꝓbandū veritatē ſue fi-
dei. Et ecōtra tortorē ſuū ad oſtenſionem ſue
falſitatis miracula facere. O qualis tentatio
Certe vt dicit xp̃s Math. xxiiij. Niſi breui
ati fuiſſent dies illi non fieret ſalua oīs caro.
Non eni durabit niſi ꝑ tres annos cū dimi-
dio. quāto etiā tēpore ꝑdicauit xp̃s: vt hꝫ Da
niel̃. xij. Et apocal̃. xij. ⁊ xiij. ¶ Poſtq̃ autē
antixp̃s aſcēderit in tātam ſupbiam: vt poſt ſi
mulationē ſue mortis ⁊ reſurrectiōis: dicat ſe
publice in celū cōſcenſurū: ſup mōtem oliueti
ſtans fulminabitur: vt dicit magiſter in hyſto
ria ſcholaſtica ⁊ Vincē. Etſi nō de mō mortē
eius: tñ de morte ei⁹ expſſe habet̃ Dañ. viij.
⁊ xi. c. in fi. plenius. ⁊ ij. Theſſa. ij. Et apoca.
xvij. Añ mortem antixp̃i reſurgent enoch et
helyas tertia die poſt occiſionem eorū ⁊ pu-
blice vocati ī celū aſcendēt. Mortuo aūt an-
tixp̃o quātum mūdus ſit duraturus īcertum
eſt nobis. Videt̃ tñ ꝙ ad minus. xlv. dies dē
tur hōibus ſeductis: vt reuerti poſſint ad pe-
nitentiaꝫ. Ex eo qđ dicit̃ Daniel̃. xij. Beat⁹ q̃
expectat ad dies mille trecentos trigintaqui
q̃. Et añ iſta ponit̃ temp⁹ perſecutiōis anti-
xp̃i: quo auferet̃ iuge ſacrificiū xp̃i: numerus
videlicet dieꝝ mille ducenti nonaginta. i. tres
anni cum dimidio: quibus addendo. xlv. fiunt
Mccccxxxv.

¶ Titulus. xiiij. de dono timoris. Quō ad ti
morē multa inducūt. Capitulū primum.

Timor domini eſt donuꝫ ſp̃uſſancti qđ iſaias
enumerando ipſa dona ponit
in ſeptimo loco. Sed h̃ ponit̃
in quinto. Et licet multa di-
cta ſint de timore inquātum eſt paſſio in ꝑma
pte in titulo de paſſionib⁹: diffuſius tamē hic
agetur: ⁊ ꝑ alium modū ⁊ de multiplici timo-
re. ¶ Sciendū aūt ꝙ ad timorem dñi multi-
pliciter īducimur ex. vij. ¶ Primo ex ſcriptu
ra theologicali. Secūdo ex ratione interna
li. ¶ Tertio ex figura ſpirituali. ¶ Quarto ex
creatura vniuerſali. ¶ Quinto ex actione ſu-
pnaturali. ¶ Sexto ex punitione diuinali.
Septimo ex vtilitate plurimali. ¶ Pro pri-
mo dicitur Deut. x. Quid petit dñs a te niſi
ꝙ timeas dominū deuꝫ tuuꝫ ⁊ ambules ī vijs
eius: ⁊ diligas eum ac ſeruias ei in toto corde
tuo: ⁊ in tota aīa tua: ⁊ ſerues mādata ei⁹. ꝑs.
xxxiij. Venite filij audite me timorem domi
ni docebo vos: quis eſt homo q̃ vult vitā gra
tie ⁊ glorie: diligit dies videre bonos. ſ. ī glīa
q̃ſi dicat: timor dñi ē initiū hui⁹. Et ſigna ei⁹
ſunt: declina a malo: q꞉ timor dñi expellit pec-
catū. Eccli. i. Et fac bonū: q꞉ qui timet deum
faciet bona. Inq̃re pacem: q꞉ timor dñi quaſi
paradiſus. Eccle. xxvij. Qui ē locus q̇etis et
pacis. xp̃s ī euāgelio. Timete eū qui pōt ani
mā ⁊ corpus ꝑdere ī gehēnam Mat. x. Pri
ceps apl̃oꝝ ait. Deū timete. i. pet. ij. Ber. ſu-
per cañ. In veritate ꝯperi nihil ēē ita efficax
ad grām ꝓmerendā retinēdam: recuperādaꝫ
q̃ſ ſi omni tpe corā deo inueniaris: nō alta ſa-
pere: ſꝫ timere. Btūs hieronym⁹ in epl̃a. Ti
mor cuſtos ē virtutū. ¶ Scđo ratio iterna no
bis ſuadet deū ſūme ēē timendum multiplici
ter. Dictat eni ratio vt timeat̃ qui ſupior ē: q̃
nocē ſeu flagellare pōt. nec valet ei reſiſti. De
us igit̃ cum ſit ſūm⁹ dñs dñoꝝ: nec poſſit ali-
quis reſiſtere poteſtati vel volūtati ei⁹: iō me
rito timendus eſt ſup omnes. hanc rationeꝫ
tangit Moiſes Deut. x. Qui cum admonu
iſſet pplm: dominum deū timere. Subdit q̃ſi
pro ratione. Ipſe eſt deus deorum: ⁊ domin⁹
dominantium: deus magnus potens ⁊ terri-
bilis. Vnde ⁊ Malach. i. dicitur. Si ego do
minus veſter ſū vbi ē timor meus. Et Iere.
xv. Quis non timebit te o rex gentiū! Si de
mones ꝯtremiſcūt vt aſſerit Iacob⁹ ī canoni
ca ſua ad poteſtateꝫ eius: cui non ē ptās ſimil̃
ſuper terrā: quantū debet timere plenus fra
gilitate. Alia ratio: quia pater naturaliter ti-
met̃ a filio cū ratio doceat ꝙ habet poſt deuꝫ
eſſe ab eo. Sed nunquid ipſe de⁹ non eſt pat
tu⁹: q̃ poſſedit: fecit: ⁊ creauit te: a quo oīs pa
ternitas ī celo: ⁊ in terra noīat̃. Neq̃ ego eni
ſpiritum ⁊ animam donaui vobis: ⁊ vitam et
ſingulorum membra non ego compegi: ſed
creator omnium qui formauit hominis nati-
uitatem inquit illa ſancta mulier filios horta
ta ad martyrium. ij. Machabeorum ſeptimo
multo ergo magis deus debet timeri. Do-
cet etiam ratio timere multum: cum opor-
tet eum reddere rationem coram preſidente:
qui omnia nouit: ⁊ nil inultū pmittit: ⁊ preci-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf